

Schuldbelijden in coronatijd

door

Willem Westerbeke en anderen

Verzameld door

RUBEN BOLIER

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG

2020

Aangevuld 2022

Inhoud:

- 1. Schuldbelijden in tijd van coronacrisis 2020, Willem Westerbeke (3)**
- 2. Een stem uit het graf, uit het leven van J.C. Rieu (7)**
- 3. Een pastorale brief, door Ashbel Green (12)**
- 4. De wonderlijke opwekking ten tijde van de pest in Londen in het jaar 1665, Thomas Vincent (17)**
- 5. Christus, onze enige Toevlucht, door R.M. Mac Cheyne (21)**
- 6. Zijn beperkingen voor kerkdienst in strijd met de wet? (31)**
- 7. Urker Van Haaften blikt terug: 'Het gaat zoals Hij het wil. Dat geeft rust' (52)**
- 8. Diverse artikelen.**
Ds. A. T. Huijser,
Ds. A. A. Egas,
RD. Magazine 5 maart 2022. Wim Huisman en Geerten Moerkerken
Ds. L. A. den Butter dient de Christelijke Gereformeerde Kerken, ds. O. M. van der Tang de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en hervormd predikant ds. J. A. W. Verhoeven de Protestantse Kerk in Nederland.
- 9. Evaluatie door Reform. Dagblad**
- 10. Evaluatie en schuldbelijden**
Ds. J. Fraanje

1. Schuldbelijden in tijd van coronacrisis 2020

Maar de Heere zeide tot mij: al stond Mozes en Samuel voor Mijn aangezicht zo zou toch Mijn ziel tot dit volk niet wezen; drijf ze weg van Mijn aangezicht en laat ze uitgaan. (Jeremia 15: 1).

De reden van Gods verwerping van het volk en het afwijzen van Jeremia's voorbede, noemt de Heere onder andere in vers 4. *En Ik zal hen overgeven tot een beroering aan alle koninkrijken der aarde vanwege Manasse, zoon van Jehizkia koning van Juda, om hetgeen hij te Jeruzalem gedaan heeft.*

De volgende feiten vallen hier op:

1. Jeremia's schuldbelijdenis in hoofdstuk 14 was helder, welgemeend en zonder iets achter te houden. Jeremia 14: 20 'Heere, wij kennen onze goddeloosheid en onzer vaderen ongerechtigheid, want wij hebben tegen U gezondigd' Zie ook Klaagliederen 1. Jeremia beleed niet alleen de schuld en zonden van het volk en vorstenhuis uit zijn dagen, maar ook die van het voorgeslacht. Hij noemt koning Manasse met name. Dit valt op. Manasse had zich oprecht bekeerd in de gevangenis te Babel. 2 Kronieken 14: 12 en 13.

In zeker opzicht kan ook nu Gods volk de meeste schuld hebben. Ze zondigen tegen hun trouwe Verbondsgod. God verhoorde Jeremia, want Hij gaf aan Juda daarna een Godzalig koning, Manasse's kleinzoon Josia. Maar ondanks de Reformatie van Josia en het volk, bleef Gods toorn op het volk rusten. Deze werd nog meer tijdens de regering van de 3 laatste koningen. Het gebed van de voornaamste koningen veranderde Gods bedreigingen niet.

Als de Heere tot boete roept over zonden van het 4^e voorgeslacht, behoort ons volk ook de schuld te erkennen die wij gemaakt hebben tegenover de Joden in de tijd rond de Tweede Wereldoorlog. De Gereformeerde Gezindte is tot nu toe voor een gedeelte nog in gebreke gebleven. Zie ook Jeremia 50: 7, 17, 18. Dit klemmt temeer omdat de Koning der Joden, de beste Jood van allen, ons Zijn Woord en Wetten heeft gegeven.

2. Verder valt het op dat Jeremia's schuldbelijdenis ging over de zonden van Juda's koningen en volk. Hij spreekt in de 'wij' vorm. Hij vereenzelvigd zichzelf met het zondig volk, want hij was één met dit volk, in afkomst en een in menselijke zonden en schuld. Klaagl. 1:14, 20.

Het eerste werk van de Heilige Geest in de overtuiging, is de persoonlijke schuld en zonden openleggen in het licht van Gods ontzagwekkende Majesteit en onkreukbare Rechtvaardigheid. Dit betreft niet alleen eigen persoonlijke zonden met lichaam en ziel, maar ook onze schuld betreffende ons deel in gezin en familie, ons aandeel in Kerkelijke schuld en Nationale ongerechtigheid. Wordt dit gemist, dan is er geen plats voor de Borg. Ontbreekt het bij Gods volk in bepaalde zaken, blijft er een haper in de toegang tot de Troon der genade. En als dit essentiële kenmerk gemist wordt, kunnen we wel vanuit de hoogte de taal voeren van vergeving en vrede, maar de Heere onthoudt het getuigenis van Zijn Geest.

3. Een derde zaak die opvalt, is de Goddelijke afwijzing na zo'n ernstig, dringend gebed van Jeremia. Het was al enkele keren gebeurd, dat de Heere Jeremia uitdrukkelijk gebood: *gij dan, bid niet meer voor dit volk*, enz. Nu komt er een heel ingrijpende motivatie bij de afwijzing van de Heere. 'Al stonden Mozes en Samuel voor Mijn aangezicht, zo zou toch Mijn ziel tot dit volk niet wezen.' Twee van de bekendste voorbidders uit de historie van Israël zouden in dit geval niet

verhoord worden. Ook al belijden ze heel ernstig de zonden van Israëls volk en die van de overheid in Kerk en Staat, ja al pleiten ze op Gods Verbond met Israël, ze krijgen geen gehoor in het Hemelhof.

Sommige kinderen van God hechten zoveel waarde aan hun schuldbelijdenis en werkzaamheden ten goede van de kerk van Christus en ons volk, onder de oordelen van God, dat ze daaruit concluderen, dat er uitstel of afstel van de straffen komen zal. Ze overschatten hun gebeden; en/of het antwoord van de Heere in de Schrift. De Heere wil wel persoonlijke bemoediging en beloften geven, maar ze behoren er tegen te waken, dat ze geen algemene gunstige conclusies eruit trekken. Voor Jeremia bleef geen andere troost over dan: *Want ik ben naar Uw naam genoemd, o Heere*, hoofdstuk 15: 16.

4. Als de Heere in de naam van *Mozes en Samuel* noemt in Zijn antwoord aan Jeremia, kan dat voor hem ook lering en troost inhouden. In Psalm 99: 6 staat dat *ze riepen tot de Heere en Hij hen verhoorde*. Daarna volgt: 'Gij zijt hen geweest een vergevend God, hoewel wraak doende over hun daden.' Dat wil zeggen, Gods wraak over hun eigen zonde en die van hun volk. De troost ligt hierin dat onverhoorde gebeden hun gemeenschap met de Heere niet beschadigen. Want ze bleven verenigd met hun zalige Verbondsgod.

God 'oefende wraak' over de zonde *van Mozes* wegens het nalaten van de besnijdenis van zijn zonen. 'God zocht hem te doden'. Exodus 4: 24. Wat Mozes ook heel smartelijk en pijnlijk viel was dat God hem verbood dat hij niet met Israël in Kanaän mocht binnentrekken. Numeri 20: 12; Deut. 1: 37, enz. De Heere troostte hem: 'Ik heb het u met uw ogen doen zien, maar gij zult daarheen niet overgaan.' Deut. 34: 4.

Jeremia kon zich ook spiegelen aan *Samuel*. Grote gebedsverhoringen heeft Samuel gekend. Jeremia ook, lees maar alleen hoofdstuk 30 - 33. Maar niet minder heeft Samuel grote terreurstellingen ondergaan. Zijn zonen, die zo'n Godvruchtige opvoeding hadden genoten, waren goddeloos. 1 Samuel 8: 3. Samuël had grote verwachting van Saul die hij tot koning moest zalven. In zijn 2e regeringsjaar bleek Saul een grote huichelaar te zijn. Diezelfde soort teleurstellingen kende Jeremia heel veel in zijn leven.

5. Waarom zou de Heere 3 keer het bevel moeten geven aan Jeremia: *bidt niet meer voor dit volk?* Jeremia 7: 16; 14: 11 en 15: 1. Was Jeremia ongehoorzaam? Als je je eigen volk of gemeente intens liefhebt, dan welt die liefde vanzelf naar Boven, als je hen ziet zondigen en Gods geboden overtreden, terwijl de straffen van God al zichtbaar zijn. Er is een nauwe band tussen de Heere en Zijn kinderen en knechten; tot wie moeten ze anders met hun verdriet gaan? De kern van Gods bevel aan Jeremia lag in Gods besluit dat Hij Juda zou verwerpen uit hun land en de Tempeldienst zou verwoesten.

Bovendien zijn er tussen het volk in de gemeente en de Staat, - want in Israël was dat één - oprechte mensen voor wie het gebed voor zichzelf en anderen een ademtocht is. De Heere verbood voor hem het gebed niet in alle opzichten. Integendeel, hij beloofde aan Jeremia tussen te treden voor 'uw overblijfsel'. 'Zo Ik niet in de tijd des kwaads bij de vijand voor u tussenkome!' Jeremia 15: 11.

Een voorganger moet altijd voor een complete gemeente bidden, want dat brengt onder andere de prediking van de *algemene roeping* met zich mee. En zou men dan niet voor het Vaderland blijven bidden, met in achtneming van de getrouwen die er nog in wonen en zeker ook voor hen die nog toegebracht moeten worden? De bede: *Uw Koninkrijk kome*, heeft de Heere Jezus nog nooit ingetrokken.

De grote vraag is: Zou de Heere nu Nederlandse voorgangers kunnen vermanen om niet te bidden? Moeten nog veel voorgangers terechtgewezen worden vanwege hun bidden voor herstel, terugkeer naar de levende God met boete, berouw en bekering? Nee, velen behoeft Heere niet meer terecht te wijzen. Want zo velen bidden nooit voor Nationale terugkeer naar God. En bidden ze nog wel voor een algemene opwekking van Christus' kerk in ons land? Sommigen zeggen, dat het geen zin meer heeft, want er is geen belofte voor de kerk in Nederland. Dezen behoeven dus niet vermaand te worden door een terechtwijzing van de Heere: *bid niet meer voor dit volk*. Ze vallen onder een ander Goddelijke vermaning: om juist voor de kerk en ons land te bidden. Abraham mag een voorbeeld zijn die pleitte voor Sodom.

6. Als de Heere Jeremia's voorbede voor die huidige generatie afwees, en wel voornamelijk het gebed dat Juda niet weggevoerd zou worden, heeft het wel een andere vrucht: *bij vestigde zijn hoop op Gods Verbondstrouw in de toekomst*. Jeremia 25 vers 11. 'Juda zal weggevoerd worden en zou de koning van Babel 70 jaren dienen'. En kijk eens naar Jeremia 30 tot en met 33. Een aantal prachtige beloften uit het Oude Testament betreffende de bekering van Israël in oude dagen zowel als in de toekomst, staan in deze 4 hoofdstukken geboekstaafd en verzegeld door de Heilige Geest. Juwelen aan de Verbondsdiaadeem op het hoofd van de Koning van Sion! Nu, dit hoofdstuk van Jeremia 25 was voor Daniel een aanleidend motief om uitvoerige schuldbelijdenis te doen voor de God van Israël en een krachtig pleidooi op zijn eeuwige Verbondstrouw! Daniël 9.

7. Uit deze teksten die we nu geciteerd hebben, mogen we met recht concluderen dat Jeremia evenals al de profeten werkelijk oprecht schuldenaar werden onder de grote God en Wetgever. Gepaard met diepste vernedering. Toch voltrok de Heere de bedreigde oordelen, hoewel Jeremia's ziel in andere tijden van zijn lange optreden, zeer verblijd werd in God, zie o.a. hoofdstuk 30 - 31.

Dit weersprekt degenen die zeggen, dat als er iemand is die werkelijk schuldenaar onder God wordt, dan zal het oordeel over de kerk of over Nederland, - bijvoorbeeld nu in de corona crisis – opgeheven worden. Jesaja werd schuldenaar onder zijn God, volgens hoofdstuk 6; Ezechiël eveneens, volgens hoofdstuk 3, 4, 5, 10; Hoséa insgelijks, zie hoofdstuk 6. Zowel als Micha hoofdstuk 7, enz. Deze allen zijn onder het oordeel van Gods zwaar ongenoegen gestorven. En Daniel die meemaakte als een verhoring op zijn gebed, de terugkeer van een gedeelte van Juda, kreeg de verzekering dat de beloofde verzoening toch nog 490 jaar zou duren, Daniel 9. Dus, de trap en de mate, de tijd en de wijze in de verhoring moeten wij aan de soevereine Verbondsgod overlaten. Als je alles gedaan hebt wat je moet doen, zeg dan: wij zijn onnutte dienstknechten.

8. Waar zouden we deze straf van de corona crisis over de hele wereld kunnen plaatsen volgens de Schrift?

Zonder de visie van anderen tegen te spreken – liever ermee instemmen als het mogelijk is – kunnen wij aan deze dingen denken:

A. Het is een rechtvaardig oordeel over onze zonden. Welke? Het is onmogelijk om een opsomming te geven van het zwarte register van al de grove beledigingen en zonden die tegen de Wet en het Heilig Evangelie van Christus plaatsvinden. Lees uw Bijbel en u kunt alle oorzaken vinden, bij uzelf en bij anderen. Kortom, hoort de roede en Wie ze besteld heeft. Micha 6: 9.

B. Waar kan het geplaatst worden ten opzichte van de wederkomst van Christus?

Voorafgaand aan de laatste komst van Christus om de wereld te oordelen, moeten eerst Zijn beloften vervuld worden. Deze zijn de bekering van Israël volgens in Jeremia 30 – 34 met een wereldwijde geestelijke opwekking, zoals Paulus deze hoofdstukken uitlegt in Romeinen 11.

De onvervulde beloften betreffen ook de val van het moderne Babel volgens Jeremia 50 en 51. Een Schriftuurlijke uitleg wordt door een engel gegeven in Openbaring 18 en 19. Dit Babylon is een type of symbool van antichristelijke machten, seculier- en/of godsdienstig. In deze complexe beschrijving hebben onze oude schrijvers, zowel de Romeinse als de Roomse machten gezien. Die goddeloze wereldwijde machten worden nu geconcentreerd in de Verenigde Naties. Dit betreft allerlei geesten en stromingen die in regeringen op elk niveau God en Zijn dienst aan de kant schuiven. Deze profetie is zeker en hun val is gewis. Die val wordt voltrokken door het Woord van Christus, wat als een zwaard uit Zijn mond uitgaat. Dit kan wel met vreselijke oordelen samengaan. Het doel is dat Gods Woord zegeviert! Dat houdt dus niet altijd in, dat een regering vernietigd wordt, maar zich naar Gods Woord gaat richten.

9. Gesteld dat deze crisis weer overgaat maar het heeft niet het gewenste doel bereikt. Geen bukken en buigen voor de Heere, geen terugkeer naar de leefregels van Gods Woord en Getuigenis. Zo zij niet spreken – en leven – naar dit Woord, het zal geen dageraad hebben. Wat dan? Jeremia zegt in hoofdstuk 13: 17. *Zult gij dan nog niet boren, dan zal mijn ziel in verborgene plaatsen wenen.* De straffen komen terug of worden opgevolgd door andere of zwaardere gerichten en plagen. Het is werkelijk te vrezen, als de beperkingen weer voorbij zijn gegaan, dat de ontembare drang naar uitleven in de zonden niet meer door Bijbelgetrouwe mensen is te stoppen. Deze straffen kunnen we lezen in Jeremia 15: 2 – 7. De soort straffen die Israël vroeger kreeg, kunnen nu een nieuwe vorm en uitwerking zich openbaren. We moeten in de gaten houden, dat oorlogen, ziekten, pandemie, en dergelijke op zich geen middelen zijn die de mensen tot bekering brengen. Gelukkig als er persoonlijke en groepsgewijze bezinning en erkenning plaats vindt. Het juiste middel voor levendmaking is de Geest van God. ‘Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn geest zal het geschieden.’ Zacharia 4: 6.

Er is in deze crisis een element wat nooit eerder is voorgekomen. De hele wereld in quarantaine. Dus, heel de wereld is schuldig. Het is wel een groot voorrecht, dat er in bepaalde groepen of landen nog enige bezinning gekomen is. B.v. bidstonden, en dergelijke. President Trump riep zelfs op tot een dag van Nationaal Gebed in de U. S. A., waarin ook Trump voorging in gebed. Als je dan ziet naar onze overheid! Gods Naam wordt door overheidspersonen niet of nauwelijks genoemd. Alles wordt gebaseerd op de gedachte dat er geen God in Nederland meer is. Dit heeft z'n uitwerking in regeringsbesluiten en heeft helaas ook een sterke invloed in de gedachten en opinies in kerkelijk Nederland.

Het is ook een buitengewoon contrast dat onze overheid alles op alles zet tot bescherming van ons volk, oud en jong, maar aan de andere kant door wetten propageert of toelaat ongeboren leven te vernietigen, oude mensen en der gelijke door doctors en/of deskundigen te laten doden door injecties, enz.; en de Gender-revolutie mede te financieren. Dit God-beledigend en Godtergend gedrag roept om wraak van de hemel!

Het vage en toegeeflijk gedrag van de kerk in leer en leven tegen Gods Woord wordt nu ook bezocht met een – soms te streng – verbod op kerkdiensten. Het oordeel begint van de stad Gods en het huis van God, Jeremia 25: 29 en 1 Petrus 4: 17. Hoewel het digitale kerkdiensthouden vroeger verboden werd, nu van een *verbod* naar een *gebod* is verlegd.

10. Als we de straffen op onze zonden zo dubbel en dwars verdiend hebben, moeten of mogen we die dan wel afbidden? Volgens de Bijbel mogen en moeten wij onze zonden belijden en laten en Gods straffen afbidden, genezing vragen, verlossing in doodsnood smeken, enzovoort.

Maar er kunnen oorzaken zijn dat we dit niet meer mogen of durven doen. Jeremia bad in hoofdstuk 10: 24 'Kastijd mij Heere, doch met mate; niet in Uw toorn, opdat Gij mij niet teniet maakt.' Het is een persoonlijke zaak hoe en in hoever de Heere iemand inleidt in het gezicht en gevoel van Zijn rechtvaardige hand in het persoonlijk, kerkelijk leven en in de wereldregering. Hij schenkt diep inzicht en gevoel van Zijn rechtvaardigheid. Schenkt Hij diepe vernedering daaronder, dan wordt de roede zelfs gekust. Klaagliederen 3:21-42. Dan wordt men leem in de handen van de grote Pottenbakker, Jeremia 18.

Het kan zijn dat iemand wordt ingeleid in Openbaringen 12: 5 – 7 en in vereniging met de Engelen, die altijd bij een gelovige aanwezig zijn, instemt: '*Gij zijt rechtvaardig o Heere, Die is en Die was en Die zijn zal, dat Gij dit geoordeeld hebt, enz.*' Daar wordt onze mond gestopt onder de diepgaande indrukken van de oneindige Majesteit en onkreukbare Rechtvaardigheid van de Almachtige God. Dan mogen we schuiling nemen onder de vleugelen van Jezus Christus. Dit houdt niet in dat we persoonlijk niet getroffen kunnen worden. Zie maar bij Jeremia. Alleen als de Heere ons een persoonlijke belofte geeft voor onszelf of voor een ander, of voor een land of Gods kerk in ons land in de grootste noden, hebben we een vaste pleitgrond in de Bewaarder Israëls, Die niet slaapt of sluimert. En daarin ligt vrede met God verzoend in Jezus Christus, waarvan de Heilige Geest getuigenis geeft in de Schrift en in het hart. Dit is geen profetie, maar een persoonlijke ervaring die *de Geest* werkt op grond van de Profetieën. Rom. 8: 26, 27. 1 Kor. 2:10. 1 Joh. 2: 27, 28.

Willem Westerbeke, 12-5-2020

2. Een stem uit het graf

Twée brieven van Julius Charles Rieu

Bron: Memoir of Julius Charles Rieu, Frédéric Monod, predikant van de Gereformeerde Franse Kerk te Parijs, French & Perkins, Philadelphia, 1833.

Wat een nare titel zul je denken. Een stem uit het graf. Toch was het de verzuchting die de jonge ds. Rieu uitte in een brief die hij op het laatst van zijn leven aan zijn gemeente schreef. De dominee was, net als zoveel anderen, getroffen door een besmettelijke ziekte. Hij wist dat hij ging sterven. Hij kon door genade ook sterven.

Vanaf zijn ziekbed richtte hij zich nog een keer tot zijn gemeente. In de wetenschap dat de gemeentelieden de boodschap zouden lezen als hij al gestorven was en in het graf zou liggen.

Nog een keer bracht hij de ernstige boodschap die hij ook tijdens zijn leven had mogen brengen. Maar ook nog een keer de troostvolle boodschap van genade voor diegene die zich door genade als zondaar had leren kennen.

Een stem uit het graf...

Inleiding

‘Heb je de levensbeschrijving van Charles Rieu al eens gelezen? Ga niet slapen voor je die gelezen hebt.’ Dit werd gezegd tegen de vertaler van het boekje. Charles Rieu werd in augustus van het jaar 1792 geboren in Geneve. In deze stad bloeide ooit het gereformeerd protestantisme. Later kwam de stad onder sterke beïnvloeding van het verlichtingsdenken. Zowel Rousseau als Voltaire woonden er. Toch kwam het Evangelie weer terug. Opvallend is, dat sommige nakomelingen van degenen die de verlichting waren toegedaan, bekende predikanten werden van het Réveil. César Malan was een van de eersten die de leer van vrije genade voor verloren zondaren weer verkondigde. Felix Neff en Henry Pyt trokken ook rond om het Evangelie te verkondigen.

In deze tijd werd Rieu geboren. In 1817 werd hij door de Franse gemeente in Fredericia, Denemarken, beroepen en hij nam het beroep op vijfentwintigjarige leeftijd aan. Zijn bediening werd gezegend. Hij was ervan overtuigd dat hij niet zichzelf, maar Jezus Christus en Die gekruist moest preken. Hij scheidde de leer nooit van de levenspraktijk, want deze twee dingen zijn als de zon en het zonlicht. De val en geestelijke ellende van de mens, de noodzaak van een Verlosser, de verzoening door voldoening in het offer van Jezus Christus, rechtvaardiging door Christus, wedergeboorte door de Heilige Geest, het laatste oordeel en daarna eeuwig ellendig of gelukkig te zijn waren de onderwerpen van zijn prediking. En daaruit voortvloeiend berouw, heiligmaking en de waarneming van alle christelijke plichten. Thuis bestudeerde hij grondig de Heilige Schrift. Hij had letterlijk *honger en dorst naar de gerechtigheid*. Hij had de gewoonte om de verzen te onderstrepen die hem diep raakten. Een van zijn favoriete werkzaamheden was het mediteren over het Woord met de pen in zijn hand, om zo de ideeën en indrukken veilig te stellen die het Woord aandroeg. Hij leefde het leven van het geloof, in de tegenwoordigheid van de Heere. De aarde was voor hem slechts een tijdelijke plaats, een plek van beproeving en verwachting. Hoe jong hij ook was – altijd dacht hij aan het moment waarnaar hij verlangde, namelijk het moment waarop hij verlost zou worden van *het lichaam dezes doods*, om heen te gaan naar de plaats waar Christus is. Hij waakte en bad, opdat hij gereed zou zijn wanneer de Zoon des mensen zou komen. Hoewel hij ernstig was, wil het nog niet zeggen dat hij nooit een grapje kon maken. De vrede van God gaf hem een

onveranderlijke kalmte. Hij leefde, maar Christus leefde in hem. Sterk voelde hij zijn tekortkomingen en zwakheid. Alle goeds schreef hij de Heere toe.

In 1821 woedde er een ziekte in de gemeente. De ziekte beperkte zich hoofdzakelijk tot de bevolking van Fredericia, die de Lutherse Augsburgse Confessie voorstonden. Daarom werd het 'de kwaal van de hervormden' genoemd. Op 21 juni voelde hij zich ziek worden. Hij was echter bereid en de dood was voor hem geen verschrikking, maar een boodschapper van goede tijding. Wat had hij te vrezen? De Geest getuigde met zijn geest dat hij een kind van God was. Hij wist dat zijn Verlosser leeft en dat er geen verdoemenis is voor degenen die in Christus zijn. Hij stierf op 28 juni 1821 op achtentwintigjarige leeftijd.

De bekende professor uit Princeton, Archibald Alexander, schreef in de levensbeschrijving nog een hartelijk voorwoord.

Hier volgen gedeelten van twee brieven die aan het eind van zijn leven geschreven zijn aan zijn gemeente en familie.

De brieven

Mijn geliefde gemeenteleden, ik heb jullie nog een enkel woord te zeggen. Het is een herhaling van wat jullie allang weten en wat mijn gedachten zelfs tot het einde toe blijft bezetten. Namelijk dat ik jullie liefgehad heb en ook op dit moment liefheb met geheel mijn hart. Mijn gebeden zijn opgezonden en zullen nog opgezonden worden ten behoeve van jullie, tot mijn laatste ademhaling toe. Ik geloof dat ik mijn liefde tot jullie bewezen heb door jullie de waarheid van God te verkondigen zoals ik die in mijn geweten en voor God geloofd heb.

Voordat ik het geestelijke voedsel voor jullie bereid heb en hetwelk ik verplicht was jullie te geven, heb ik mezelf steeds neergeworpen voor de troon der genade. Ik verzocht de grote Herder van zielen of Hij Zelf tot jullie wilde spreken door mijn mond en dat Hij het niet zou toelaten dat ik ook maar één gedachte van mezelf door zou laten dringen. Helaas, ik weet dat als ik niet zo ongelovig geweest zou zijn, de Heere Zijn kracht dan veel duidelijker in mijn zwakheid volbracht zou hebben. Dan zou Hij jullie vaker uitsluitend Zélf vermaand hebben.

Toch heb ik dit vaste en volmaakte vertrouwen dat Hij, Die mij verkoren heeft (mij een onwaardig schepsel dat meer dan duizendmaal dood en veroordeeld is vanwege mijn fouten en overtredingen) mij werkelijk in staat gesteld heeft om te bouwen op het enige ware Fundament, de gekruiste Christus. Hij zal dat wat ik aan Hem toebetrouwd heb, bewaren tot *die dag*.¹ Hij zal mij *bewaren tot Zijn hemels Koninkrijk*.² Deze verzekering is temeer onwankelbaar omdat ik mij op dit moment aan de voet van Zijn kruis neerleg. Ik neem volkomen afstand van mijn eigen verdiensten, die allemaal, van de eerste tot de laatste, vuile voddens zijn. Plechtig verklaar ik voor God dat ik Jezus Christus, de God Die te prijzen is in der eeuwigheid, ontvang als mijn enige Zaligmaker, Die door het bloed dat Hij stortte aan het kruis, mij gewassen heeft van alle ongerechtigheid en mij gereinigd heeft door Zijn Geest. Daarom kan ik voor Zijn aangezicht staan in gerechtigheid.

Ik sla met de tollenaar op mijn borst vanwege de diepe bewustheid van mijn schuld en roep het uit met de gekruisigde en bekeerde moordenaar: *Heere, gedenk mijner, als Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn*.³ En zo wordt de dood het gelukkigste moment van mijn leven. Ook al word ik *van deze twee gedrongen*, omdat ik aan de ene kant nog steeds wil arbeiden voor de zielen die aan mij zijn

¹ Vgl. 2 Tim. 1:12.

² 2 Tim. 4:18.

³ Luk. 23:42.

toevertrouwd heb ik toch een hartelijke *begeerte, om ontbonden te worden en met Christus te zijn; want dat is zeer verre het beste.*⁴

Geliefde gemeenteleden, overweeg toch jullie verantwoordelijkheden. Ik heb jullie de volle raad van God verkondigd. Het is waar (ik belijd het met smart en verootmoediging voor het kruis), ik heb het gedaan met teveel zwakheid en mensenvrees. Bovenal verwijt mijn geweten me dat ik niet genoegzaam het voorbeeld van de apostel nagevolgd ben, door eenieder van jullie onder vier ogen van huis tot huis te vermanen.

Toch zijn jullie er de getuigen van dat ik mij nooit geschaamd heb voor de gekruiste Christus wanneer ik jullie Zijn Woord verkondigd heb op de kansel. Zijn Koninkrijk is nabij jullie gekomen. De muren van jullie tempel getuigen ervan. O, dat jullie allen gehoord hadden naar het Woord des levens dat alleen jullie ziel maar kan redden! Wat zou mijn vreugde groot zijn geweest als ik gezien had dat velen van jullie bekeerd waren tot Christus!

Luister, luister naar Zijn stem terwijl het nog het heden is. Ik roep tot jullie vanuit mijn graf. Als jullie deze stem niet horen, dan zullen jullie ook niet overtuigd worden als er iemand uit de doden zou opstaan. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar dit Woord zal niet voorbijgaan. O Christus, verlos hen en bid voor hen zoals U zo neerbuigend goed voor mij gebeden hebt!

Vaarwel dan, lieve gemeenteleden! Ik beveel jullie *Gode en het Woord Zijner genade.*⁵ Waak en bid, *Want: Nog een zeer weinig tijds en Hij, Die te komen staat, zal komen, en niet vertoeven.*⁶ We zullen spoedig oog in oog staan voor de rechterstoel van Christus.

Mijn geliefde familieleden, ik wilde jullie niet laten schrikken toen ik sprak over de besmettelijke ziekte die hier in de winter rondwaarde. Zij is in het voorjaar weer met dubbele kracht uitgebroken. Vooral vaders en moeders van gezinnen werden in de bloei van hun leven afgesneden. Tijdens mijn verblijf in Kopenhagen, werd een groot aantal mensen door de ziekte weggeveegd. Toch zei de arts dat de ziekte niet gepaard ging met een groot gevaar van besmetting.

Ik heb de voorschriften echter wel nagevolgd door niet al te lang bij de zieken te blijven en mijn handen en gezicht met azijn te wassen. Mevr. H. heeft dat ook gedaan, maar zij heeft de zieken soms wel drie keer bezocht, op het moment dat hun ziekte gevaarlijk was en ook met Pinksteren. Daar kunnen de vele toespraken rond de graven van de doden nog bijgerekend worden. Ik had verder weinig tijd om de zieken te bezoeken. Daarom werd zij eerst door de ziekte aangegrepen, tijdens onze eerste viering van het Avondmaal en dat juist op de dag waarop onze twee vrienden Monod⁷ arriveerden.

We vermoedden toen niet dat het de heersende ziekte kon zijn, omdat onze zuster H. op maandag en dinsdag geheel genezen scheen te zijn. Het ging zelfs zo goed, dat ze met ons mee kon gaan naar Christiansfeldt. Na onze terugkeer moest ze echter weer in bed gaan liggen. In Gods voorzienigheid was ze aan mijn zorg toevertrouwd, afgescheiden van al haar vrienden. Ze kende de mensen van Fredericia ook nog niet zo goed. Daarom was het wel duidelijk dat ik haar moest verplegen. Tijdens de Sabbat scheen ze weer wat beter te worden en we vierden het Avondmaal samen. Maar helaas, vanaf twaalf uur kwam er een plotselinge verandering in haar

⁴ Fil. 1:23.

⁵ Hand. 20:32.

⁶ Hebr. 10:37.

⁷ Frédéric Monod en Adolphe Monod, twee broers die predikant waren.

ziekte. Een verstopping in haar borststreek vereiste de plaatsing van bloedzuigers, om zo door bloedverlies de symptomen te bestrijden.

Ik schreef onze vrienden Monod en verzocht hen geen melding te maken van haar ziekte, anders zou dat onnodige schrik teweegbrengen. Verscheidene dagen verergerde haar toestand.

Op donderdagmorgen begon ik zelf een weinig druk in mijn hoofd te voelen, die ik echter toeschreef aan het veelvuldige waken. Ik was er zeker van dat rust deze druk spoedig zou verlichten. Tijdens de morgen (van de volgende dag) werden alle symptomen heviger. Ik ging naar bed en gaf me over in de handen van de arts. Ik volgde zijn voorschriften op, maar werd er binnen enkele uren heel erg door verzwakt. Ik zal jullie niet vermoeien met in detail te treden met wat daarna volgde.

Geliefde vrienden, ik wil dat jullie weten dat ik geen middel verwaarloosd heb dat God binnen mijn bereik geplaatst heeft voor het herstel van mijn gezondheid. Ik heb dit ook gezegd tegen mijn goede ouderlingen, die zich erg zorgen maken om mij. Ik beschouw het als mijn eerste plicht om me tot in elke bijzonderheid te schikken naar het advies van mijn arts. Juist om de reden dat ik heel weinig vertrouwen heb in mensen, zie ik de arts die in deze plaats gekozen is eenvoudigweg als instrument in de hand van God. Door dat instrument voert Hij Zijn wil uit met betrekking tot elke patiënt, of de arts nu een goede naam heeft of niet. Door deze gedachte voel ik geen enkele onrust.

Mijn ziel is vervuld met onuitsprekelijke vrede en vreugde. Als er ook maar iets is dat mij doet vermoeden dat ik weer beter zal worden, dan is het de gedachte dat zo'n vroege oproep, bijna voordat ik de [geestelijke] strijd ben aangegaan, een gunst zou zijn die oneindig verder gaat dan mijn verdiensten of wat ik kan hopen. Wat ben ik, het meest waardeloze en vervuilde van alle schepselen, wat ben ik, dat zo'n grote liefde aan mij betoond zou worden?

Ongetwijfeld zou ik die liefde moeten aannemen met een vuriger dankbaarheid dan welke andere zegen dan ook. Ik heb werkelijk niets gedaan wat zo'n zegen zou verdienen. Maar wat zeg ik? Is niet alles, alles, alles uit genade? Het zou mijn vermaak zijn om van tijd tot tijd tot jullie te spreken in korte en haastige regels. Dit brengt me nabij jullie en dan kan ik met jullie spreken over God. Hij alleen moeten we op het oog hebben. Zijn stem moet in deze zaak gehoorzaamd worden.

Ik werd zojuist heel erg ontroerd door een kort gesprek met mijn jonge leerling, die voor de dienst de pastorie binnenkwam. Met grote eenvoudigheid gaf hij uitdrukking aan het belangstelling die heel mijn gemeente had met betrekking tot mijn ziekte. Hij zei: 'Wat zal er van ons terechtkomen als de Heere u zou wegnemen?' Ik antwoordde hem en de ouderlingen dat ze er zeker van konden zijn dat ik niet zwak terugdeins voor de strijd en dat ik gereedstond om mijn kruis zo lang als het de Heere zou behagen te dragen.

Mijn enige gebed was het gebed van mijn Meester: *Uw wil geschiede*. Ik zou zo'n vroege oproep na zo'n korte strijd als een grote gunst beschouwen, die voor een ellendige zondaar als ik ben zeer uitzonderlijk zou zijn. Net nadat deze leerling vertrokken was, kwam de voortreffelijke Favre binnen. Hij was nat van de tranen en geloofde me toen ik hem verzekerde dat mijn grote uiting van vreugde bij de gedachte aan mijn verlossing uit dit leven, niet voortkwam uit een ijdele aversie tegen de moeilijkheden van het leven of het gebrek aan liefde tot hen.

Later op de morgen werden mijn klachten dreigender. Mijn ziel had dezelfde kalmte. Ik weet Wie ik geloofd heb. Ik ga met onbeschrijfelijke vreugde voort door de donkere vallei, want ik ga naar

Jezus, mijn God. Ik ga naar Christus, Die voor ons heeft overwonnen. Al Zijn beloften komen samen tot een punt en vervullen mijn ziel met een blijdschap die ik nog nooit eerder gekend heb. Nee, Hij heeft ons niet misleid! *Zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben, en nochtans zullen geloofd hebben.*⁸ Ik ga heen om Hem te zien zoals Hij is. Ik zie Hem reeds. Ik voel dat Zijn hand mijn ziel ondersteunt. Wanneer dit leem [mijn lichaam] in stukken brokkelt, dan wordt de inwendige mens vernieuwd. Ik zal naar Zijn beeld veranderd worden, ik zal als Hem zijn! Daar waar geen droefheid is.

O, kon ik de vreugde maar aan jullie zielen meedelen! Maar jullie kunnen die daar ook vinden. Ik ben niet van jullie gescheiden. Op het moment dat ik hier mijn ogen sluit, kan ik me bij jullie zien staan om Christus op de wolken te zien komen.

O, dat jullie allen zouden ontslapen in Jezus! Vaarwel geliefde vrienden! Ik heb een beetje hoop – dat het moment nadert waar ik zo vurig naar verlangd heb. De gedachte daaraan gaf mij altijd de zoetste voldoening. O, wat bent U goed, mijn Zaligmaker! Uw aangezicht vervult me met vreugde. Opstanding en het Leven! Eeuwigheid, eeuwigheid met Jezus! Zo geliefd, hoewel ongezien. Wat zal dat zijn. Mijn geest bezwijkt. O bloed! O kruis!

Wat een vrede is er in dat laatste woord gericht tot de moordenaar: Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn.⁹ Vreugde, eindeloze vreugde! Volheid van vermaak! Voor altijd bij Hem te zijn, Die mijn ziel liefheeft. Wij zullen het lied van het Lam aanheffen met de tienduizend maal tienduizenden die het kennen en het nieuwe gezang geleerd hebben. Hem, Die ons verlost heeft, zij de eer. Voor Zijn troon. Ik brand van verlangen!

Wanneer zal deze muur van vlees afgebroken worden? Nog een klein ogenblik. O, hoe groot is Zijn goedheid! Ween niet, mijn vrienden. Het laatste dat mijn geweten misschien zelfs een klein beetje zou kunnen beroeren, is de herinnering aan een waarschuwing aan bepaalde overtreeders, maar die ik gedwongen was te verzuimen door een opeenvolging van recente omstandigheden. Ik heb deze vermaning doorgegeven aan de ouderlingen, zodat ik verzekerd ben dat hun bloed van mijn hand niet zal geëist zal worden.

Mijn vrede is nog steeds zuiver, volmaakt en ongemengd. Mijn vreugde gaat alle verstand te boven. Ik beschrijf die slechts opdat jullie er zelf naar zullen verlangen. Zeker, die vrede wordt niet gevonden in de drukke kringen van de wereld. Het pad ervan is niet nagevorst door de wijzen van de wereld. Nee, nee, U alleen schenkt het, o God, God de Zaligmaker, God de vertrooster! Geloofd, geloofd, voor eeuwig geloofd zij Uw heerlijke Naam!

Lieve moeder, oom, tante, broers en zussen, neven en nichten, vrienden in Christus, wij zijn niet gescheiden. Wij zullen elkaar spoedig ontmoeten.

Julius Charles Rieu.

⁸ Joh. 20:29.

⁹ Luk. 23:43.

3. Een pastorale brief

Van een predikant aan zijn gemeente die in Philadelphia bleef Gedurende de epidemie van 1798

Bron: Pastoral letter, etc., John Ormrod, Chesnut street, Philadelphia, 1799.

Ashbel Green (1762 - 1848) was een Amerikaans Presbyteriaans predikant. Hij was de achtste president van de universiteit van Princeton. In 1798 woedde in Philadelphia de gele koorts, een tropische ziekte die wordt veroorzaakt door het gelekoortsvirus. Men zegt dat 5000 of meer mensen stierven aan deze ziekte.

De schrijver wil zijn lezers in het eerste gedeelte van de brief erop wijzen dat men een epidemie moet zien als een bedeling van Gods voorzienigheid. Deze bedeling zal ons óf slechter, óf beter maken en Green vermaant zijn lezers daarop acht te slaan. In het tweede gedeelte van de brief vertroost hij de gelovigen die in de stad Philadelphia achtergebleven zijn met Gods beloften in Zijn Woord.

Aan de gemeente van X. die in de stad Philadelphia verbleef gedurende de epidemie van 1798.

Mijn geliefde gemeente,

De apostel Paulus spreekt in de brieven aan de kerken waar hij gearbeid had, vaak over met het lichaam afwezig te zijn, maar tegenwoordig te zijn met de geest¹⁰ en van u beroofd te zijn geweest *voor een kleine wijle tijds, naar het aangezicht, niet naar het hart.*¹¹ Ik ben er heel goed achter gekomen wat die uitdrukkingen betekenen sinds ik u voor het laatst gezien heb. Vanuit de overtuiging van mijn plicht ben ik naar het lichaam wel afwezig, maar mijn hart is werkelijk bij u. In nederige navolging van de apostel zou ik u nu enkele gedachten willen meedelen door middel van een brief. Ik hoop u binnenkort van aangezicht tot aangezicht te zien en te spreken.

Het heeft de wijze en heilige God behaagd om de laatste twee maanden Zijn kastijdende hand misschien wel zwaarder op onze ongelukkige stad te leggen dan Hij ooit tevoren gedaan heeft. Men zou denken dat de veelvoorkomende, ja zelfs jaarlijkse terugkeer van deze pijnlijke en ontzettende gesel genoegzaam is om de meest zorgeloze en onbekommerde mensen te doen ontwaken en op te schrikken. Het lijkt wel alsof de God des hemels *Zich erop toegelegd* heeft om de steden en dorpen van de Verenigde Staten te straffen en vastberaden was om de ene slag na de andere toe te brengen, totdat ze óf tot Hem terug gekeerd óf totaal verwoest zouden zijn.¹²

Voor degenen die de hand van God zien en in aanmerking nemen wat betreft de gebeurtenissen in dit leven, zal dit wel duidelijk zijn.¹³ Pijnlijk is de zekerheid ervan voor degenen die te midden

¹⁰ 1 Kor. 5:3.

¹¹ 1 Thes. 2:17.

¹² *En zo gij met Mij in tegenbeid wandelen zult, en Mij niet zult willen horen, zo zal Ik over u, naar uw zonden, zevenvoudig slagen toedoen. (..) dan zal Ik de pest in het midden van u zenden* (Lev. 26:21-25).

Zo Ik den hemel toesluite, dat er geen regen zij, of zo Ik den sprinkhaan gebiede, het land te verteren, of zo Ik pest onder Mijn volk zende; En Mijn volk, over dewelken Mijn Naam genoemd wordt, zich verootmoedigt en bidt, en zij Mijn aangezicht zoeken, en zich bekeren van hun boze wegen; zo zal Ik uit den hemel horen, en hun zonden vergeven, en hun land genezen (2 Kron. 7:13-14).

Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede (Joh. 5:14).

¹³ *De stem des HEEREN roept tot de stad (want Uw Naam ziet het wezen): Hoort de roede, en wie ze besteld heeft!* (Mich. 6:9).

van deze rampen hebben te lijden. Toch zal er geen reformatie plaatsvinden, noch eraan gedacht worden, tenzij het Hem behaagt, Die *des geestes overig* heeft¹⁴, om die uit te storten tot heiliging van Zijn bedelingen in de voorzienigheid. Namelijk het openen van verblinde ogen en dove oren, het versmelten van harde harten en de krachtige bekering tot de Heere van degenen die zowel in de *aard* als in de *praktijk* vijanden van Hem zijn. Onze ervaring uit het verleden is zeker wel genoegzaam om ons te overtuigen dat geen enkele bedeling in de voorzienigheid ons ook maar iets beter zal maken. Hoe belastend, vreselijk of ontvullend die ook moge zijn. We zullen er eerder veel slechter door worden, tenzij God deze slagen samen zal doen gaan met de invloeden van Zijn genade.

Het is inderdaad een hele belangrijke waarheid, die we zorgvuldig in gedachten moeten houden, dat alle buitengewone handelingen en bedelingen van de Goddelijke hand ons beter óf slechter zullen maken. Het zal niet vrijblijvend zijn. God zal niet toelaten dat ze niets zullen uitwerken. Als ze ons niet zullen verootmoedigen en bekeren, dan zullen ze ons zeker verharderen en meer van God vervreemden. Ze zullen het middel zijn om de maat van onze ongerechtigheden vol te maken. *En de toorn is over hen gekomen tot het einde.*¹⁵ Het meest sombere dat ik kan zien in het lijden van stad en land is dat de *kwade*, en niet de *goede* gevolgen van deze slagen schijnen te hebben plaatsgevonden onder ons. Door alle slagen die we de afgelopen vijf jaar gevoeld hebben, zijn we slechter en niet beter geworden. Zelfs voor iemand die bekend is met de menselijke natuur en de verdorvenheid van het menselijke hart zal het vreemd en verbazingwekkend toeschijnen dat de rampen die onze stad getroffen hebben zo weinig indruk maken als bij ons. Ja, dat ze veronachtzaamd en vergeten zouden worden, zelfs voordat de pijn over was. Waar zal deze vreselijke ongevoeligheid ons dan brengen? Waar zal het eindigen? Dit zijn inderdaad sombere vragen. God alleen weet wat het einde zal zijn. Het is voor ons genoeg dat we onze plicht kennen. Deze plicht houdt in dat we een goed gebruik maken van deze voorzienigheid, zodat we er geestelijk en eeuwig voordeel uit zullen trekken. Bid en werk, opdat ook anderen deze voordelen niet uit handen zullen glippen.

Degenen die in de stad gebleven zijn gedurende de epidemie zullen deze huidige ramp over het algemeen wel op de pijnlijkste wijze gevoeld hebben. Dit is echter absoluut geen aanwijzing dat hun misdaden groter zijn geweest dan die van anderen en ook zelfs niet even groot geweest zijn als die van de velen die weggevlucht zijn zonder ook maar iets te voelen.¹⁶ De smarten van degenen die geleden hebben, kunnen het middel geweest zijn tot hun grootste voordeel, terwijl de zeer grote onbezonnenheid van degenen wier gevoelens in het geheel niet gekrenkt zijn, zeker een van de vreselijkste vloeken is die zij ervaren kunnen hebben. Het kan een ontzettende voorloper zijn van hun zware verdoemenis, zelfs al in dit leven. Misschien is het wel datgene wat voorafgaat aan iets nog ergers in de toekomstige wereld, dan wat hier toegebracht kan worden.

God heeft ongetwijfeld een aantal van Zijn lieve kinderen door middel van deze verwoestende ziekte tot Zich geroepen, om de eeuwige rust in te gaan. Zij hebben door hun wegneming winst gedaan en wij, die achterbleven, hebben zwaar verlies geleden. Zij zijn aan alle zonde en lijden ontsnapt en gegaan naar de gewesten van volmaakte heiligheid en vreugde. Naar de onmiddellijke

Zal er een kwaad in de stad zijn, dat de HEERE niet doet? (Amos 3:6).

Gij hebt hen geslagen, maar zij hebben geen pijn gevoeld; Gij hebt hen verteerd, maar zij hebben geweigerd de tucht aan te nemen; zij hebben hun aangezichten harder gemaakt dan een steenrots, zij hebben geweigerd zich te bekeren (Jer. 5:3).

En de mensen werden verhit met grote hitte, en lasterden den Naam Gods, Die macht heeft over deze plagen; (hoewel 'plagen' hier wellicht meer figuurlijk bedoeld wordt) en zij bekeerden zich niet, om Hem heerlijkheid te geven (Openb. 16:9).

¹⁴ Mal. 2:15.

¹⁵ 1 Thes. 2:16.

¹⁶ *En er waren te dierzelfder tijd enigen tegenwoordig, die Hem boodschappen van de Galileërs, welker bloed Pilatus met hun offeranden gemengd had. En Jezus antwoordde, en zeide tot hen: Meent gij, dat deze Galileërs zondaars zijn geweest boven al de Galileërs, omdat zij zulks geleden hebben? Ik zeg u: Neen zij; maar indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen desgelijks vergaan (Luk. 13:1-3).*

tegenwoordigheid van God en het Lam. Wij hebben het voordeel van hun gezelschap, gebeden en arbeid verloren en worden geroepen om nog meer te doen en te lijden, terwijl hun werk en lijden voor altijd voorbij is.

Ongetwijfeld zijn er andere kinderen van God die deze ziekte overleefd hebben en daarom reden hebben om hun hemelse Vader tot in alle eeuwigheid te loven voor datgene wat zij in staat waren te doen en hetgeen waartoe zij geroepen waren om te zien en voelen. Hun liefdesarbeid, pijnlijke zorgen of kwellende ziekte, wonderlijke ondersteuning, veelvuldige ontfermingen te midden van een leger van boosheden, de schokkende taferelen die zich voor hun ogen hebben afgespeeld, de bijzondere goedheid van God jegens hen en hun gezinnen, hun sombere uren, de tijden van Goddelijke vertroosting, hun mistroostige gedachten, hun triomferende hoop, het verlies van geliefde familieleden en vrienden, het leven met een nabije eeuwigheid in zicht en ten slotte gespaard en geroepen te zijn om nog een poos in de wijngaard van de Heere te arbeiden – dit alles, *alles* zal medewerken ten goede.¹⁷

Alles zal hen vooruit doen snellen op hun christelijke loopbaan. Alles zal de verschillende genadebewijzen verhelderen. Alles zal hun toekomstige loon vermeerderen. Alles zal waarde en heerlijkheid toevoegen aan de eeuwige kroon der heerlijkheid die hun uiteindelijk gegeven zal worden.

Laat het volk van God vertroost worden met de overdenking van deze zaken. Laat ze zich verheugen dat *de HEERE regeert* en dat Zijn raad zal bestaan. Hij zal al Zijn welbehagen doen.¹⁸ Laat ze tot Hem vluchten als hun sterke Toren¹⁹, om zich te verbergen onder de schaduw van Zijn vleugelen, *totdat de verdervingen zullen voorbij zijn gegaan*.²⁰ Laat ze de regering van de wereld en de bedeling met betrekking tot de schepselen overlaten aan de God Die ze gemaakt heeft. Laat ze de Goddelijke beloften in de gedachten terugkomen en de belangrijke waarheid in het oog hebben, dat hoe duister dit aspect van de Goddelijke voorzienigheid ook moge zijn, of hoe smartelijk de zaken zijn waarvan ze getuigen waren, er toch *vrucht voor den rechtvaardige* is. *Immers is er een God, Die op de aarde richt*.²¹ Hij zal opstaan. *Gij zult U ontfermen over Sion*.²² Hij zal niet toelaten dat Zijn getrouwheid zal falen. Hij zal al Zijn beloften aan Zijn Zoon, Kerk en volk onthouden en nakomen.

Het is voorspeld *dat in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden*.²³ Het is ons lot om die dagen te aanschouwen. De huidige tijd is inderdaad zwaar of gevaarlijk in ons land en in de hele wereld. Het vereist de beoefening van veel waakzaamheid, geloof en lijdzaamheid in de christen die zijn goede naam zou willen houden, standvastig zou willen blijven en zijn belijdenis zou willen versieren. En dat in de tijd en omstandigheden waarin we geplaatst zijn. Echter, voor degenen die getrouw bevonden worden, geldt: *Uw loon is groot in de hemelen*.²⁴

Er is een genoegzame voorraad van genade en hulp in de schatkamer van onze aanbiddelijke Verlosser. Ja, voor elk mogelijk gebrek dat Zijn volgelingen maar kunnen voelen. *Want het is des Vaders welbehagen geweest, dat in Hem al de volheid wonen zou*.²⁵ *Want in Hem woont al de volheid der*

¹⁷ Rom. 8:28.

¹⁸ Ps. 93:1, Jes. 46:10.

¹⁹ Spr. 8:10.

²⁰ Ps. 57:2.

²¹ Ps. 58:12.

²² Ps. 102:14.

²³ 2 Tim. 3:1.

²⁴ Math. 5:12.

²⁵ Kol. 1:19.

*Godheid lichamelijk.*²⁶ *En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade.*²⁷ Welke niet naar waarde te schatten, dierbare woorden staan hier! O, te bedenken dat deze gezegende Jezus, in Wie zo'n volheid is, het geestelijke Hoofd, de Man en de Broeder van elke gelovige is! De Goddelijke waarheid bevestigt dit feit aan ons.

Wie is er dan, die *vergeving* wil hebben – die veel vergeving wil hebben – die het gedurig en onophoudelijk wil hebben? Zie, hier is een *volheid* van vergeving in Christus. Zijn Goddelijke, oneindige natuur is er *vol* van. U mag alles nemen wat u wilt – u mag het *om niet*²⁸ nemen. U mag het zo vaak aannemen als u wilt, wanneer u het ook nodig hebt. Toch zult u de onpeilbare volheid die in Hem te vinden is niet kunnen verminderen. Het heeft de zonden van het zwartste soort weggewassen en elk slag van zondaren gereinigd en ondanks dat is de hoeveelheid ervan niet kleiner geworden. De kracht zal er niet uit gaan.

Gelovige, kom dan zo vaak als u wilt, en neem een volheid van vergeving van al uw zonden uit de volheid van uw dierbare Zaligmaker. Wie is er, die tegelijkertijd ook genade nodig heeft *om geholpen te worden ter bekwamer tijd*²⁹ – die de verdorvenheid neergeslagen, het ongeloof onderworpen, de duisternis weggejaagd, koudheid en onverschilligheid weggenomen, de liefde ontvlamd, het vertrouwen opgewekt, de hoop, ijver en vurigheid verlevendigd, leiding met betrekking tot de plichten geschonken, onderwerping aan de wil van God gegeven en de voorbereiding daarop verleend wil hebben? Zie dat in de volheid van Christus alle uitrusting en verscheidenheid aan gaven te vinden is en om niet aangeboden wordt. Nee, u wordt gedrongen het aan te nemen. *Mijn genade is u genoeg; want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht.*³⁰ Dit zijn Zijn Eigen genadige woorden.

Ga dan met uw gebreken naar Christus en probeer zo'n nijpende behoefte eraan te krijgen als u maar kunt. Hoe meer gebreken u zult voelen, hoe meer u werkelijk verlichting zult wensen en hoe dichter u waarschijnlijk zult zijn bij de verlossing. Kom in diepe verootmoediging tot de troon der genade. Vertel uw God en Zaligmaker dat dit en dat uw gebreken zijn en dat in dit en dat geval uw nood heel erg dringend is. Vertel Hem dat u op Zijn vrije en genadige nodiging daar gekomen bent als een arm kind, een arme, verloren zoon. Vertel Hem dat Hij de belofte én geneigdheid of het verlangen om erop te pleiten gegeven heeft. Ook al is Hij het helemaal niet verplicht om u een genadige belofte te schenken of ook maar één schuldige zondaar toe te staan om op de belofte te pleiten. Zijn getrouwheid zal gehoor geven aan de beslaglegging van het geloof. U weet wel dat zij gereed staat om te antwoorden. Leg uw zaak neer bij het Verbond. Vraag nederig of God Zijn woord wil waarmaken. Vertel Hem dat u de belofte vertrouwt. Vertel Hem dat u ziet op Zijn getrouwheid, dat Hij de belofte na zal komen en dat Hij het beste voor u zult doen in deze moeilijkheden.

O gelovige, u, noch enig ander discipel van Jezus zult dit doen zonder een antwoord van vrede te ontvangen! God weigerde nooit te helpen, ook was Hij niet traag in Zijn hulp, wanneer de ziel rustte op Zijn Woord. Hij zou eerder het universum verwoesten dan ontrouw zijn in zo'n zaak. Wie kan dit voorrecht, dat hij een almachtig God heeft waar hij naartoe kan gaan, recht naar waarde schatten? God als Toevlucht in al onze noden. Het is een rijker deel dan wanneer we duizend werelden tot onze beschikking zouden hebben. Hoe dwaas handelen christenen toch, dat zij niet meer gebruik maken van dit voorrecht. Hun hemelse Vader misgunt hen het gebruik ervan niet. Nooit is Hij zo blij met ze, als wanneer ze zo tot Hem komen, opdat Hij Zijn belofte

²⁶ Kol. 2:9.

²⁷ Joh. 1:16.

²⁸ Openb. 22:17.

²⁹ Hebr. 4:16.

³⁰ 2 Kor. 12:9.

van verhoring zal nakomen. Hij zal de verhoring wel op Zijn tijd en op Zijn Eigen wijze laten plaatsvinden. Het zal echter de *beste* tijd en de *beste* wijze zijn. Het zal bijna altijd een betere en volkomener verhoring zijn dan de christen zich voorgesteld had. Het zal over het algemeen ook een zeer *merkbaar* antwoord zijn. De ziel zal merkbaar ervaren dat zijn gebed werkelijk verhoord is geworden. Maar dit gemakkelijke onderwerp heeft me verder geleid dan ik bedoeld heb.

Het is mijn bedoeling om op te merken dat de zware tijden die we nu beleven, spoedig voorbij zullen zijn. Dan zal God wonderlijke dingen doen voor Zijn Kerk. Voor de Heere zijn duizend jaren als een dag.³¹ De tijd lijkt voor ons wel lang en vervelend te zijn, maar voor Hem is het slechts een ogenblik. Vanuit ons oogpunt zijn Zijn werken toekomstig, maar voor Hem vinden ze op dit moment plaats. Hij ziet nu dat al Zijn beloften vervuld zijn en dat alle zaken die tot dat doel leiden, uitgevoerd zijn. Laat ons dan wachten in geloof. Laat het geloof vaak gebruik maken van de dierbare laatste belofte die in het Boek des levens staat.³² Het is een van de rijkste beloften: *Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom haastiglijk. Amen.* Laat het geloof vurig deze woorden nazeggen: *Ja, kom, Heere Jezus! De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen.* Kom met Uw kracht in de zielen van Uw volk. Kom om de goddeloze wereld te overtuigen en te bekeren. Kom om Uw uitverkorenen te vergaderen. Kom om al Uw voornemens uit te voeren. Kom ten oordeel en laat al Uw volk in volmaaktheid komen tot Uw zalige tegenwoordigheid.

Aan onze gebeden moeten ook onze pogingen tot het goed van kostbare zielen toegevoegd worden. Wij moeten onze ijver en vurigheid op elke wijze van invloed of mogelijkheid aan de dag leggen om ondeugd tegen te staan en de deugd op te wekken, onze belijdenis te versieren, de zorgelozen wakker te schudden, de onbekommerden op te schrikken, de zoekende mensen te leiden, de zwakken te troosten en de afdwalenden terug te roepen. Wie zal zeggen of *de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht des Heeren?*³³ Wie kan zeggen of onze ogen nog eens de heerlijke dagen van de Zoon des mensen op aarde zullen zien? Hoe het ook moge zijn – allen die getrouw zijn tot de dood, zullen zeker de kroon des levens ontvangen.

Als deze brief door iemand gelezen zal worden wiens geweten tegen hem getuigt, dat hij zichzelf nog nooit aan de Heere heeft gegeven en zijn ziel nog nooit overgegeven heeft in de handen van de Zaligmaker, dan zou ik hem door de *ontfermingen Gods* willen bidden dat hij zich overgeeft om te zijn *een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst.*³⁴ is het geen genade die uw hart zou laten smelten, dat u gespaard bent te midden van de verwoestingen van de dood die om u heen te zien waren? Dat u niet in uw zonden afgesneden bent? En dat u niet in hopeloze ellende verkeert, maar nog steeds de oproepen en nodigingen van het Evangelie mag hebben? Elk beginsel van genade zou u toch zeker wel doen voornemen dat u, in de kracht van God, nu *voor Hem* zult zijn en niet voor iemand anders? Ik beveel u aan Zijn genade en mijn gedurige gebed is dat u door Hem in vrede gevonden mag worden. *Broeders, bid voor ons.* Vaarwel.

Uw liefhebbende predikant,
Ashbel Green.

³¹ 2 Petr. 3:8.

³² Openb. 22:20.

³³ Hand. 3:19.

³⁴ Rom. 12:1.

4. De wonderlijke opwekking ten tijde van de pest in Londen in het jaar 1665

Door Thomas Vincent

Velen weten uit de geschiedenisboeken dat er in 1665 een grote pestepidemie woedde in Londen en dat in het jaar daarna vele huizen verwoest werden door de grote brand. De welgestelden verlieten in groten getale de stad, terwijl de armere mensen achterbleven. Elk huis waar de pest binnengekomen was, werd afgesloten en gemarkeerd met een rood kruis. De bewoners, ziek én gezond, werden dan afgesloten van de buitenwereld. Ook veel predikanten vluchtten weg.

Er waren ook Puriteinse predikanten, die van overheidswege verboden waren te preken. Maar in deze nood zagen zij het als ***hun roeping om in de stad te blijven om de mensen bij te staan en voor ze te preken.***

Hieronder enkele ervaringen van Thomas Vincent - waarschijnlijk 1634 – 1678- die overgenomen zijn uit een leerrede. Deze is vertaald en uitgegeven met tal van andere preken van Godzalige Engelse Godgeleerden. "Het verhoogde Nederland gekroond met Gods goedheid. Nu vernederd door 's mensen boosheid." Begrepen in 16 redevoeringen. Uitgave J. H. (Johan Hofman) vertaler en uitgever. 1728.

Pagina 177. Leerreden over de pestziekte en het sterven van de beesten als voorbode van de pestilentiën onder de mensen, eer die komt uit haar stallen in onze huizen. Door Mr. T.S.V.

Joël 1 vers 14- 17, en bijzonder vers 18: ***O, hoe zucht het vee. De runderkudden zijn bedwelmd, enz.***

Uit het verslag van Thomas Vincent:

‘In 1665 kwam de pest in onze stad Londen, nadat wij gewaarschuwd waren door de grote pestepidemie in Holland in het jaar 1664. Ook kwam de ziekte in datzelfde jaar enkele verafgelegen plaatsen van ons land binnen. Ook kan men zich afvragen of de vallende sterren of kometen, die in het zicht van Londen kwamen en de geesten van velen deed verwonderen, enige betekenis en invloed hadden. In de maand mei werd de pest voor het eerst opgemerkt. Er waren in dat gehele jaar daarvoor slechts drie personen die overleden aan de ziekte. Begin mei werden negen mensen gevelde door de pest, een in het centrum van de stad en de acht anderen in de buitenwijken. Dit was de eerste waarschuwingspijl die vanuit de hemel naar ons geschoten werd. Spoedig begon de vrees de harten van het volk te bekruipe. In de stad werd er veel gepraat en nagedacht over de plaag en de mensen vroegen zich af of zij zouden weggaan als de pest zich zou uitbreiden.’

‘In de volgende week verminderde het aantal sterfgevallen van negen tot drie. Daarom kwam het gemoed van het volk wat meer tot rust. De gesprekken gingen minder vaak over dat onderwerp, de vrees werd tot zwijgen gebracht en de hoop werd verlevendigd, dat de donkere wolk slechts een dreiging was, die een paar druppels liet vallen, waarna de wind alles weer weg zou blazen.’

‘Toen het aantal sterfgevallen van drie tot veertien vermeerderd werden van veertien tot drieënveertig, terwijl de ziekte zich zo erg begon te verspreiden en te vermeerderen, begonnen de zorgeloze zondaars verschromt te worden. Degenen die gerust hadden willen slapen in hun bed, werden tegen hun wil ontwaakt. De meeste mensen werden gegrepen door grote verslagenheid. Schuldige zondaars begonnen om zich heen te kijken en bij zichzelf te bedenken naar welke uithoek van het land ze zou zouden kunnen vluchten om zich te verbergen. De wereldse en

lichtzinnige mensen hadden vrees en schrik. Als ze al geen berouw hadden vanwege hun zonden. Deze gevolgen van hun schuld konden zij niet van zich afwerpen. Als zij overdags door middel van gezelschap, drank en vleselijke vermaak hun geest vergiftigen en geruststelden, mogen wij wel raden welke vrees er in hun harten terugkeert wanneer zij maar enige ruimte inlassen voor de eenzaamheid en welke vreselijke gedachten die mensen vanwege de angst voor, en het gevaar van, de dood hebben in de stille nacht.'

In de maand juni vermeerde het aantal sterfgevallen sterk. Honderden mensen overleden aan de ziekte. In juli zelfs duizenden. Degenen die enigszins bekend stonden vanwege hun goedheid of belijdenis van de godsdienst, werden het eerst getroffen. God waarschuwde hen opdat zij zouden nadenken en zich zouden voorbereiden op de dood. Vele uitnemende mensen werden vrij snel getroffen, opdat de beste mensen zichzelf geen vrijstelling zouden beloven of een schriftgedeelte zo letterlijk zouden interpreteren, alsof de Heere Zijn volk een volkomen immuniteit tegen de pest beloofd zou hebben. De burgers van de stad begonnen te vrezen voor de omgang met andere mensen. Velen, waaronder predikanten, verlieten de stad. Vincent verwijt de burgers niets, maar hij vond dat het de plicht van de predikanten was om in de stad te blijven, nu er zo'n grote nood was onder de gemeenteleden. Hij bedenkt zich hoe de dronkaards en vloekers zich nu voelen, wanneer zij zien dat de dood als het ware voor de deur staat. De rijken verlieten de stad. De anderen zouden wel volgen. Maar de armen moeten achterblijven. In augustus wordt de situatie nog schrijnender. Duizenden mensen sterven. De dood lijkt als de ruiter op het vale paard te overwinnen. In september woedde de ziekte nog heviger. Hij vervolgt zijn verhaal: 'Het was heel akelig om de rode kruizen op de huizen te zien en op de deuren de woorden te lezen: Heere, wees ons genadig. Er was zo'n grote stilte rond die plekken. Behoedzaam passeerden de mensen deze huizen. Ze keken alsof ze door een vijand die hun verderf op het oog had in een valkuil gelokt waren.'

'Wij konden amper voortgaan, zonder een paar doodskisten tegen te komen en zieke mensen kreupel en met zweren in de straten te zien. (Misschien werd de regeling dat de zieken binnenshuis moesten lijven later wat soepeler?) dit was een droevig schouwspel. Twee gevallen ontroerden mij heel erg. Er liep een vrouw alleen, huilend langs de deur van mijn huis (midden in de brandhaard van de pest) met een klein kistje onder haar arm. Zij droeg het naar het nieuwe kerkhof. Ik dacht dat zij de moeder van het kind was en dat al haar familieleden dood waren, waardoor zij genoodzaakt was om haar laatste kind eigenhandig te begraven.'

'Een ander geval was een man bij de hoek van de Artilleriemuur. Ik zag dat hij met zijn gezicht tegen de muur viel, naar ik dacht vanwege de duizeligheid die veroorzaakt werd door de ziekte die hem op die plek aangreep. Toen ik langsliep, hing hij met een bebloed gezicht over de reling. Zijn bloed droop op de grond. Toen ik weer terugkeerde, was hij verplaatst naar een plek onder een boom in Moorfields. Hij lag op zijn rug. Ik ging naar hem toe en sprak tegen hem. Hij kon mij echter geen antwoord geven, maar rochelde met zijn keel. Men vertelde mij dat hij een halfuur daarna op die plek overleden is.' Nu begon de pest ook de kennissen van Thomas Vincent aan te tasten. Van de zestien personen die hij elke dag zag, bleven er na een korte tijd slechts vier of vijf over.

Nadat Vincent nagedacht had over het feit dat de pest zowel de rechtvaardigen als de goddelozen neergeveld had en over het verschil dat er na de dood zou zijn zoals bij de rijke man en Lazarus, vervolgt hij zijn verhaal: 'Over het algemeen werd onder ons opgemerkt dat degenen van Gods volk onder ons, die aan de pest stierven, met zo'n grote vrede en troost stierven, als niet vaak gezien wordt bij christenen, behalve wanneer zij opgeroepen worden om voor het getuigenis van Jezus Christus de marteldood te sterven. Sommigen die, toen zij gezond en wel waren, vol twijfel, vrees en klachten waren, werden vervuld met verzekering, troost, lofprijzing en een vreugdevolle

verwachting van de heerlijkheid toen zij door deze ziekte op hun sterfbed kwamen te liggen. Niet alleen de verder gevorderde christenen, die meer gerijpt waren voor de heerlijkheid, hebben deze vertroosting ontvangen. Ook enkele jongere christenen, wier kennis van de Heere nog niet zo lang daarvoor aangevangen was.'

'Ik kan uit eigen ervaring spreken met betrekking tot enkele vrienden waarmee ik verkeerde. Ik zal alleen degenen noemen die zich bevonden in het huis waar ik woonde. De familie bestond uit acht mensen, drie mannen, drie jonge jongens, een oude man en een jong meisje. Allen kwamen naar mij toe omdat zij gehoord hadden dat ik in de stad zou blijven. Sommigen wilden mij vergezellen en anderen wilden mij helpen. Eind september kwam de ziekte ook onder ons. De jonge mensen waren niet lui, maar kochten hun tijd uit met bidden en het bijwonen van de diensten. Zij waren vatbaar voor onderwijs en werden wonderlijk ondersteund tegen de vrees voor de ziekte en de dood, die elke dag zo zichtbaar aanwezig waren. Maar uiteindelijk werden ook wij getroffen. De pest kwam met geweld ons huis binnen. Deze drinkbeker was in onze hand gegeven opdat wij die zouden drinken. En dat nadat een naburig gezin, dat voor ons aangenaam gezelschap was in deze tijd van verdriet, daaruit had gedronken. Als eerste werd ons jonge meisje getroffen. Het begon met het beven en trillen van haar spieren. Spoedig werd ook haar geest aangetast. Het was een droevige dag. Ik geloof dat ik die nooit meer zal vergeten. Ik was weggegaan om een vriendin in de stad te bezoeken, wiens man pas overleden was aan de pest. Zijzelf was ook door de ziekte getroffen. Ik keerde weer terug om een ander op te zoeken, wiens vrouw aan de pest gestorven was, terwijl hij zelf de indruk had dat hij binnen enkele uren zou sterven. Ik kwam thuis en het meisje lag op haar sterfbed. Een ander riep om hulp, omdat hij of zij alleen gelaten was te midden van een aanval van zweten en flauwvallen. Wat is een zaligmakend aandeel in Christus dan toch veel waard! Wat is het een voorrecht om aanspraak te hebben op het Koninkrijk der hemelen.'

'Maar ik ga verder. Het meisje was op maandag ziek geworden. Op donderdag stierf zij, vol van de hemelse kenmerken. Op vrijdag had een van de jongens een zwelling in zijn lies. Op de dag des Heeren stierf hij. Hij zat onder de littekens vanwege de ziekte. Op dezelfde dag werd er een andere jongen ziek en op de woensdag daarna stierf hij. Op donderdag werd zijn baas getroffen door de ziekte. Binnen een dag of twee zat hij onder de vlekken. Echter, tegen de verwachtingen van hemzelf en anderen in genas hij. En zo achtervolgde de pest ons. Wij werden één voor één door de ziekte getroffen. Zoals de boden, de een na de ander, bij Job kwamen, zo kwamen de boden des doods vlak na elkaar, alsof wij elkaar vlak na elkaar zouden moeten volgen naar de kuil.'

'Toch riep de Heere het uit genade een halt toe. De rest werd bewaard. Wat heel opmerkelijk was aan deze bezoeking, was het gedrag van met name de jongens die stierven. Ik geloof dat zij minder bekommerd waren over zichzelf dan anderen over hen bekommerd waren. Aan de eerste jongen die ziek werd, vroeg zijn vader welke voorbereidingen hij voor zijn dood en de eeuwigheid had getroffen. Hij vertelde hem dat hij hoopte dat hij, als hij zou sterven, naar de hemel zou gaan. Toen hem naar de grond van zijn hoop gevraagd werd, zei hij dat de Heere hem in staat gesteld had om verder te kijken dan de wereld. Toen zijn einde naderde, vroeg hij met vrijmoedigheid of de tekenen al verschenen waren (Blaren en kleine vlekken op de borst of de rug. Deze werden 'tokens' genoemd, tekenen van een naderend sterven). Hij zei dat hij ervoor klaarstond. En zo werd er een hoopvolle bloemknop afgesneden. Laat de vader of de moeder echter niet wenen of bedroefd over hem zijn. Ik twijfel er niet aan dat hij bij zijn hemelse Vader is, hetwelk hun tot troost mag zijn.'

'De ander was ook een aangename jongen, waar hoop voor was. Hij was zo liefhebbend en vriendelijk, dat het niet anders was, dan dat hij de liefde van degenen die hem kenden naar zich

toe trok. Maar de genade die hij in die jaren ontvangen had (ik denk onder de leeftijd van zeventien jaar), maakten hem bovenal schoon. Deze genade zette hem op de hoogste plaats. Tijdens zijn ziekte had hij veel rust en kalmte van geest. Hij was zo weinig bekommerd door de gedachten aan de naderende dood, dat ik moet bekennen dat ik het wonderlijk vond om te zien. De prikkel en vrees van de dood waren op wonderlijke wijze weggenomen vanwege de hoop die hij had op de toekomstige heerlijkheid. Toch kon hij zijn moeder vertellen dat hij verlangde om nog langer te leven, als het de wil van God was. Zij vroeg hem waarom hij dat verlangde. Hij vertelde haar dat hij wilde leven totdat het vuur en de brandstapel gereed zouden staan. Bovenal wilde hij graag sterven als martelaar. Zij zei tegen hem: ‘Als je nu sterft, zal je een kroon krijgen.’

Hij antwoordde: ‘Maar als ik als een martelaar sterf, dan zal ik een nog heerlijkere kroon ontvangen.’ Toch was hij ook niet onwillig om zijn kroon op dat moment te ontvangen. Hij ging heen naar het Huis van de Vader, met grote vrede en zoetheid in zijn blik. Ik kan het de moeder niet kwalijk nemen als zij bedroefd is vanwege het overlijden van zo’n (enig) kind. Maar het was niet goed om zo onmatig te zijn in de droefheid. Het is nu tijd om de tranen te drogen en de rouw over het verlies van hem, die al zolang vervuld is met vreugde in de hemelse gewesten, af te leggen.’

‘Ik kan ook wel spreken over het gedrag van de baas van de jongens tijdens zijn ziekte, terwijl hij de dood verwachtte vanwege het verschijnen van de vlekken op zijn lichaam. Hij verlangde dat ik met hem zou bidden. Hij vertelde mij dat hij naar Huis ging en verlangde van mij dat ik zijn vrienden zou schrijven. Hij wilde hen namelijk laten weten dat hij zijn verblijf in de stad niet betreunde, hoewel zij zo hadden aangedrongen om weg te gaan. Hij had zoveel van de tegenwoordigheid van God in dit huis gevonden, dat hij geen reden had om zijn besluit te betreuren. Hij vertelde mij waar hij begraven wilde worden en verlangde van mij dat ik de rouwdienst zou leiden met een preek over de tekst uit Psalm 16: Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelikheden zijn in Uw rechterhand, eeuwiglijk.’

‘Maar tegen de verwachting van hemzelf, vrienden en de dokter in, herstelde de Heere hem weer. Laat hem Gods genade niet vergeten door te veel de wereldse zaken toe te laten hem te bezetten, om zo de herinnering aan, en het gevoel van, Gods zeer uitzonderlijke goedheid te verstikken. Laat hem door zijn bijzondere zachtmoedigheid, nederigheid, zelfverloochening, liefde, ijver en een heilige wandel blijken dat de Heere hem bijzonder genadig is geweest.’

‘De vergaderingen in de gemeenten hadden zo’n aanblik, als zelden eerder gezien was in Londen. De ernstige blikken, open oren, zo’n gretige aandacht – alsof elk woord dat uit de mond van de predikant kwam, opgegeten zou worden. Als jullie ooit iemand die op het punt staat te verdrinken, een touw zien aangrijpen, dan kunnen jullie een voorstelling maken hoe vurig de mensen naar het Woord grepen, terwijl zij gereed stonden overweldigd te worden door de gesel die door de stad ging!’

Hieronder nog een anecdote van Augustus Montague Toplady:

Bron: The complete works of Augustus Toplady; Sprinkle Publications; Harrisonburg VA.; 1987; Gods terrible voice in the city; Thomas Vincent; 1667.

Velen weten uit de geschiedenisboeken dat er in 1665 een grote pestepidemie woedde in Londen en dat in het jaar daarna vele huizen afgebrand werden door de grote brand. De welgestelden verlieten in groten getale de stad, terwijl de armere mensen achterbleven. Elk huis waar de pest binnengekomen was, werd afgesloten en gemarkeerd met een rood kruis. De bewoners, ziek én gezond, werden dan afgesloten van de buitenwereld. Ook veel predikanten vluchtten weg. Er waren ook puriteinse predikanten, die van overheidswege verboden waren te preken. Maar in deze nood zagen zij het als hun roeping om in de stad te blijven om de mensen bij te staan en voor ze te preken. Hieronder een anecdote van Augustus Toplady

De volgende anecdote is van Mr. Davis van Hattis Garden, Londen:

De vader van Davis had het weer gehoord van iemand die de pest meegemaakt had en de persoon, waarover deze anecdote gaat, goed gekend heeft. Lord Craven woonde in Londen toen die droevige plaag daar woedde. Zijn huis stond in de wijk 'Craven Buildings.' (Zo genoemd omdat het huis van Craven daar stond). Toen de pest een pandemie dreigde te worden, wilde deze Lord het gevaar ontvluchten. Hij nam zich voor om naar zijn buitenverblijf toe te gaan. Zijn koets stond voor de deur, zijn bagage werd ingeladen en alles was gereed voor de reis. Toen hij door de hal naar het rijtuig liep met zijn hoed op, zijn wandelstok onder zijn arm en zijn handschoenen aan, hoorde hij de zwarte koetsier tegen een andere dienstknecht zeggen: 'Omdat mijn heer vertrekt uit Londen om de pest te ontvluchten, denk ik dat zijn God op het platteland woont en niet in de stad.'

Die arme zwarte dienstknecht zei dat in alle eenvoudigheid, omdat hij werkelijk geloofde dat er meer goden waren. Echter, dit gezegde trof Lord Craven heel diep en het deed hem stilstaan. Hij zei: 'Mijn God woont overal en kan mij zowel in de stad als op het platteland bewaren. Ik zal blijven waar ik ben. De onwetendheid van die zwarte dienstknecht was een goede preek voor mij. Heere, vergeef mij toch dit ongeloof en dat wantrouwen tegenover Uw voorzienigheid, hetwelk mij liet bedenken om Uw hand te ontwijken.' Onmiddellijk beval hij dat zijn paarden losgemaakt en zijn spullen weer naar binnen gebracht zouden worden. Hij bleef in Londen wonen, was van groot nut voor zijn zieke naasten en werd nooit besmet met de ziekte.

Ook denk ik dat het waard is te vermelden dat de uitstorting van de Heilige Geest buitengewoon groot was gedurende de gehele tijd van de pest. Zelden eerder werden zulke grote geestelijke vertroosting en zo'n rijke gemeenschap met God genoten als toen ondervonden werd door het volk des Heeren, vanaf het begin tot het einde van deze vreselijke bezoeking. Zo was die tijd van verwoesting in ander opzicht ook een tijd van bijzondere en zeer grote verfrissing voor de Kerk van Christus. (Ook dit werd de vader van mijn vriend Davis verteld door de persoon die de eerste anecdote vertelde).

5. CHRISTUS, ONZE ENIGE TOEVLUCHT

Een preek van ds. Robert Murray Mac Cheyne (1813-1843)

Inleiding

Robert Murray Mac Cheyne was een Schots predikant. Hij is op 21 mei 1813 in de Schotse hoofdstad Edinburgh geboren. Dat hij bijzonder begaafd is, blijkt al op jonge leeftijd: als vijfjarig jongetje bezoekt hij al de Engelse school en twee jaar later gaat hij naar de Latijnse school. Hij bestudeert de Griekse klassieken, maakt gedichten en houdt van muziek. Als hij later aan de universiteit gaat studeren, komt hij sterk onder de invloed van het moderne denken. De jonge Robert is in die tijd nog wel godsdienstig, maar zijn hart ligt in de dingen van de wereld. Evenals de meeste van zijn universiteitsvrienden is hij van tijd tot tijd op de dansvloer te vinden. Voor het Woord van God heeft hij absoluut geen interesse. Door het overlijden van zijn broer David, die een sterk verlangen had naar het leven met God na het sterven en met vreugde de dood inging, werd hij tot nadenken gebracht en werd hij door God wedergeboren. Het verlaten van de wereldse en nutteloze levensstijl ging met wel strijd gepaard. Roberts vrienden kunnen zijn veranderende levenshouding niet begrijpen en drijven er de spot mee. Hoe langer hoe meer leert hij de zaligheid buiten zichzelf en in Christus Jezus zoeken.

Andrew Bonar zegt: "Hij deelde ons mee dat zijn bekering niet plotseling had plaatsgevonden en dat hij tot Christus gebracht was door diepe en bestendige, hoewel niet door vreselijke of verbijsterende overtuigingen. Hierin zien we de vrijmachtige hand van de Heere. Als de Heilige Geest een ziel tot de Verlosser leidt, brengt Hij haar altijd tot een diep gevoel van zonde, maar daarna laat Hij dit gevoel van schuld voor de ene mens smartelijker en ondragelijker zijn dan voor de andere. Maar in één opzicht komt de bevinding van alle gelovige zondaren overeen, namelijk daarin, dat hun ziel hun niets anders toescheen dan een poel van zonde toen de zaligmakende genade van God verscheen.' Een jaar na het overlijden van David schrijft Robert: "Op deze morgen in het vorige jaar (de sterfdag van David) werd aan mijn wereldsgezindheid de eerste verpletterende slag toegebracht. Hoe gezegend die voor mij was. weet Gij alleen, o God. Die het zo wonderlijk gemaakt hebt.' Robert mag verzoening vinden voor zijn zonden in het bloed van de Heere Jezus Christus!

Na zijn studie wordt hij hulppredikant in Larbert en Dunipace. Later aanvaardt hij een beroep van de gemeente in Dundee. Hier wordt zijn werk gezegend en tijdens zijn zendingsreis naar Palestina komt er onder de bediening van W.C. Burns een grote geestelijke opleving. Robert is niet oud geworden. In 1843 stierf hij aan de tyfus. Hij is in vrede gestorven.

De preek

In deze preek wordt aangewezen waar een mens veilig kan zijn. De eerste mensen waren van God afgefallen en sindsdien is er een scheiding gekomen tussen God en de mens. Hij kent God ook niet meer, behalve wanneer God Zich openbaart. Dat doet Hij door middel van Zijn Woord. In zijn prediking wordt melding gemaakt van twee wegen: de ene weg van vijandschap tegen God, die de hele mensheid van nature bewandelt. De andere weg is de verlossing door Jezus Christus, Die gekomen is om de straf voor de zonden van mensen op Zich te nemen.

M'Cheyne schrijft ergens aan iemand: "Je vraagt jezelf wellicht af: waarom wilt u dat aan mij zo'n ontdekking van mijn verloren toestand gegeven moet worden? Dan is mijn antwoord: zodat je alle hoop op de oprichting van je eigen gerechtigheid zal worden afgesneden en dat je nooit in

jouw eigen arme, schuldige ziel zou gaan kijken om daar een aanbeveling bij God voor je te zoeken. Maar ook dat je de Heere Jezus Christus met vreugde zal mogen aannemen. Hij heeft namelijk voor zondaren de wet vervuld en is voor hen gestorven.'

M'Cheyne was zich bewust van zijn grote verantwoordelijkheid. Op een morgen schrijft hij: 'Toen ik in het veld aan het wandelen was, kwam deze gedachte in mijn hart met bijna overweldigende kracht – namelijk dat iedere persoon van mijn kudde (gemeente) spoedig in de hemel of hel zou zijn. O, ik wilde wel dat mijn tong de kracht van donder had, zodat allen het kunnen horen; of dat ik een lichaam van staal had, zodat ik iedereen zou kunnen bezoeken en zeggen: Vlucht voor je leven! Ach zondaars, jullie beseffen maar weinig hoezeer ik vrees dat jullie de schuld van jullie verdoemenis voor mijn deur zullen leggen!'

De vraag kan gesteld worden: waarom in 2020 een preek uit de 19^e eeuw? Het antwoord staat in de Bijbel: *"Alle vlees [hiermee wordt bedoeld 'mensen'] is gras, en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds. Het gras verdort, de bloem valt af, als de Geest des HEEREN daarin blaast; voorwaar, het volk is gras. Het gras verdort, de bloem valt af; maar het Woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid."* (Jesaja 40). Als het Woord van God in de tijd van Jesaja waar was, dan was het ook waar in de 19^e eeuw en dan is het ook waar in 2020.

De woorden van de vertaling zijn iets aangepast naar het hedendaags Nederlands.

Bron: Digibron, Wikipedia, Memoir and Remains of the Rev. Robert Murray McCheyne, O Israëls Verwachting.

"Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga." (Jesaja 26 : 20)

Deze tekst is een gepast woord tot Gods volk in elke tijd van dreigend onheil. De uitdrukking is zonder twijfel ontleend aan de vreselijke nacht, waarin de Heere het land van Egypte doorging om al de eerstgeborenen te verslaan, van de eerstgeborene van Farao op de troon tot de eerstgeborene van de gevangene in de kerker. *"En Farao stond op bij nacht, hij en al zijn knechten, en al de Egyptenaars. En er was een groot geschrei in Egypte, want er was geen huis waarin niet een dode was."* Maar God had aan Israël bevolen het Paaslam te slachten, de type van de Heere Jezus Christus, het Lam Gods, en dat zij een bundel hysop zouden nemen, dit in het bloed dopen en de bovendorpel en de beide zijposten er mee bestrijken: *"En niemand van u zal uitgaan uit de deur van zijn huis, tot aan de morgen."* Alsof Hij had gezegd: *"Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga."*

Het is moeilijk te bepalen van welke 'gramschap' hier sprake is. De profetie werd in het begin van Hiskia's regering uitgesproken, toen er nog veel beroering aan Israël te wachten stond. De inval van Sanherib de Assyriër was nabij en wordt wellicht in de eerste plaats bedoeld. De inval van Nebukadnézar en de zeventigjarige gevangenschap was ook niet ver af, en werd er mee bedoeld. En de inval van de Romeinen, waarbij Jeruzalem verwoest werd en de Joden eindelijk over de wereld werden verspreid, werd er wellicht ook in aangeduid. En onder al deze gezichten was Gods woord tot Zijn volk om in 'de binnenste kamers' te gaan, in het toevluchtsoord dat door Hem bereid was, totdat de gramschap zou voorbij zijn.

Maar bovenal bedoelt deze profetie de vloed van gramschap, die God nog over de wereld brengen zal, eer het einde daar is. Namelijk wanneer de Heere voor de tweede maal komen zal, zonder zonde in heerlijkheid, als Hij wederkomt. Niet als een ellendig mens, bekleed met de rok zonder naad, maar versierd in Zijn gewaad, voorttrekkend in Zijn grote kracht: *"als Hij zal geopenbaard worden van de hemel met de engelen van zijn kracht, met vlammend vuur wraak doende over degenen, die God niet kennen, en over degenen, die het Evangelie van onze Heere Jezus Christus niet geboorzaam zijn, wanneer Hij zal"*

gekomen zijn, om verheerlijkt te worden in Zijn heiligen en wonderbaar te worden in allen, die geloven.' In die dag van grote verdrukking, waarin geen vlees zou behouden worden, tenzij die dagen verkort worden, als God de Zijnen als het ware in de binnenste kamers zal verzamelen, om ze te verbergen totdat die storm voorbij is, zoals Hij ten tijde van de zondvloed, Zijn kleine kudde in de ark bracht, en er staat geschreven: *"God sloot achter hem toe."* Hij sloot de deuren, totdat de stroom van Zijn toorn voorbijgegaan was. Zoals ten tijde van de verwoesting van Jericho het gezin van Rachab binnenshuis verzameld werd en gered van de toorn, die naar alle kanten uitbrak. Zoals ten tijde van het verslaan van de eerstgeborenen in Egypte, God zijn Israël getrouw bewaarde in hun eigen woningen.

En zo wil God ook in de laatste storm, die over deze ellendige wereld zal komen, Zijn uitverkorenen bewaren in het holle van zijn hand, en zeggen: *"Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe, verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga."* De lering die wij uit deze tekst kunnen trekken, is zeer eenvoudig, en is deze: dat God in elke tijd van tegenspoed ons en onze gezinnen een toevluchtsoord aanwijst in Christus. Er is *nergens anders* veiligheid te vinden.

Christus is een volkomen toevlucht in elke storm. Op andere plaatsen van de Bijbel wordt Christus vergeleken met *"een verberging tegen de wind, een schuilplaats tegen de vloed, en de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land."* Hij wordt vergeleken bij *"een burcht, of een hoog vertrek, waarheen wij kunnen vluchten en veilig zijn."* Hij wordt vergeleken bij *"een appelboom onder de bomen des wouds, in wiens schaduw ik mag neerzitten en zijn vrucht is mijn gehemelte zoet."* Hier is de vergelijking echter geheel anders. Hier wordt Hij bij onze eigen kamer vergeleken, waarvan de deur gesloten is. *"Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe."*

Welnu, Christus is werkelijk voor ons in vele opzichten gelijk aan een goed gesloten vertrek:

Ten eerste. Omdat men veilig is bij Hem. In het uur van gevaar zoeken wij geen andere plaats in de wereld om beschutting en veiligheid te vinden dan ons eigen huis, de binnenkamer met een gesloten deur. Mijn broeders, zo is het ook bij Christus. Er is veiligheid bij Hem. *"Er is geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn."*

Ten tweede. Omdat er vrede en rust bij Hem is. In de wereld verwachten wij drukte en aanhoudende bezigheid. Maar gaan wij in onze binnenkamer en sluiten wij de deur dicht en de woelige en luidruchtige wereld buiten, dan is daar alles rust en vrede. Mijn broeders, zo is het ook bij Christus. In Hem vinden de vermoeiden rust. Wij zijn dan zonder zorg. Wij hebben vrede en hebben *"gerustheid en zekerheid tot in eeuwigheid."*

Ten derde. Omdat ons tehuis een welbereid toevluchtsoord is, zeer dichtbij en makkelijk te bereiken. Als wij onze woning zoeken, dan hoeven wij de adelaar niet te volgen in zijn vlucht naar de top van de steile rotsen, noch de duif die haar nest bij de ingang van het hol maakt. Wij hoeven ook niet in de aarde te graven om ons hoofd erin te verbergen. Onze woning is zeer nabij. Mijn broeders, zo is het ook bij Christus. Hij is een Verlosser Die altijd bereid is en niet ver te zoeken. Wij hoeven niet op te klimmen om Christus van boven af te brengen, noch in de afgrond neer te dalen, om Christus uit de doden op te brengen. *Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart.* Ja, Hij is een Verlosser van nabij Hij is niet ver van eenieder van ons. Dit is de schuilplaats die God voor Zijn volk heeft bereid: *"Ga heen, Mijn volk! ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga!"* En zeker: het is een *algenoegzame* Schuilplaats.

I. Christus is onze toevlucht in elke storm van het geweten. De grote menigte van onbekeerde zondaren leven geheel gerust in hun zonden. Ze gaan van de ene dag in de andere zonder de minste vrees, hoewel de vloek op hen rust. De oorzaak hiervan is dat de fiolen van toorn hen nog

boven het hoofd hangen, maar nog niet zijn uitgegoten. De vlammen van de hel branden hen onder de voet, maar zonder hen te bereiken. *God is lankmoedig* [geduldig], *niet willende dat iemand verloren zal gaan*. Maar als God een ziel brengt tot kennis van haar toestand, wordt er een storm in het geweten gewekt. O, mijn broeders! er is geen veiligheid meer voor de ziel. Zij voelt zich niet een kind van God, maar wel de afschuwelijkheid van de zonde en het vreselijke van de toorn. De Geest heeft haar overtuigd van zonde. Elke zonde van het verleden staat tegen haar op en schijnt om wraak te roepen. Al haar zondige daden, het wegnemen van hetgeen niet het hare was, het zich inlaten met onwettige zaken, het bedrijven van schandelijke en dwaze dingen. De zonden van haar gangen, snel tot bloedvergieten, snel om het verblijf van de zonde op te zoeken. De zonden van haar ogen, vol van overspel, en die niet ophouden te zondigen, de zonden van haar tong, die de leugen liefheeft en doet, die woorden van boosheid en kwaadspreken voortbrengt, door achterklap en bitterheid, door onvruchtbare woorden van de duisternis die te schandelijk zijn om te zeggen. De zonden van haar hart, dat als een fontein schandelijke begeerten en bewegingen richting het schepsel uitstortte en de Schepper, de boven allen Beminnenswaardige, niet liefhad. O, mijn broeders, als een mens werkelijk gevoelt dat de toorn van God op hem ligt vanwege een heel leven in de zonde, wie kan die vloed dragen?

En wat het zwaarste is als de Heilige Geest hem overtuigt van zonde, *"omdat hij niet in Jezus gelooft."* Als de zondaar voelt dat Jezus de gehele dag Zijn handen naar hem uitgestrekt heeft, en hij heeft er geen acht op geslagen dat de vriendelijke Zaligmaker geroepen heeft, en hij heeft niet gehoord, dat hij de genadegaven vertreden heeft, en de Geest van de genade smaadheid aangedaan, dan stijgt de storm van het geweten tot een verwoesting. De vrees van de toorn weegt zwaar op hem. Zij is als de golven die over hem heen gaan. Zijn vrouw en kinderen kunnen hem niet bemoedigen. Zijn vrienden in de zonde kunnen zijn vrees door hun spot niet verdrijven. O, mijn broeders, als u ooit een van zonde overtuigde zondaar gezien hebt, dan zult u dat treurige, verslagen gezicht niet makkelijk vergeten. Hij is niet zeker of zijn volgende stap niet richting de hel zal zijn. Als hij inslaapt, dan weet hij niet of hij in de hel zal ontwaken.

Och, is hier een ziel die op zo'n wijze ontwaakt is? Treurend, geslingerd en nog zonder troost? Hoor dan dit woord: *"Ga heen, Mijn volk! ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga."* Dit woord is wel voornamelijk gesproken tot het volk van God, dat nu al in Christus geborgen is. Maar voor u is Christus net zo toegankelijk als voor hen. In Hem is volmaakte veiligheid. Bij Hem is vrede en rust. Hij is een Redder van nabij. Kom arme zondaren, ga in uw binnenste kamers. Eenieder die nu in Christus is, werd eenmaal net zo heen en weer geslingerd zoals u. Als iemand door de nacht verrast wordt op een eenzaam heideveld, als de ijskoude wind hem scherp tegenwaait en de dwarrelende sneeuw elke voetstap belemmert, waar zou hij dan willen zijn? Welke plek op de aarde is het levendigst voor zijn smachtende verbeelding? Het is zijn eigen huis. Zijn binnenste kamer, met gesloten deur. Och, als hij slechts daar zou zijn, dan zou hij weten dat hij in veiligheid was. Arme ziel, zo is het met u en Christus is zo'n Schuilplaats voor u. Niet ver af, maar zeer nabij. Geloof in de Heere Jezus en u zult geborgen zijn. Verberg u bij Hem, want Hij is een verberging tegen de wind.

II. Christus is een 'hoog vertrek' in tijden van benauwdheid. Wanneer alle omstandigheden gunstig zijn, is het verwonderlijk om te zien hoe onverschillig onbekeerden voor God en de eeuwigheid zijn. Als de bloes van de gezondheid lang op hun wangen staat, dan leven zij voort alsof er geen einde te wachten stond, alsof er geen dood en hel waren. Als hun zaken er van week tot week voordelig voorstaan, dan wanen zij de heren van het heelal te zijn, alsof hun de wereld toebehoorde, alsof huizen, landerijen en geld het hunne waren, zodat zij er nooit van hoefden te scheiden.

Maar ach, nog meer is het te verwonderen, hoe zelfs Gods kinderen onverschillig worden in tijden van langdurige voorspoed, hoe dood en eeuwigheid, met Christus, te zijn, aan Christus gelijk te zijn, minder bekoorlijk voor hen worden dan eertijds. Ja, hoe zij de wereld gelijkvormig worden, door te denken dat voorspoed Godzaligheid is en hoe de geringe, onbeduidende bezittingen van deze wereld voor een tijd tussen beide komen en het gezicht benemen op het erfdeel dat onverderfelijk, onbevlekkelijk en onverwelkelijk is. Hoe de glans en pracht van deze boze wereld hun ogen verblinden en het gezicht benevelen om de Koning in Zijn schoonheid te zien en het ver gelegen land. Welnu, het is uiterst belangrijk en leerzaam om de plotselinge vrees op te merken, die zich over het gelaat van de mensen verbreidt, wanneer God een onverwachte omkering van omstandigheden verwekt, wanneer de hemel plotseling met wolken bedekt is, de donder begint te rollen en de storm nadert. Wanneer er in de handelswereld plotselinge faillissementen plaatsvinden, die net als de lawines in de bergstreken, een ongelukkig dorp overstelpt, gehele huisgezinnen te midden van hun onbezorgde vrolijkheid overvallen, wanneer zulke treffende gebeurtenissen hen tot ondergang en armoede brengen. O, het is vreemd om dan te zien, hoe verslagen de wereld is! Haar wijsheid is ten enenmale beschaamd.

Of, wanneer God een tijd van ziekte en dood zendt, wanneer Hij een verpeste dampkring geeft, wanneer wij bezocht worden door *de pestilentie, die in de donkerheid wandelt, en door het verderf, dat op de middag verwoest, wanneer duizend vallen aan onze zijde, en tienduizend aan onze rechterhand*, verwonderlijk is het te zien wat een schrik er over de mensen komt en hoe alle aangezichten verbleken. Het is net als wanneer een aantal vissersschepen een tocht ondernemen met gunstige wind, onder vrolijke zonneshijn, omringd van de blauwe, zacht rollende golven, alles is vreugde en zorgeloosheid in elke boot. Maar plotseling betreft de lucht, de suizende wind steekt op, een vreselijke storm nadert en de dood grijnst eenieder in het aangezicht. Ach, als die vrees de manschap van elke boot overvalt, wat worden de zeilen dan snel ingehaald! Wat een krachtinspanning aan het roer! Hoe probeert de een de kust te bereiken, de ander kiest de ruime zee! Zo'n schrik komt er over de onbekeerden in een tijd van wijdverbreide rampspoed. Hoe ernstig zijn zij nu geworden! Hoe nadenkend zien zij er uit, zij staken hun scherts en ijdel geklets, en beelden zich in dat dit godsdienst is! Zij zijn geheel als het oude Israël: *"Als Hij hen doodde, zo vraagden zij naar Hem, en keerden weder, en zochten God vroeg. En gedachten, dat God hun Rotssteen was, en God, de Allerhoogste, hun Verlosser. En zij vleiden Hem met hun mond, en logen Hem met hun tong, want hun hart was niet recht met Hem, en zij waren niet getrouwd in Zijn verbond."*

Welnu, mijn broeders! in zo'n tijd van benauwdheid is Christus een hoog Vertrek. Hoewel Gods kinderen zelf dan in twijfel en onzekerheid schijnen te zijn en niet weten wat ze moeten doen en waarheen ze moeten vluchten, dan kunnen zij toch Gods woord boven de storm uit horen: *"Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik totdat de gramschap overga."* De plaats waar wij vrede en rust vinden, is geheel als onze eigen kamer met gesloten deur. De storm mag buiten woeden, wij voelen hem niet. De wereld mag haar stem luid verheffen, wij horen het niet. Zo is ook de Heere Jezus een hoog Vertrek voor de gelovige onder alle stormen van het leven.

De mensen menen dikwijls dat de redding van onze zielen het enige doel is waarom wij ons in Christus moeten bergen. Ja, dat een ontwaakte zondaar bij de Heere Jezus vergeving van zonde en vrede met God vindt en verder niets. De gehele Bijbel toont echter dat er veel meer in Christus is. Dat wij, wanneer wij in Hem geborgen zijn, gered zijn uit al onze noden, van onze zorgen met betrekking tot gezondheid, geld en de wereld. In de 34e Psalm wordt het tot vier keer toe gezegd dat wij gered zijn als wij tot Christus komen. Niet slechts uit één nood, maar uit al onze moeilijkheden: *"Ik heb de Heere gezocht, en Hij heeft mij geantwoord, en mij uit al mijn vrezzen gered."* *"Deze ellendige riep, en de Heere hoorde, en Hij verlostte hem uit al zijn benauwdheden."* *"Zij roepen, en de Heere hoort, en Hij redt hen uit al hun benauwdheden."* *"Vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit alle die redt*

hem de Heere. De reden is eenvoudig deze: zijn wij in Christus geborgen, dan wordt de God van de voorzienigheid onze God en Vader, en wij weten dat Hij alles zal doen medewerken ten goede. De Heere is onze Herder, ons zal niets ontbreken. Welk aards goed ons ook ontnomen zal worden - wij weten dat ons eeuwig goed verzekerd is: *"Ik weet, in Wien ik geloofd heb, en ik ben verzekerd dat Hij machtig is, mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag."*

O, mijn gelovige vrienden! Waarom zou u moedeloos zijn in deze tijd van heersende ziekte en ramp? Waarom zou u verslagen zijn, alsof God u met een wolk van Zijn toorn bedekte? Deze wolken zijn wellicht enkele druppels van Gods toekomstige toorn over de wereld, zij zijn als het begin van een onweer. Maar tot u spreken zij de taal van de liefde. God wil dat u zich nog meer zult verbergen in Christus, dat u zich meer zult afscheiden van de wereld: *"Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe."*

Wij zouden de zegen van ons 'thuis' nooit zo waarderen, als er geen winter met sneeuwbuien en stormwinden was, die ons om de gelukkige haard doet scharen. Zo zou ook u, gelovige, de zegen niet kennen van zo'n hoog vertrek als Christus is, als er geen ziekten en dreigende gevaren waren die u naar Hem uitdrijven. Zo laat dan elke druppel van de wraak die om u heen valt, met nieuwe kracht tot uw ziel spreken en nieuw leven geven aan het geloof, waarmee u zich aan Jezus vastklemmt. Laat elke zucht die u hoort, als een stem van God zijn, die zegt: *"Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers."*

En u, arme mensen zonder Christus! Ach, waarheen zult u vluchten, arme schapen zonder herder, weerloos en verloren in 's werelds woestijn? U hebt geen thuis. Ga in uw binnenste kamer, en sluit de deur. De wraak kan u toch bereiken. God is tegen u, Zijn toorn rust op u. De dag des Heeren is duisternis, en geen licht voor u. Waar u ook gaat, u bent verloren: *"als wanneer iemand vlood van het aangezicht eens leeuws, en hem ontmoette een beer, of dat hij kwam in een huis, en leunde met zijn hand aan de wand, en hem beet een slang."* O, mijn broeders, u bent volwassen, u hebt uw verstand. Wilt u niet vluchten voor de toekomende toorn? Zullen deze uitterende ziekten u niet overtuigen dat God sterker is dan u en dat u niets bent in de hand van een vertoornde God? Ook voor u is Christus, de Deur tot redding, nog open, ja wijd open. Kom, o arme zondaar, *"ga in de binnenste kamer, en doe de deuren na u toe. Verberg u een klein ogenblik, totdat de gramschap overga."*

Ter afsluiting wil ik u nog twee opmerkingen meedelen:

1. Dat deze bijbeltekst ons opwekt om in Christus onze toevlucht te zoeken. Niet slechts ieder voor zich, maar gehele huisgezinnen. Dit leerde God ons zeer helder in de redding van Israël uit Egypte, want Hij verzamelde Israël niet in een of andere sterkte waar het veilig zou zijn, maar beval elk gezin in zijn eigen huis te blijven en de deurposten met bloed te besprengen. Zo was het ook bij de redding van Noach: God redde niet enkelen, maar een geheel gezin. Zo ook in de redding van Lot: God redde Lot en al de zijnen. En zo ook met Rachab: zij en haar huis werden ingesloten en behouden. Mijn vrienden, God is nog de God van de huisgezinnen. Nog wenst Hij u met de uwen te behouden. Hij zegt het in de woorden die voor mij liggen: *"Ga heen, mijn volk; ga in uw binnenste kamers."*

Wij leven helaas in een tijd waarin de huisgodsdienst nagelaten wordt. De mensen zijn te trots om aan Abraham gelijk te zijn en hun kinderen en dienstboden voor te gaan. De mensen zeggen nu net als Kaïn: *"Ben ik mijns broeders hoeder?"* Ach, waar zijn onze Andréassen nu? Andréas vond eerst zijn broer Petrus, en zei tegen hem: *"Wij hebben gevonden de Messias. En hij leidde hem tot Jezus."* Wat? Is er nog één onder u, die een kind van God meent te zijn, en zich schaamt om te midden van de zijnen te knielen en te bidden? Helaas, mijn vriend, u meent een kind van Abraham te zijn. Maar

let wel, u doet de werken van Abraham niet. Ja, mijn broeders, gehele gezinnen moeten behouden worden, want gehele gezinnen gaan de hel tegemoet.

O, u die de Heere kent, ontroert uw hart niet over uw familieleden die verloren gaan? Meent u niet iets te kunnen doen om hen voor Christus te winnen? Wilt u ons ten minste niet ondersteunen door woord en gebed en door de weg te banen voor de dienstknecht van God in het midden van u, onbekeerde gezinnen? Ja, in deze tijd van de benauwdheid, wilt u hen niet bij de hand nemen, zoals de engelen aan Lot deden? Luister! De Heere roept het u toe: *"Ga heen, mijn volk! ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga."*

2. Ik zie hierin dat de gevaren waaraan de gelovigen blootgesteld zijn, slechts voorbijgaand zijn. God zegt: *"verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga."* Zo was het ook in de nacht toen God de eerstgeborenen in Egypte sloeg. Slechts voor één nacht behoefden zij zich in hun huizen te verbergen: *"Niemand van u zal uitgaan uit de deur van zijn huis, tot aan de morgen."* Zo was het bij de verwoesting van Jericho - Rachab en haar gezin verborgen zich zeven dagen, totdat het gevaar voorbij was. Zo zijn ook nu de beproevingen van de gelovigen slechts voor een tijd. *"Onze lichte verdrukking, die zeer haastig voorbijgaat."* En het oordeel, dat over de wereld komen moet, zal zeer haastig voorbijgaan. Spoedig zal het voleindigd zijn.

Ten eerste. Tijdelijke benauwdheden gaan snel voorbij. Deze treurige ziekten en verwoestende plagen zullen niet altijd voortduren, een korte tijd, en dit lichaam kan niet meer gekweld worden door de smart. Ik weet dat als een van u geproefd heeft hoe zoet het is om bij Christus te horen, u niet anders wenst dan voor eeuwig bij Hem geborgen te zijn. Maar dit is u niet opgelegd: *"verberg u als een klein ogenblik."* Leef nog een paar jaren in het geloof, en u zult daarna in heerlijkheid leven. *"Indien wij met Hem lijden, wij zullen ook met Hem heersen."*

Ten tweede. De gramschap in de jongste dag zal haastig voorbijgaan. Tijden van benauwdheid naderen, mijn vrienden. Vergeefs zouden wij het verbergen, zoals de wereld die nooit gezien heeft. En als deze dagen niet verkort zouden worden, geen vlees zou behouden worden. Maar omwille van de uitverkorenen zullen die verkort worden. Zij zullen haastig voorbijgaan. Of deze dagen van de benauwdheid in ons leven zullen aanbreken, weet ik niet, want wij kennen noch de dag noch het uur, waarin de Zoon des Mensen komen zal. Maar dit weet ik, er is geen veiligheid, nee, niet voor één nacht, voor iemand die niet in de Heiland geborgen is. Ik herhaal het, mijn vrienden, indien u zich deze avond buiten Christus op uw bed neerlegt, kan de Zoon des Mensen komen vóór de morgen en kunt u afgesneden worden om uw deel te hebben met de huichelaars, *"waar wening zijn zal en knersing der tanden."*

Maar u, gelovige, die in de gespleten Rots (hier wordt Christus mee bedoeld) verborgen bent, blijf in Hem. Als de lucht om u heen betreft, verberg u des te meer in Hem. Het is haastig voorbijgaand, een zwarte, zwarte wolk, en daarna eeuwige zonneshij, een stortvloed van de wraak en daarna een eindeloze oceaan van heerlijkheid! Kleinen (bedoeld wordt: mensen bij wie het geestelijke leven nog gering is), blijf in Hem, opdat, wanneer Hij zal geopenbaard zijn, wij vrijmoedigheid hebben, en wij van Hem niet beschaamd gemaakt worden in Zijn toekomst: *"Ga heen, mijn volk! ga in uw binnenste kamer, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga."*

Dundee, 15 januari 1837.

Zie voor groot aantal preken van Rev. R. M MacCheyne: www.theologienet.nl

6. Zijn beperkingen voor kerkdienst in strijd met de wet?

Klaas van der Zwaag

Ref. Dagblad 19-05-2020

Kerken organiseren al heel wat weken trouw onlinediensten. Juristen vragen zich echter steeds meer af of het beperken of verbieden van kerkdiensten niet strijdt met de vrijheid van godsdienst. "Daar is specifieke wetgeving voor nodig en de beperking mag niet verder gaan dan noodzakelijk is, ze moet dus proportioneel blijven."

In het Nederlands Dagblad (ND) van zaterdag gooiden twee hoogleraren de knuppel in het hoenderhok. De maatregelen van de overheid om kerkdiensten te beperken of te verbieden zijn juridisch slecht onderbouwd en er wordt gemakkelijk over grondrechten heen gestapt, stelden Janneke Gerards (fundamentele rechten, Universiteit Utrecht) en Barbara Oomen (mensenrechten, Universiteit Utrecht).

"Nood breekt wet als legitimatiegrond, is heel dunnetjes", aldus Oomen. "Een expliciete afweging rond grondrechten is naar mijn smaak maar weinig gemaakt in deze crisis. In noodverordeningen wordt ook niet verwezen naar de onderliggende grondrechten, maar bijvoorbeeld alleen naar de Wet op de publieke gezondheid."

Grondrechten worden momenteel volgens haar op een ongekennde manier ingeperkt. "Juist in een rechtsstaat moeten we heel duidelijk aangeven waarom dat nodig is, en niet frommelig in een noodverordening."

Haar collega Gerards wijst erop dat Nederland op basis van internationale verdragen verplicht is ervoor te zorgen dat bijvoorbeeld de vrijheid van godsdienst goed kan worden uitgeoefend. Kerken mogen vanaf 1 juli waarschijnlijk weer honderd mensen toelaten, maar Gerards vindt dat maatwerk en creativiteit nodig zijn. In een grote kerk zijn er misschien ook andere manieren om de gezondheidsrisico's te minimaliseren dan alleen maar vasthouden aan honderd bezoekers.

Geen deugdelijke basis

Dr. Adriaan Overbeeke, onderzoeker recht en religie aan de Vrije Universiteit Amsterdam, gooide in dezelfde krant een tweede knuppel in het hoenderhok. Hij onderzocht de feitelijke onderbouwing van de stelling dat kerkdiensten schade opleveren. Hij zette de door het RIVM becijferde Covid-19-overlijdens in de Biblebelt op een rijtje en kwam tot de conclusie dat de Biblebelt tot 14 mei niet harder geraakt lijkt te zijn dan gemiddeld en dat deze cijfers niet aantonen dat de eerder in maart gehouden kerkdiensten voor grote besmettingshaarden hebben gezorgd. "Dat gegeven zou de overheid tot voorzichtigheid moeten aanzetten bij het vaststellen of verlengen van verboden en beperkingen. De stellige uitspraak van de minister-president over de aanwijsbare schade van kerkdiensten is daarom eigenaardig."

Wat steekt hier volgens u achter?

Overbeeke, desgevraagd: "Ik heb geen idee. Het is ook niet meteen van belang. Belangrijk is dat een overheid bij het eventueel beperken van grondrechten, zeker als die beperkingen ingrijpend zijn en langer duren, maatregelen op feiten blijft baseren en zo nodig maatwerk toelaat."

Spoedwet

Omdat noodverordeningen volgens SGP-leider Kees van der Staaij zo kort mogelijk moeten duren, diende hij een paar weken geleden samen met zijn D66-collega Rob Jetten een motie in waarin wordt gevraagd om advies van de Raad van State over de inperking van grondrechten door de coronamaatregelen.

Van der Staaij, in het verleden jurist bij de Raad van State, heeft een hekel aan gemakkelijke opmerkingen zoals "we zetten wel meer grondrechten opzij", zo zegt hij in het Nederlands Dagblad. Van noodverordeningen moet je volgens hem zo snel mogelijk overgaan naar normale wetgeving, waarover advisering plaatsvindt door de Raad van State en vervolgens parlementaire behandeling.

Van der Staaij denkt dat de overheid strikt genomen –vanwege de vrijheid van godsdienst– geen beperkingen kan opleggen aan wat er binnen een kerkgebouw gebeurt. De overheid mag brandveiligheidsvoorschriften opstellen, maar de posities van kerk en staat zijn "nevenschikkend", dus niet heel hiërarchisch. Daarom is het uiteindelijk meer gepast om als overheid met de kerken in gesprek te gaan, aldus Van der Staaij. "Ik lees dat mensen dopen levensgevaarlijk noemen, vanwege de 1,5 meter afstand die dan niet kan worden gewaarborgd, maar intussen mogen we wel weer bij de kapper zitten."

Volgens dr. Overbeeke kent Van der Staaij de overheid hier toch een te beperkte rol toe: "De overheid kan zich wél inlaten met wat er in kerkgebouwen gebeurt. En dan gaat het niet alleen om brandveiligheidsvoorschriften. De Grondwet sluit niet uit dat de wetgever uitdrukkelijk een specifieke regeling vaststelt die bijvoorbeeld inhoudt dat in het kader van de pandemiebestrijding een beperking van het aantal kerkgangers wordt opgelegd. Punt is dat het moet gaan om een door de wet zelf zorgvuldig omschreven en begrensde bevoegdheid om die beperking op de godsdienstbeleving op te leggen."

Daarbij luistert het nauw, aldus Overbeeke. "De ernst van het te bestrijden gevaar moet meegewogen worden, zodat de beperking niet verder gaat dan noodzakelijk is, proportioneel blijft. Overigens lijkt me vooral het hier ook toepasselijke Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens van belang. Daarin wordt die proportionaliteitstoets uitdrukkelijk voorgeschreven. Ik ben daarom héél benieuwd naar de spoedwet die de noodverordeningen moet vervangen. En niet het minst naar het advies dat de Raad van State daarbij zal schrijven."

Signaal terecht

Prof. dr. mr. F. T. (Fokko) Oldenhuis, honorair hoogleraar religie en recht aan de Rijksuniversiteit Groningen, acht het door Van der Staaij en Jetten afgegeven signaal juist,

zegt hij desgevraagd. "Als de beperkingen langer gaan duren dan wat past bij een acute noodsituatie en daarbij behorende noodmaatregelen, lijkt het van respect voor kerken te getuigen dat de Raad van State om advies wordt gevraagd. We zijn de fase van de noodtoestand en de daarbij behorende opschorting van rechten nu echt wel voorbij. Terecht heeft mijn collega Jan Brouwer aan de Rijksuniversiteit Groningen hier de vinger bij gelegd."

Anders dan Van der Staaij is Oldenhuis van mening dat de positie van de kerk binnen de staat niet "nevenschikkend" is. "Ik vind dat ongelukkig uitgedrukt, juist nu ik zie dat aan de rand van het spectrum sommige genootschappen in deze coronacrisis die neiging gaan vertonen. De kerk bezit veel vrijheid, maar uiteindelijk binnen de grenzen die de Nederlandse rechtsstaat, met inbegrip van de Europese grondwetgeving, stelt. De kerk behoudt uiteraard steeds een eigen stem binnen het publieke domein. Laat die vooral blijven klinken, zou ik zeggen! De term nevenschikkend is in dit verband net één slag te ver. Als je je plaats in het geheel weet, wordt je invloed alleen maar groter, zou mijn advies aan Van der Staaij zijn."

Van der Staaij stelt desgevraagd dat we moeten oppassen dat we niet te gemakkelijk doen over de inperking van de vrijheid van godsdienst. "Zelfs als er een algemene uitzonderingstoestand is in ons land, mag dat geen inbreuk op de vrijheid van godsdienst binnen gebouwen betekenen, zegt de Grondwet. Natuurlijk mag de overheid algemene veiligheidseisen stellen rond bijvoorbeeld bouwkundige kwaliteit of brandveiligheid. Maar voor ingrepen die de vrijheid van godsdienst zelf aantasten, vraagt de Grondwet om uiterste terughoudendheid. Daarom hebben we begin april bewust de motie ingediend voor voorlichting van de Raad van State over deze inperking."

Daarbij komt volgens Van der Staaij dat zo ongeveer elke sector –de kapper, de supermarkt, de school, de bouwmarkt– het vertrouwen krijgt om zelf verantwoorde maatregelen te treffen. "Dan moet de overheid niet bij de kerken ineens zeggen: We vertellen precies wat wel en niet mag en staan geen maatwerk toe. Andersom geldt natuurlijk dat de kerken hun eigen verantwoordelijkheid hebben om weloverwogen keuzes te maken en zelf met goede maatregelen te komen om de risico's zo veel mogelijk te beperken. En door gelijk wél een goed gesprek tussen minister en kerken te blijven hebben over de gemaakte keuzes."

"Juridische basis voor de beperkingen nu ondeugdelijk"

De juridische basis voor de beperkingen van de vrijheid van eredienst lijkt op dit ogenblik ondeugdelijk, stelt advocaat mr. dr. Teunis van Kooten. Dat betekent naar zijn mening echter niet automatisch dat een rechter een kerk die de overheid hierover aanklaagt, direct in het gelijk stelt.

Van Kooten is als advocaat werkzaam bij Van Kooten Advocaten in Utrecht en gespecialiseerd in vraagstukken op het snijvlak van religie, kerk en recht. Daarnaast is hij als docent-onderzoeker verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam en het Centrum voor Religie en Recht. In 2017 promoveerde hij op een dissertatie over de juridische positie van kerken in Nederland.

Vanwege het beginsel van de scheiding van kerk en staat hebben kerkgenootschappen een uitzonderingspositie in het Nederlandse recht, zegt hij in een reactie. "Zo zijn ze binnen kerkgebouwen in principe vrij om erediensten te houden. Dit kan aan banden worden gelegd door de Grondwet te wijzigen of de noodtoestand uit te roepen. Godsdienstvrijheid is echter

niet onbegrensd en kerken staan –juridisch gezien, theologisch kan dit heel anders liggen– ook niet boven de wet.”

Zo zijn er allerlei, soms vergaande, regels die de godsdienstvrijheid feitelijk wel beperken. "Denk daarbij aan brandveiligheidsvoorschriften of de ruimtelijke ordening. Je mag als kerkgenootschap niet overal en onbeperkt kerkdiensten beleggen. Echter, die regels mogen níét zo ver gaan dat je als kerk geen reële mogelijkheid meer hebt om kerkdiensten te houden. Die moeten mogelijk blijven.”

De manier waarop de overheid het nu regelt, namelijk door regionale noodverordeningen, kan volgens Van Kooten juridisch niet door de beugel. "In de wet staat namelijk dat in een noodverordening niet (ook) de godsdienstvrijheid mag worden beperkt. De burgemeester is dus, strikt genomen, helemaal niet bevoegd kerkdiensten te verbieden.”

Maar een redelijke uitleg van de godsdienstvrijheid –zoals dus ook gebeurt bij brandveiligheidsvoorschriften– maakt naar zijn mening wél dat de overheid, nu dus vanuit het oogpunt van de volksgezondheid, het aantal kerkgangers kan begrenzen. Die grens moet dan wel daarvoor noodzakelijk zijn.

Er blijft –zeker als er binnenkort maximaal honderd kerkgangers worden toegestaan– volgens Van Kooten een reële mogelijkheid bestaan om kerkdiensten te houden. "Een nieuwe vraag is of kerkdiensten in digitale vorm een juridisch gelijkwaardig alternatief zijn voor kerkdiensten in fysieke vorm.”

Uit rechtspraak in andere crisissituaties, zoals bij de bestrijding van dierziekten, blijkt dat tijdens de crisis zelf rechters ruim baan gaven aan bestuurders om de maatregelen te treffen die de overheid nodig acht, ook al zijn die misschien juridisch niet helemaal in de haak. "Pas achteraf, na de crisis, voerden rechters toen een meer inhoudelijke juridische toets uit.”

Overheid gaat niet over kerkdiensten

R. D. 27 juli 2020

Gezin, staat en kerk zijn drie instellingen die elk van God een eigen autoriteit en verantwoordelijkheid hebben gekregen. Elk van hen heeft ook een eigen terrein waarover ze zelf unieke zeggenschap hebben. De ene mag niet over de andere heersen.

Dat is kort samengevat de redenering die de bekende evangelicale theoloog dr. John MacArthur en zijn kerkenraad uiteenzetten in een zaterdag uitgebrachte verklaring. Daarom komt de Grace Community Church (GCC) elke zondag samen ondanks het verbod dat gouverneur Newsom recent vanwege de coronacrisis aan kerken oplegde. De GCC is een megakerk in Sun Valley, een voorstad van de metropool Los Angeles.

"Als kerk hebben we geen toestemming van de staat nodig om onze God te dienen en te aanbidden zoals Hij heeft bevolen", zo staat in de verklaring. "Christus is het enige ware Hoofd van Zijn kerk, en we zijn van plan om die waarheid te dienen in al onze bijeenkomsten. Om die reden kunnen we niet buigen voor de vergaande beperkingen die overheidsfunctionarissen nu aan onze gemeente willen opleggen."

MacArthur en zijn kerkenraad zeggen nadrukkelijk de Bijbelse eis tot gehoorzaamheid aan de overheid volledig te respecteren. "Romeinen 13 en 1 Petrus 2 binden nog steeds het geweten van individuele christenen. We moeten onze burgerlijke overheden gehoorzamen als instellingen die God Zelf heeft geordend." Maar de overheid heeft geen zeggenschap over de kerk, haar leer en praktijk.

Wanneer de overheid de kerken verbiedt samen te komen of te zingen, gaat ze over de grens van haar jurisdictie, zo stelt de leiding van de GCC. De Kerk wordt dan geroepen de opdracht van haar Hoofd, Christus, te volgen. "De Bijbelse orde is duidelijk: Christus is Heer over Caesar, niet vice versa. Christus, niet Caesar, is Hoofd van de kerk. Omgekeerd, de kerk regelt niet de staatszaken. Het zijn verschillende koninkrijken en Christus is soeverein over beide."

Met nadruk wijzen de opstellers van de verklaring erop geen beroep te doen op de grondwet. "Het recht waarop we ons beroepen is niet gecreëerd door de grondwet. Het is een van de onvervreembare rechten die uitsluitend door God worden verleend."

Wanneer de gemeente niet zou samenkomen, verzaakt ze daarmee haar roeping. "De christelijke gemeente is per definitie een vergadering. Dat is de letterlijke betekenis van het Griekse woord voor gemeente: ekklesia. Dat is een vergadering van geroepen. Een gemeente die niet samenkomt is een contradictio in terminis. Christenen worden daarom vermaand samen te komen (Hebreeën 10:25)."

De GCC keert zich ook tegen het zangverbod dat de gouverneur vorig week oplegde. "Als ambtenaren het zingen in erediensten verbieden, leggen zij een beperking op die het in principe voor Gods gemeente onmogelijk maakt om het bevel van Efeziërs 5:19 en Kolossenzen 3:16 te gehoorzamen."

17-8-2020 enz.

Een rechtbank in Californië heeft vrijdag bepaald dat dr. John MacArthur en zijn Grace Community Church in Sun Valley voorlopig diensten mogen beleggen. Zijn advocaat wil doorgaan met het beschermen van fundamentele rechten van de kerken.

“Californië richtte zich op de verkeerde groepen. Californië hief eerst de beperkingen op voor bijeenkomsten die buiten plaatsvonden – en zegende achteraf het illegale gedrag van de ‘George Floyd’-demonstranten. Californië verbood toen het zingen in erediensten en sloot ze vervolgens allemaal – tenzij ze hun diensten aanpasten zodat het identiek is aan de demonstraties.”

Rechter James Chalfant, van het hooggerechtshof in Los Angeles, koos de kant van de predikant door te stellen dat de last bij de staat lag om aan te tonen waarom het toegestaan zou moeten zijn om inbreuk te maken op het grondwettelijk beschermde recht van kerken om hun religieuze vrijheid uit te oefenen.

Intussen houdt MacArthur diensten in de openlucht.

De kerkenraad heeft een grote verantwoordelijkheid.

Zaterdag 22 augustus 2020 Reformatisch Dagblad. René Heij.

1. De kerkenraad heeft een grote verantwoordelijkheid.

Landelijke kerkgenootschappen hebben modellen voor protocollen en gebruiksplannen van kerkgebouwen opgesteld en verspreid onder lokale gemeenten. Plaatselijke kerkenraden hebben de verantwoordelijkheid om op basis daarvan protocollen voor hun eigen diensten op te stellen, zodat die gehouden worden binnen de kaders van de coronaregels. De kerkenraad ziet ook toe op de naleving van de regels.

2. De protocollen bieden kerkenraden vrijheid voor de invulling van kerkdiensten. Het opstellen van een protocol mag een hele verantwoordelijkheid zijn, toch zitten er voordelen aan. Zo kan een predikant liturgische handelingen uitvoeren -zoals het bedienen van de heilige doop- waarbij de anderhalvemeterregel tijdelijk doorbroken wordt. Zolang in het protocol maar staat wat er op zo'n moment precies gebeurt en welke hygiënemaatregelen er worden genomen. Ook in het maken van keuzes rond gemeentezang en het selecteren van gemeenteleden die aanwezig zijn tijdens een dienst, mag een kerkenraad zelf bepalen wat hij wijs vindt om te doen.

3. De overheid speelt geen politieagentje. Wettelijk gezien zitten er veel haken en ogen aan handhaving door een buitengewoon opsporingsambtenaar (boa) of de politie tijdens een kerkdienst. Voor zover ik weet, zijn handhavers nooit naar binnen gegaan", aldus minister Grapperhaus van Eredienst vorige maand in het Nederlands Dagblad. "Dat is ook niet de bedoeling. In een gebouw van God is het aan gelovigen zelf verantwoordelijkheid te nemen." Dat neemt niet weg dat kerkenraden er zorg voor moeten dragen dat het risico op de verspreiding van het coronavirus tijdens een dienst zo klein mogelijk is. ...

5. Met liturgische vragen zijn kerken bij de overheid aan het verkeerde adres.

Het overleg tussen kerk en overheid is goed georganiseerd, maar dat betekent niet dat de overheid op alle kerkelijke vragen een antwoord heeft. ...Uiteindelijk bleek dat er geen "psalmen politie" zou komen en in de aangepaste noodverordeningen van veiligheidsregio's het zingen als uiting van geloof een uitzonderingspositie kreeg. Maar toch werd samenzang in kerken door de bewindslieden genoemd in combinatie met spreekkoren in een stadion. Onder meer de SGP stelde dat dit twee heel verschillende zaken zijn.

8. Kerken gaan op verschillende manieren om met de bediening van het avondmaal. Uit overzichten van kerkdiensten in den lande is gebleken dat sinds 1 juli met name doop- en

belijdenisdiensten in veel protestantse kerken doorgang hebben gevonden. Met de viering van het heilig avondmaal wordt verschillend omgegaan. De Protestantse Kerk publiceerde al tijdens de coronacrisis een bezinning op het vieren van het avondmaal op afstand. De Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) kwamen met een protocol waarin stond dat het avondmaal wel gevierd kon worden, mits er gebruikgemaakt zou worden van een bekertje wijn per persoon en bij voorkeur het brood zou worden afgenomen van een schaal in plaats van aanreiken.

Andere kerken adviseren om het heilig avondmaal uit te stellen. De Hersteld Hervormde Kerk (HHK) geeft dat advies „zolang de gemeente niet in haar geheel fysiek kan opkomen." Wil een kerkenraad het avondmaal wel houden, dan "dienen de bepalingen uit het protocol nagevolgd te worden." Dat houdt concreet in dat er niet uit één beker gedronken kan worden, dat het brood van een schaal wordt afgenomen en dat de predikant zowel vooraf als naderhand zijn handen desinfecteert.

De Gereformeerde Gemeenten (GG) adviseren ook om het avondmaal uit te stellen. In juli kwamen de GG met een nadere toelichting. Het gebruik van een bekertje per persoon, het anders omgaan met het breken van het brood en het achterwege laten van het aanzitten aan de tafel zijn volgens de deputaten niet te verkiezen boven het uitstellen van de bediening van het sacrament. "Wij dringen erop aan om de wijze waarop in onze gemeenten altijd het Heilig Avondmaal bediend wordt niet in deze richting bij te stellen. Uitstel van het houden van het Heilig Avondmaal is dan meer op zijn plaats."

Wil een kerkenraad wel avondmaal houden, dan blijft het advies om dat "op de ons gebruikelijke wijze te vieren, en naar de gemeente duidelijk te maken dat het bevel des Heeren en het heilig houden van dat u in opzien en vertrouwen op de Heere er tot versterking van het geloof ruimte ervaart de bediening te laten plaatsvinden." ...

... 10. Niemand mag vergeten worden. Zeker de ouderen niet. Het is in de huidige situatie makkelijk om als gemeentelid 'onder de radar' te raken. Mensen die toch al niet graag of trouw naar de kerk gingen, kunnen sneller besluiten er maar mee te stoppen. Of mensen voelen zich minder gezien. Zij hebben aandacht nodig in het pastoraat. Een huisbezoek op afstand, een tuingesprek of een pastorale wandeling; het zijn allemaal initiatieven die tijdens de coronatijd hiervoor zijn ontwikkeld. Als de dagen straks korter en kouder worden, is een bezoekje of telefoontje misschien extra nodig. Ouderen krijgen —net als mensen uit risicogroepen— in de protocollen het advies zo veel mogelijk thuis te blijven. Een kerkenraad kan een leeftijdsgrens voor bezoekers hanteren. Maar juist ouderen, die soms een kleiner netwerk hebben dan jongeren, kunnen het sociale aspect van de kerk zo missen. Dan kan een klein gebaar —een telefoongesprek, raamvisite, het doen van boodschappen of het bezorgen van een kleurplaat gemaakt door kinderen uit de gemeente— al van grote betekenis zijn.

Donderdag 20 augustus 2020 Reformatisch Dagblad

Ds. H. H. Romkes, predikant van de Oud Gereformeerde Gemeente in Nederland te Rouveen, is op 30 juni 1975 geboren te Urk. Op zijn zestiende kwam hij van de zeevaartschool en werd visserman op de Noordzee. De commissie van onderzoek van de Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland gaf hem in 2015 toestemming om een stichtelijk woord te spreken in de gemeenten. Op 13 augustus 2016 werd hij door ds. T. Klok bevestigd als lerend ouderling in de Oud Gereformeerde Gemeente in Nederland te Rouveen. Twee jaar later, op 14 juli 2018, werd hij door ds. Th. L. Zwartbol bevestigd tot predikant van dezelfde gemeente, die sinds 1945 vacant geweest was.

... Hoe de toekomst zal zijn, kan niemand weten. Eén ding staat echter vast, voegt ds. H. H. Romkes eraan toe: er gebeurt niets buiten Gods wil om. Het geeft vertrouwen dat God de Zijnen niet zal begeven en verlaten, ondanks dat de tekenen van de huidige tijd donker zijn.

... Ook wij staan wat dat betreft midden in de maatschappij. Dat is voorzeggd in Gods Woord: "Ook heeft Hij de eeuw in hun hart gelegd." En natuurlijk hebben we ermee te dealen, met de revolutie, de omwenteling, die gaande is. Maar je kunt je dan ook weleens bevreesd afvragen: hoe ver gaan wij mee?"

Wat maakt u daarin het meest bevreesd?

"Wat ik mis in het hele verhaal, bijvoorbeeld rond de bestrijding van het coronavirus, is het vertrouwen dat wij als christenen zouden moeten uitdragen. De christelijke kerk zie ik geen vertrouwen uitstralen, maar omarmen wat de wetenschap zegt. Niet dat dat altijd per definitie fout is. Maar als wij met zijn allen in Nederland op onze knieën zouden gaan, dan is dat virus de deur uit.

Dat zie je ook telkens gebeuren in het Oude Testament: God bezocht Zijn volk met plagen, het volk kwam in de schuld en dan kwam de Heere terug. Dan waren de ziektes over of gingen de Filistijnen weer het land uit. We moeten Gods Woord als leidraad vasthouden en niet wat de wereld zegt.

Er wordt nu veel gesproken over een vaccin tegen het coronavirus. Als dat er eenmaal is, zal de discussie losbreken. Over wat voor stoffen er allemaal in zo'n vaccin zitten en over de vraag of je een lichaam wel opzettelijk ziek moet willen maken, maar ook over de principiële vragen rond inenten.

Ik ben er zelf altijd op tegen geweest, op grond van het geloof in de voorzienigheid Gods, zoals verwoord in zondag 10 van de Heidelbergse Catechismus. Maar ik vraag me af hoeveel mensen zich nog daadwerkelijk zullen verzetten als de overheid hun verplicht zich tegen corona te laten vaccineren.

Als de Heere iemand bezoekt, ook met een ziekte, dan is dat een roepstem: *we hebben hier geen blijvende stad*. De Heere plaagt niet van ganser harte, maar juist opdat men zou vrezen voor Zijn heilig aangezicht. De vraag is dan: willen wij ook in de kerk weer terug naar het "oude normaal" en slaan wij de roepstem Gods in de wind door uitsluitend op een vaccin te vertrouwen?"

Hoe komt het dat de kerk zo weinig vertrouwen uitstraalt?

"Vroeger zag je nog wel identificatiefiguren in de maatschappij. Van zulke mensen ging wat uit. Maar we leven nu, om het zo te zeggen, in een geslacht dat Jozef niet gekend heeft. Tegen Jozef keek iedereen op. Toen hij eenmaal was overleden, kwam er een geslacht op dat nog

wel over hem hoorde spreken. Maar er waren geen mensen meer die het vertrouwen durfden uit te dragen dat de mensen in de dagen van Jozef hadden gehad.

En ik merk het ook wel bij mezelf, hoor, dat een mens niet altijd vertrouwen heeft. Aan het begin van de coronacrisis heb ik ook angst gehad voor dat virus. Laatst schreef ik daar nog iets over in de kerkbode van onze gemeente. En ik merk om mij heen dat die angst er ook onder Gods kinderen kan zijn. Maar dan moeten we ons er wel van bewust zijn dat een mens hier niet voor altijd blijft. En dat de dood voor Gods kinderen een doorgang is naar het eeuwige leven.”

Hoe leeft in de kerk het uitzien naar Christus' wederkomst?

"In onze dagen wordt er maar weinig over de wederkomst gesproken. Zeker als je dat vergelijkt met de manier waarop dat in de Vroege Kerk gebeurde. In de oude christelijke kerk klonk vaker de bede: "Kom, Heere Jezus." En dan dachten de mensen dat die wederkomst ook ieder moment kon plaatsvinden. Dat merk je in deze tijd niet zo. De kerk is in slaap gevallen. Zij ligt net als de bruid in het Hooglied te slapen op het bed van zorgeloosheid.

Je ziet ook een overeenkomst met de gelijkenis van de wijze en de dwaze maagden, al liggen in dat Bijbelgedeelte verschillende betekenissen besloten. De wijze maagden waren wel berekend op de komst van de bruidegom, maar ze waren desondanks in slaap gevallen. Dat zegt ook iets over de kerk in het laatste der dagen. De mensen die het nieuwe leven deelachtig zijn geworden –gelukkig zijn die er ook in onze dagen, want de Heere werkt nóg– rusten op de droesem, op wat zij beleefd hebben.

Het licht dat ze een ogenblik hebben laten schijnen, dooft uit. Terwijl de kerk niet ingezonken, maar levendig hoort te zijn. De kerk moet juist zijn als een lichtende kandelaar, als een stad op een berg. Zij hoort een belijdenis uit te dragen, maar laat zich vaak leiden door het hokjesdenken. De kerk trekt zich te veel terug in een beschermde omgeving, terwijl zij juist meer en meer voor God en Zijn dienst zou moeten uitkomen.”

... Verwacht u dat de kerk in de komende jaren met vervolging te maken krijgt?

"Menselijk gezien zie ik de toekomst weleens duister in, als je let op de tekenen der tijden. Maar de Heere zegt Zelf in Zijn Woord: "Heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is." Hij komt om een nieuwe hemel en een nieuwe aarde op te richten. Dat geeft hoop en is een lichtstraal in deze moeilijke tijd. Hij zal de Zijnen niet begeven en hen niet verlaten.

Daarom zie ik de toekomst persoonlijk met vertrouwen tegemoet. Er moeten nog mensen toegebracht worden tot de gemeente die zalig wordt. Maar er kan nog best een zifting komen. Ik zeg niet dát er christenvervolging komt, of dat je kunt weten wanneer die vervolging komt. Want de Heere kan ieder moment terugkomen, ook morgen al. Maar er zou best eens een moment kunnen komen dat mensen moeten gaan kiezen. En dan komt het openbaar wie de mens dient: God of een ander.

... Hoevelen vallen er niet af? Laten we bidden om staande te mogen blijven in de kracht des Heeren. En laten we daarbij maar geen grote mond hebben en zeggen dat ons geen afval zou overkomen als de Heere ons op de proef stelt.”

BIJBEL LEIDEND BIJ INRICHTING EREDIENST, NIET DE OVERHEID

**Frans Hazeleger MA, Mathijs Jonkers LLB, mr. Lisanne De Visser-Den Hartog en
mr. Arie Vonk Noordegraaf**

De auteurs zijn onderscheidenlijk theoloog en jurist.

Ze schrijven deze bijdrage op persoonlijke titel.

Kerken hebben nu kennis en middelen genoeg om een Bijbelse en verantwoorde afweging te maken over het al dan niet beleggen van erediensten en het maximumaantal kerkgangers.

In februari ontmoette een onbekend virus ons land. In maart werden forse overheidsmaatregelen genomen. Kerkdiensten werden op overheidsadvies veelal in de kleinst mogelijke samenstelling belegd. De onbekendheid van het coronavirus en de besmettings-haarden in sommige kerken rechtvaardigden deze ingrijpende besluiten.

De situatie is nu echter wezenlijk anders. Kerken hebben protocollen die voldoen aan de RIVM-richtlijnen. Zo konden erediensten met kerkgangers inmiddels weer enkele maanden verantwoord plaatsvinden. Uit GQD-cijfers blijkt dan ook dat er nauwelijks clusters worden ontdekt bij religieuze bijeenkomsten.

Toch ziet minister Grapperhaus aanleiding om het maximumaantal kerkgangers te beperken tot dertig. Volgens ons onterecht. Kerken zijn nu immers geen virusbrandhaarden. Het heeft er alle schijn van dat het recente overheidsadvies gestoeld is op emotie.

Kerken hebben een grondwettelijke vrijheid, die door de overheid expliciet wordt erkend. Beperking van erediensten binnen gebouwen en gesloten plaatsen is niet zonder meer mogelijk, ook niet om de gezondheid te beschermen. De geadviseerde generieke beperking van dertig personen is wat ons betreft op dit moment dan ook buitenproportioneel.

Ook de Wet openbare manifestaties en de Wet publieke gezondheid bieden nog steeds geen ruimte voor het beperken van het aantal kerkgangers. In het huidige coronawetsvoorstel is dan ook terecht geen bevoegdheid opgenomen voor de minister om dit aantal generiek te begrenzen.

De kerk moet in crisistijd scherp toezien op haar grondwettelijk beschermde positie, om te voorkomen dat deze in de toekomst in het gedrang komt. Nu is het moment waarop de kerk moet laten zien dat zij niet zonder meer de overheidsadviezen, maar in de eerste plaats Gods Woord volgt. Het is immers onduidelijk wat nu de aanleiding is om het aantal kerkgangers te beperken. Juist nu moet de kerk ervoor waken al te gemakkelijk het nieuwe overheidsadvies te volgen, zonder een eigen afweging te maken. Maakt ze die niet, dan is de vraag wat de grondwettelijke positie van kerken in de praktijk nog waard is.

Bijbelse vrijheid

Alleen Christus is Koning over de Kerk. Regelgeving van de overheid kan en mag daarom nooit zomaar worden opgevolgd. Altijd is een kritische toets nodig: zijn we met de opvolging van deze adviezen niet ongehoorzaam aan het bevel van de Koning?

Nu we op basis van cijfers weten dat de besmettingsaantallen in kerken (bij handhaving van de anderhalve meter) zeer laag zijn, moet de vraag dringend aan de orde komen of kerkenraden, op basis van een overheidsmaatregel en zonder medische noodzaak, honderden mensen de gang naar Gods huis mogen ontzeggen.

Wat ons betreft niet. Paulus riep immers op de onderlinge bijeenkomsten niet na te laten. Heel opvallend voegt hij daaraan toe: "en dat zoveel te meer, als gij ziet dat de dag nadert" (Hebreeë 10:25). Mogen we niet zeggen dat het juist nu zo lijkt *dat we de dag zien naderen*?

Wie wat thuis is in de geschiedenis van Nederland weet hoe er is gestreden voor de kroonrechten van Christus en welke prijs onze voorvaders hiervoor betaalden. Door de verdediging van deze rechten verloor Wilhelmus á Brakel meermalen zijn ambt. Door de principiële weigering deze kroonrechten te verloochenen, ondervonden de kruisgemeenten jarenlange 'overbodige' vervolging door de liberale overheid. A Brakel weigerde het overheidsverbod om nog langer te preken op te volgen, omdat hij wist dat hij een hoger bevel moest gehoorzamen.

De Kruisgemeenten weigerden een aanvraag bij de koning te doen om in vrijheid te mogen samenkomen. Hiermee zouden ze namelijk niet alleen de naam van Gereformeerde kerk moeten opgeven en erkennen een nieuwe kerk te zijn, maar vooral het recht van de koning erkennen om kerkelijke bijeenkomsten alleen onder zijn voorwaarden toe te staan. In een eerder artikel (RD 16-4) citeerden we de oproep van Calvijn om "het recht en het gezag van de overheid, als nuttig voor het menselijk geslacht, uit eigen beweging en vrijwillig" te aanvaarden. Gelukkig mogen we op basis van de feiten vaststellen dat "maximaal dertig kerkgangers" niet meer nodig is.

Wij denken daarom dat kerkenraden nu zelfstandig een afweging moeten maken en meer moeten luisteren naar de woorden van de verenigde afgescheiden kerken in hun indrukwekkende brief aan koning Willem I (1836). Hierin zetten zij uitgebreid uiteen waarom zij menen door te moeten gaan met het beleggen van kerkdiensten, bóven het maximumaantal van twintig personen. Voordat ze afsluiten met artikel 37 NGB laten ze de koning weten:

"Sire! Teruggaan kunnen wij niet; wij hebben de kosten overrekend, en hopen getrouwmakende genade te ontvangen, om alles te verduren, wat de Heere onze God over ons zal gelieven te beschikken."

Vijf predikanten over afschaling

Woensdag 21 oktober 2020 Reformatisch Dagblad

Ds. T. A. Bakker, ds. M. van Boenen, ds. C. Sonneveld, ds. A. C. Uitslag, en dr. M. Visser

De auteurs zijn predikant/voorganger in respectievelijk de Protestantse Kerk in Nederland, de Hersteld Hervormde Kerk, de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Gemeenten.

"Als wij blijven samenkomen, al is het afgeschaald, is dat niet schadelijk voor de samenleving, maar juist zegenrijk. Tot getuigenis van de dienst aan God. En ook tót bevordering van de dienst aan de naaste."

John McArthur roept kerken er publiekelijk en onomwonden toe op om open te blijven (RD 14-10). De oproep is eenvoudig maar opmerkelijk. Voldoende nieuwswaardig voor in een Nederlandse krant. Onder ons klinkt zo'n oproep blijkbaar maar weinig.

Dat is ook begrijpelijk. Nederland is een land van overleg. In het *Interkerkelijk Contact in Overheidszaken* (CIO) kunnen kerken vrij direct bij de advisering aan de Overheid betrokken zijn. Het is waardevol dat hierdoor de verhouding tussen kerk en overheid niet te snel onder spanning staat. Iemand als P. Schalk kan hier richting de overheid begrip kweken voor kerken en richting kerken begrip voor de overheid.

Eigen doordenking

Wij delen zijn oproep aan kerken om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen (RD 14-10). Die eigen verantwoordelijkheid vraagt dan wel een eigen doordenking. In dat licht prikkelde ons de uitspraak: "De situatie vraagt van iedereen, kerkelijk of niet-kerkelijk, offers." Dat is trouwens wel waar. Kerkmensen maken helemaal deel uit van de samenleving, en inleveren gebeurt sinds maart op tal van manieren. Bijbels gezien zijn we altijd geroepen om offers te brengen. Dat heet zelfverloochening. Die betekent dat we onze eigen verlangens 'afschalen' omdat er iets belangrijkers is. Omwille van ons geweten, omwille van zorg voor de naaste, omwille van Christus.

Daarom is een christen (als het goed is) ook in 'gewone' tijden bereid in eigen vlees te snijden, en dingen die wel fijn maar niet goed zijn na te laten. Daarom is hij bereid om zich te matigen in iets wat op zich niet verkeerd is. Daarom is hij bereid om zijn tijd te besteden aan de ander — uit zorg voor diens lichamelijke en vooral geestelijke welzijn. En daarom ook zal hij er geen moeite mee hebben om in de huidige omstandigheden solidair te zijn door bepaalde activiteiten te minderen.

Geen hobbyclub

Maar nu de hamvraag: is het minimaliseren van kerkgang ook zo'n offer? De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat veel Nederlanders, soms al generaties geleden, de kerkgang maximaal hebben afgeschaald. Voor een gemiddelde Nederlander is het daarom logisch dat christenen hun kerkgang laten voor wat het is: "Als wij onze hobby's niet mogen uitoefenen, mogen jullie dat ook niet, dus stoppen met die kerkdienst." Voor alle duidelijkheid: christenen laten in deze tijd allerlei liefhebberijen (uit principe, voorzichtigheid of solidariteit) óók na. Maar

voor een christen is er iets wat daar bovenuit gaat. Kerkdiensten zijn simpelweg niet op één lijn te stellen met andere activiteiten. Ook al is voor veel medelanders voetbal of lekker eten een religie, wij kunnen toch onze kerkdienst niet om die reden ook als slechts een gelijkwaardige activiteit zien? Een kerkelijke gemeente is geen hobbyclub. Bij elke kerkdienst betreden we heilige grond, als daar een heilig God zondaren wil ontmoeten.

Ergernis

Laten we het anders zeggen. Waarom gaan we naar de kerk? Jazeker, ook voor ons welzijn, maar dat is toch niet het belangrijkste. We gaan als het goed is niet allereerst voor onszelf naar de kerk, maar voor God. Daarom is de kerkgang zelf

een offer. Niet een *schuld*offer maar een *dank*offer (Psalm 50:23, 141:2; Hebreeën 13:15). Het zou inderdaad een offer zijn om de kerkgang na te laten. Maar het is in een ander opzicht een offer om die in stand te houden! Is dat geen ergernis voor velen in de samenleving? Ja, ongetwijfeld. Christus Zelf had ook met weerstand in Zijn omgeving te maken (vergelijk Hebreeën 13:13). Ook in de kerkgeschiedenis was er telkens de klacht dat christenen zorgden voor onrust in de samenleving. Het is erg als dat gebeurt om onze zonden. Maar toch niet als nu de oorzaak daarvan ligt in het verlangen om God de eer te geven die Hem toekomt!

Zegenrijk

Nu kerken zich zorgvuldig houden aan protocollen van afstand, hygiëne en triage blijken zij (voor zover wij mensen dat kunnen zien) niet noemenswaardig bij te dragen aan de stijging van de besmettingen. Als wij *dán* tóch, al is het afgeschaald, blijven samenkomen, is dat niet schadelijk voor de samenleving, maar juist zegenrijk. Tot getuigenis van de dienst aan God. En ook tot bevordering van de dienst aan de naaste. Onder andere omdat er in de kerk gebeden wordt voor allen, ook voor de overheid (1 Timotheüs 2:1-2). En omdat we hier opgeroepen worden tot zorg voor onze naaste, naar lichaam en ziel. Dit is wel reden tot eerlijk zelfonderzoek Gaan wij inderdaad naar, de kerk in een geestelijke houding? Met het oog op God en oog voor onze naaste?

Sommigen zijn jaloers op mensen die nog ergens naartoe kunnen. Laat hun maar weten dat zij ook welkom zijn in de kerk (Zach. 8:23)! Christenen zijn niet geroepen om hun plaats leegte laten, wél om die zo nodig af te staan, Ook dat is een offer dat Christus van ons kan vragen. De HEERE geve het!

Kerk in coronatijd geroepen om Evangelie zichtbaar te maken

Dr. William den Boer

De auteur is bestuursvoorzitter van TGC Nederland & Vlaanderen (tgc nederland.nl) en werkzaam bij de Theologische Universiteit Kampen.

Terecht wordt ertoe opgeroepen om "niet zonder meer de overheidsadviezen, maar in de eerste plaats Gods Woord" te volgen (RD 15-10). Maar laten wij als christenen niet bekendstaan om het feit dat we op onze strepen staan in crisistijd, maar dat we onze rechten opofferen ten gunste van de wereld.

De reacties op, de omgang van kerken met de coronaregels houden ons als kerken een belangrijke spiegel voor: Wat is het wezen van kerk-zijn? Wat vraagt God van ons? Uit de reacties van kerken en christenen op de kritiek uit de samenleving blijkt dat het hard nodig is om hierover nog eens diep, vanuit de volle breedte van de Bijbelse gegevens en vanuit het hart van het Evangelie na te denken.

De essentie van de samenkomst van de gemeente wordt momenteel geen strobreed in de weg gelegd. Ook al moeten we nu andere, creatieve manieren gebruiken, we mogen ons nog steeds richten op de aanbidding van God, gebed, de verkondiging van het Evangelie en de geestelijke opbouw en toerusting van de gemeente (zie onder andere Efëze 4:11-16).

Naastenliefde

Waar het gaat om de Bijbelse kenmerken van kerk-zijn spelen er meer zaken dan de wekelijkse samenkomst en de gehoorzaamheid aan de overheid. Het is opvallend dat van de eerste christelijke gemeente óók haar onbaatzuchtige zorg voor de armen wordt vermeld (Handelingen 2). Zij "loofden God" en "vonden genade bij heel het volk" Naast de samenkomst vormt de liefde tot God en de liefde tot de naaste een belangrijk Bijbels kenmerk van de christelijke gemeente, evenals het goede getuigenis dat de gemeente wil geven tegenover de wereld om haar heen (Kolossenzen 4:5-6).

Om waarachtig kerk te zijn, hebben we uiteindelijk geen gebouw nodig, en ook geen massale samenkomsten. De kerk bestaat uit volgelingen van Christus. Zij komen samen om God te verheerlijken, elkaar te helpen Christus na te volgen en het Evangelie in woord en daad te verkondigen in de wereld om hen heen. De kerk is geroepen om Christus te volgen en zichtbaar te maken.

Grenzeloos

Als de kerk geroepen is tot navolging van Christus, om Hem en Zijn glorie voor de wereld zichtbaar te maken, en daardoor in woord en daad het Evangelie te verkondigen, wat vraagt dat dan heel speciaal van kerk-zijn in coronatijd? Laat ik een paar aspecten aanstippen en suggesties doen voor de toepassing ervan in onze tijd en omstandigheden.

Christus was nooit uit op Zijn eigen voordeel, maar op dat van de ander. Hij toonde Gods grenzeloze liefde voor een wereld die tegen Hem in opstand was. In onze houding tegenover de wereld van nu zou dat in coronatijd kunnen betekenen dat we even grenzeloos proberen te zijn in onze solidariteit en niet opkomen voor onze eigen (uitzonderlijke) privileges als

kerken. Laten we ernaar streven om Christus' lijden en sterven voor de zonden van de wereld in woord en daad zichtbaar te maken in een wereld die gebukt gaat onder beperkingen, eenzaamheid, angst, ziekte, lijden en dood. Laten we niet bekendstaan om het feit dat we op onze strepen stonden in crisistijd, maar om het feit dat we als christenen belangeloos onze rechten opofferden ten gunste van de wereld. Laat het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) namens de kerken bijvoorbeeld niet allereerst pleiten voor privileges en ruimte voor kerken op zondag, maar laat het vooral de overheid vragen waar kerken en christenen, mét al hun gebouwen en capaciteit aan vrijwilligers, dienstbaar kunnen zijn aan de samenleving, om daar te zijn waar de nood het hoogst is. In hulp aan zieken en stervenden, in hulp aan economisch gedupeerden, werklozen, mensen die psychisch lijden, in aandacht voor eenzamen.

En hoe kunnen grote kerkgebouwen juist nu vanwege hun ruimte dienstbaar zijn aan de samenleving? Kampt de plaatselijke voedselbank misschien met ruimtetekort vanwege de anderhalve-meterregels? Geef hem het kerkgebouw! Kan de daklozen-opvang wel wat extra ruimte gebruiken omdat er minder plek is vanwege dezelfde regel? Gebruik het gebouw tijdelijk als opvanglocatie!

Hoeveel gelegenheid zou dit geven om te getuigen van Gods liefde voor zondaren als wijzelf, voor mensen in welke nood dan ook? Laten we bidden om creativiteit, sensitiviteit en grenzeloze solidariteit om daar te helpen waar we kunnen. Om zo Christus zichtbaar te maken.

Vreemdelingen en pelgrims

Veel reacties op christenen en kerken zijn inderdaad onrechtvaardig, worden gekenmerkt door religieus analfabetisme of zijn zelfs hatelijk bedoeld. Hoe daarmee om te gaan? Wat vraagt de Heere van ons in dezen? Het gaat immers niet om onze kerk, maar om Zijn kerk, Zijn eredienst; en glorie?

Laten we ook hierin Christus navolgen, Die toen Hij gescholden werd, niet terugschold, Die niet dreigde, maar veelal zweeg, Die alles verdroeg om diezelfde mensen Zijn liefde te tonen en te behouden. We mogen dankbaar zijn voor de vrijheid die we als christenen genieten, maar laten we die vrijheden nooit als rechten beschouwen en behandelen. Als christenen zien we uit naar een beter, hemels Vaderland. We weten dat we rechteloze zondaren zijn die van genade alleen leven. Laat dat ons bescheiden, nederig en dienstbaar maken in onze houding tegenover de wereld.

Laat de coronacrisis met alle gevolgen die zij heeft het kerkelijk en christelijk leven terugroepen tot de essentie:

1. God eren en elkaar opbouwen in samenkomsten die nu noodzakelijk klein zijn en deels online;
2. Christus volgen en zichtbaar maken in een wereld die evenals wij Christus dringend nodig heeft, door daden van zelfverloochening en zelfopofferende dienstbaarheid. Laten onze daden oprecht zijn, onderstroppingen van de waarheid van het Evangelie.

En laten we tegelijk het Evangelie waar, mogelijk verkondigen en uitleggen.

Elke christen, iedere gemeente zou zich in deze tijd opnieuw moeten afvragen: Is de gezindheid van Christus in mij, in ons? Maak ik, maken wij Christus zichtbaar, tot heerlijkheid van God de Vader? (Filippenzen 2:5-11) Geven wij niemand aanstoot, en

behagen wij, zoals Paulus (in 1 Korinthe 10:32-33) "in alles allen", "door niet mijn eigen voordeel te zoeken, maar dat van velen, opdat zij behouden worden"?

De auteur is bestuursvoorzitter van TGC Nederland & Vlaanderen (tgc nederland.nl) en werkzaam bij de Theologische Universiteit Kampen.

Verhouding tussen kerk en staat in Nederland: hoe is die geregeld?

Klaas van der Zwaag

Discussies over (te) volle kerken in coronatijd roepen de vraag naar de vrijheid van godsdienst op. Hoe staat het met de unieke rechtspositie van de kerk?

In Nederland is er een traditie gegroeid dat de overheid wel macht kan uitoefenen óver de zogeheten "heilige kerkdienst", maar niet in het interne leven van de kerk. De Gereformeerde Kerk in de Republiek was geen staatskerk, maar een publieke, bevoorrechte kerk, die een beperkte vrijheid en zelfstandigheid bezat. In de praktijk was er soms een behoorlijk intensieve bemoeienis van de overheid met de kerk.

Hoe belangrijk is de vrijheid van geweten en godsdienst?

De Nederlandse staat is ontstaan uit de vrijheidsstrijd tegen de Spaans-Habsburgse monarchie in de zestiende eeuw. De eerste calvinisten, die hét voortouw namen in de Opstand, wilden God "naar hun geweten" dienen en vroegen om de rechten om hun godsdienst openlijk te belijden. Deze vrijheid van geweten (officieel vastgelegd in de Unie van Utrecht in 1579) is in de geschiedenis van met name het Westen steeds verder geëvolueerd in de richting van de vrijheid van godsdienst. Het recht op godsdienstvrijheid is het oudste in de Nederlandse grondwet opgenomen grondrecht.

Nederland kent een scheiding van kerk en staat. Hoe bindend is die? De scheiding van kerk en staat houdt in Nederland in dat de kerk(en) geen formele zeggenschap hebben in staatsaangelegenheden en de staat dat evenmin heeft binnen de kerken. De staat is neutraal in de zin dat hij kerken zoveel mogelijk gelijk behandelt en dus niet partij kiest voor of tegen bepaalde kerken of in geloofskwesties. Die neutraliteit is geen afzijdigheid of desinteresse, maar komt voort uit een positieve grondhouding jegens religie in het algemeen. De staat stelt kerken dus niet achter maar faciliteert hen en kan hen financieel steunen. Daarom kunnen kerken - mits zij aan een aantal voorwaarden voldoen - de ANBIstatus verwerven en zo fiscale voordelen genieten.

Hoe deugdelijk is de bescherming van de eigen positie van de kerk in het Nederlandse rechtsbestel?

Kerken hebben een autonome positie in het Nederlandse recht. Zo bevat de wet geen voorschriften over de organisatorische inrichting van kerken. Die mogen dat naar eigen inzicht regelen. Deze positie maakt ook dat het wettelijk arbeidsrecht niet voor kerken hoeft te gelden als zij dat niet willen. Ook is de Algemene wet gelijke behandeling niet van toepassing binnen kerkgenootschappen: zodoende kunnen kerken bijvoorbeeld nog steeds uitsluitend mannen tot het ambt van predikant beroepen.

Staat de vrijheid van godsdienst onder druk?

In de samenleving is er steeds minder begrip voor het grondrecht van de vrijheid van godsdienst, deels uit onbekendheid met de ontstaansgeschiedenis van dit unieke grondrecht, deels omdat men niet meer weet wat kerken precies doen en wat hun bijzondere rechtspositie is. In de Grondwet van 1983 kwam in artikel 1 het gelijkheidsbeginsel letterlijk voorop te staan. Er is een spanning gegroeid tussen het gelijkheids- en het non-discriminatiebeginsel en de vrijheid van godsdienst. Ook juridisch zijn

er stemmen om de vrijheid van godsdienst op te doen gaan in de vrijheid van meningsuiting. De vorige week aangenomen Covid19-wet handhaaft de uitzonderingspositie voor de kerken (naast betogingen en vergaderingen van de volksvertegenwoordiging), in die zin dat de minister niet dwingend een maximumgroepsgrootte kan opleggen.

Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet

Artikel 1

Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

De overheid adviseert de kerken met zodanige regels dat de kerken gesloten worden voor een groot deel van haar leden. Hoe daarbij gereageerd moet worden ligt niet binnen het gebied van een leek om dat te beschrijven.

Dat een kerkenraad zó ver gaat, dat ze het zingen verbiedt, dan komt een aantal leden in ernstige gewetensconflict. Het zingen is een wezenlijk element in de eredienst. Zingen – gebeden zingen – is het enige wat een toehoorder kan en behoort te doen in de eredienst. Als een toehoorder zijn mond niet meer mag openen voor het gezang is er sprake van een aanslag op goddelijk bevel. Gelukkig blijft het voornaamste doel voor de kerkbezoekers nog over: gehoor geven = gehoorzamen aan de Schrift.

De coronacrisis is ook een kerkcrisis geworden. De gemeenschapsband met kerkenraad en leden, zowel als allen onderling is in vrij grote mate verminderd. Het gemis van ambtelijk gezaguitstraling en sociaal controle en contact blijkt vrij ernstige vormen aan te nemen in vervlakking, vervreemding, verval, verloop en wereldgelijkvormigheid.

Beseffen wel wat er gebeurd is in kerkelijk Nederland, ja wereldwijd in de kerk van Christus?

In de verdere uitvoering van de maatregelen die de overheid voorschrijft, kunnen we een merkwaardig gedrag bemerken bij sommige kerkenraden. De overheid waakt over het welzijn van haar onderdanen. Op de manier hoe men dat doet kunnen wij horen en zien dat onze overheid met God en Zijn gebod geen rekening meer houdt. Dit is het droevigst. Gelukkig zijn er landelijke en plaatselijke overheden en personen die Gods Woord proberen te handhaven.

De richtlijnen van de overheid die betrekking hebben op de gedragsregels in de kerken wordt door een aantal kerken zo gestreng opgevolgd, dat ze een status van wettelijk gezag in de erediensten schijnen te krijgen. Dit laatste is vanzelf onjuist. Wij behoren mee te leven met patiënten en begrip hebben voor maatregelen die tot welzijn dienen van onze medemens; temeer als je met ernstige dodelijke gevolgen te maken hebben.

Echter de kerk – ook de regering - staat onder gezag van Koning Jezus. De interne regels van godsdienstoefeningen, kerkelijke vergaderingen en dergelijke worden vastgesteld door wettig gekozen ambtsdragers. Deze moeten bij hun ambtsaanvaarding plechtig beloven, – als een kerkelijk ambtseed – dat ze alleen de Heilige Schrift als maatstaf nemen. Wat ze doen tegenin de Schrift, maakt hun besluit onwettig. Dat ze daarbij de overheid dienen te respecteren gebiedt de Heere Jezus: Geef dan de keizer wat des keizers is en Gode wat Gods is. Zie ook Romeinen 13 vers 1-7.

De Heere is gekomen met de wan in Zijn heilige handen om Zijn dorsvloer te doorzuiveren. Hoeveel graankorrels blijven er over? De kandelaar van Gods woord is nog niet helemaal weggenomen maar de grote vraag is, of het licht vanaf de preekstoel óók zoveel kracht doet in de huizen via de media? Een kandelaar met 7 kaarsen geeft licht en warmte. Bij ongehoorzaamheid aan de Koning van de kerk, kan het gebeuren dat de kaarsen haast uitgedoofde raken en dan geven ze geen warmte meer. En als ze geheel uitgedoofd zijn hebben we nog een kandelaar. Maar als de kandelaar ook weggenomen wordt dan hebben we totaal niets dan dode vorm en de wereld.

In het begin van de crisis was er een zekere angst aanwezig en waren de kerkmensen nog meer serieus of men vroeg wat de Heere hiermee te zeggen had.

Intussen is de ernst behoorlijk weggezakt en raken we - mezelf ingesloten – het gewend, berusten in de gemakkelijkerheid die het mediagebruik met zich meebrengt. We mogen in sommige opzichten de situatie wel vergelijken bij de tijd wanneer de ark werd weggenomen uit Israël door de schuld van het volk en de priesters. Ja, niet in het minste door de oude priester Eli. Hij was door een jonge Samuel ervoor gewaarschuwd! Zijn er in Nederland nog mensen die evenals de vrouw van Pinehas uitroepen: *Ikabod, de eer is weggevoerd uit Israël?* Die gebogen gaan vanwege de vreselijke uitleving van de zonden?

De Heere make Zijn volk trouw om het getuigenis van Gods Woord en het eeuwig Evangelie aan te kleven in nood en in dood, om Zijntwil Die voor Pilatus de goede Belijdenis getuigd heeft.

7. Urker Van Haaften blikt terug: 'Het gaat zoals Hij het wil. Dat geeft rust'

Henk van den Berge en Wim Hulsman

Reform. Dagblad 1 januari 2022

Urk stond volop in de belangstelling in 2021. Brand in een tijdelijke GGD-locatie, onrust rond kerken, veel media-aandacht. Jan van Haaften, scriba van de gereformeerde gemeente, blikt terug. Diepe ernst bezet hem, grote zorg drijft hem. "De Heere roept ons terug. Tot Zijn Woord en dienst. Moeten we dan niet juist nu naar Zijn huis, naar de kerk, gaan?"

Jan van Haaften (43) kwam als twaalfjarige in Urk terecht vanwege het werk van zijn vader. Maar inmiddels is hij vergroeid met het vissersdorp. Zijn vrouw is een echte Urkse. Hij praat als een Urker en denkt als een Urker. Maar hij weet ook heel goed wat er buiten de gemeentegrenzen leeft. Als docent werktuigbouwkunde en godsdienst, en als onderwijsontwikkelaar aan het Hoornbeeckcollege in Amersfoort, heeft hij veel contacten binnen en buiten de reformatorische gezindte.

"Of ik me een Urker voel? Wat is dat precies? Urk heeft een cultuur die zich heeft gevormd door de ervaringen door de tijd heen. Ik voel me hier hartelijk thuis. Een Urker is puur, leeft laag bij de grond, is nuchter. Door de visserij hebben Urkers altijd met tegenslagen te kampen gehad. Dat stempelt hun opstelling. Dat zie je ook rond corona. Urkers onderschatten de ziekte niet, maar ze gaan er nuchter mee om." De inwoners van Urk zijn er ook voor elkaar, ze kijken naar elkaar om, ziet Van Haaften. "Ook dat is een kenmerk. Dat kom je in die mate elders weinig tegen."

Net als voor veel Urkers neemt de kerk een grote plaats in in het leven van Van Haaften en zijn gezin. Hij is scriba van de Sionkerk. "De Gereformeerde Gemeenten en de Gereformeerde Gemeenten in Nederland zijn me overigens beide lief", zegt hij wijzend op zijn boekenkast. Daar staan de boeken van ds. F. Mallan en ds. W. C. Lamain gebroederlijk naast elkaar. "Zo ligt het bij mij ook. De pijn van de scheuring ervaar ik."

Koninkrijk

Pijn deed ook 2021. Bij de Urker gemeenschap, bij de kerk en bij Van Haaften zelf. "Het leek in het begin, toen het virus nog alleen in China was, niet zo ernstig te zijn dat we massaal ziek zouden worden en sterven. Ik heb toen niet gedacht aan een bijzonder oordeel van de Heere over de aarde." Dat veranderde al snel toen de besmettingscijfers snel opliepen. "Toen ging ik ermee over de kop. Alles kwam tot stilstand, wereldwijd. Dat was een schok. De Heere sprak, zo zag ik dat. Hij sprak in een wereld die bezig is een koninkrijk op te bouwen los van God."

In totaal stierven in Urk 24 mensen aan corona. "Ook uit onze kerkelijke gemeente zijn er mensen overleden. Zelf hebben we het ook gehad. Het hele gezin. Over het algemeen in een milde vorm. Mijn vrouw is wel flink ziek geweest. Sowieso zie je op Urk dat veel mensen milde coronaklachten hebben."

Persoonlijk greep het Van Haaften vooral aan dat velen niet naar de kerk konden gaan. "We hebben in het begin snel afgeschaald, maar later kreeg ik daar grote moeite mee. Als de Heere roept: "Keer weder", dan roept Hij terug tot Zijn inzettingen, terug naar Zijn dienst en Woord. Dat zie je ook steeds weer in de Bijbelse geschiedenis.

Zeker, we hebben zeer voorzichtig te wandelen. Maar hoe verhouden de maatregelen zich tot Zijn roepstem?"

Online-kerkdiensten zijn geen alternatief voor de Urker. "Online is geen echt alternatief. Niet op school weten we nu wel uit ervaring, maar zeker ook niet voor de eredienst. Het is in mijn ogen niet goed geweest dat juist in het Reformatorisch Dagblad in allerlei toonaarden is gewezen op online als het goede alternatief."

Van Haaften liep aan het einde van de eerste coronagolf vast met de nagenoeg lege kerken. "Het werd nood in mijn ziel. Toen sprak een gastpredikant bij ons over Psalm 143:10. "Leer mij Uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God! Uw goede Geest geleide mij in een effen land." Dat was voor mij persoonlijk onderwijs, maar ook in de omstandigheden: "Leer mij Uw welbehagen doen." Ik mocht zakken en alles wat ik in handen probeerde te houden weer eens kwijtraken. De Heere toonde dat alles naar Zijn raad ging. De storm in mijn hart kwam tot bedaren, maar ik voelde dat er een zware tijd was aangebroken die zelfverloochening zou vragen en ook standvastigheid."

Van Haaften wijst op voorbeelden uit de kerkgeschiedenis waaruit volgens hem blijkt dat het bezoeken van de kerkdienst niet zomaar mag worden nagelaten. Hij pakt een boek uit de boekenkast en citeert daarbij Wilhelmus à Brakel in de "Redelijke godsdienst". "Brakel wijst erop dat Gods kinderen met hun komst naar Gods huis getuigenis aan de wereld afleggen van hun gemeenschap met Christus en met Gods kinderen onderling, samen met alle belijdende leden."

Het moet eerst gaan om het dienen van de Heere, daarna pas over al het andere, zag Van Haaften. "We moeten niet in eerste instantie solidair zijn aan het beleid vanuit het oogpunt van de tweede tafel van de wet – onze naaste liefhebben als onszelf – maar het moet eerst gaan om de eerste tafel – *God lief te hebben boven alles, Hem te eren*. En van daaruit moeten we voor onze naaste zorgen. In die volgorde. Dat gebeurt te weinig. Er zijn, vrees ik – ook in de gereformeerde gezindte –, zo veel christenen die alleen bij de tweede tafel van de Tien Geboden leven."

Dat de kerk juist in tijden van nood weinig kon en mocht, vond Van Haaften "onbegrijpelijk." "We mochten niet naar mensen toe, niet naar weduwen, niet naar stervenden. Dat klopt niet. De kerk moet juist dan er voor deze mensen zijn."

Óver ons

Een- en andermaal onderstreept de ouderling dat deze opstelling "niks te maken heeft met ontevredenheid of boosaardigheid naar de overheid. Nee, het gaat me om de dingen waar het in het leven werkelijk om draait. Ik lees nergens in Gods Woord dat heel de samenleving niet meer naar de tabernakel, tempel of later een bijeenkomst mocht komen. Wel bij bepaalde persoonlijke omstandigheden. We weten uit de vaderlandse en kerkgeschiedenis dat zelfs tijdens ontzettende ziekten, zoals tijdens de pest, kerken voller waren dan ooit, vanwege het besef van Gods oordelen."

Wel snapt Van Haaften dat veel Urkers kritisch staan tegenover de overheid. "Er worden vaak besluiten genomen die óver ons gaan en vergaande gevolgen hebben voor ons dorp. Als de overheid een besluit neemt over de visquota waardoor je 15 procent van je omzet gaat verliezen, zonder duidelijke onderbouwing, dan doet dat veel met een gemeenschap."

Kort voor Pasen besloot de kerkenraad van de gereformeerde gemeente de gemeenteleden weer alle ruimte te bieden om naar de kerk te gaan. Toen sommige media dat ontdekten, leidde dat tot veel aandacht. Die zondag stonden veel journalisten voor de kerk en bevroegen kerkgangers.

Van Haaften wil er niet te veel over zeggen. Terugblikkend spreekt hij van een "aangrijpende" dag die veel veranderde. "Ik had in mijn hart een bijzondere rust. Maar het was voor de gemeente een moeilijke zondag. De gemeente was vooraf geïnstrueerd om rustig te reageren. Maar als journalisten hun microfoon voor je mond houden, terwijl je nietsvermoedend naar de kerk komt, en zelfs met je mee blijven lopen tot bijna in de kerk, is dat zeer vervelend. Zeker als ze dat ook bij je kinderen proberen. De politie wilde niet voor niets een persvak maken."

Als scriba heeft hij veel zien gebeuren. "Ik stond buiten om mensen te woord te staan. Eén ding is duidelijk: de kerkgangers hebben zich over het algemeen voorbeeldig gedragen. Naar mijn beleving was er een bewuste agenda: de media wilden onrust. Media moeten de feiten weergeven. Toch? Dat is niet gebeurd. Aan onze persverklaring na die zondag is amper aandacht besteed. Waarom? Het ging de media vooral om sensatie, niet om wat ons bewoog."

Bedreigingen

Als scriba kreeg Van Haaften na deze zondag veel over zich heen. "Bedreigingen, scheldpartijen. Honderden mails. Nu is het rustig, maar ik ontvang nog steeds dit soort berichten."

Het ergste vindt hij de grote overlast die zijn gezin –hij en zijn vrouw hebben zeven kinderen– ervan ondervond. "Denk je eens in wat het met je dochter doet als zij de telefoon opneemt en vervloekingen naar zich toe krijgt geslingerd. Iemand dreigde me de keel door te snijden. Maar de Heere ondersteunde kennelijk. Ik had nooit kunnen denken dat ik mijn kinderen op zo'n situatie zou moeten trainen. Want het maakte hen angstig. We hebben veel met ze gesproken. We hebben veel Gods aangezicht gezocht, dan gingen we samen op de knieën voor de bank. We hebben gebeden dat de kinderen er niet wakker van zouden liggen en het alles in Gods hand gelegd." Telefoongesprekken van zijn vaste nummer schakelde Van Haaften door naar zijn mobiele telefoon, zodat zijn gezin er geen last meer van zou hebben en hij meteen kon antwoorden.

Hij prijst het optreden van de politie. "Die kwamen zelf. Ze hadden het goed in de gaten. Dat was zeer attent."

En wat werkte het allemaal uit? De gereformeerde gemeente te Urk is sinds de mediastorm hechter dan ooit, constateert Van Haaften. "En het consistoriegebed waarin gevraagd wordt of de Heere de gemeente wil bewaren, wordt een nieuwe werkelijkheid, met diepte."

Dat alle onrust in combinatie met het in vlammen opgaan van de GGD-post en de bedreigingen van de nieuwe burgemeester Cees van den Bos en zijn gezin een bepaald beeld oproept van Urk, begrijpt Van Haaften wel. "Ik ga niet goedpraten wat fout is. Wat verkeerd is, is verkeerd." Maar hij wijst vooral naar de beeldvorming door de media. Die hebben een veel te eenzijdig beeld van de Urker gemeenschap getoond, vindt hij. "Er zijn hier zo'n 6000 jongeren. Een groep –volgens de wijkpolitie enkele tientallen jongeren– misdraagt zich, maar de meesten gaan rustig hun gang. In de media is Urk afgeschilderd als een rebels dorp, maar dat is niet de werkelijkheid", zegt hij met een stem die zijn woorden onderstreept.

Verlichting

Van Haaften maakt zich grote zorgen over de "machten en krachten" die achter de pandemie een rol spelen. "Als je terugkijkt in de wereldgeschiedenis zie je steeds weer dat de duivel altijd de zaken naar zijn hand wil zetten. Hebben we wel in de gaten dat het de laatste dagen zijn, dat de duivel rondgaat als een briesende leeuw? Dat beweegt mijn innerlijk. Het is een hoogst ernstige tijd. Velen in ons land gaan nooit of amper naar de kerk. Als de duivel het voor elkaar kan krijgen nu ook de mensen die wél naar de kerk gaan thuis te houden, heeft hij zijn zin."

De Urker ambtsdrager analyseert de tijd. "We leven in een tijd van vrijheid, de vrijheid van het liberalisme. Maar die vrijheid is verworden tot: doe wat je wilt."

Er lopen lijnen van het huidige liberalisme naar de verlichting, stelt Van Haaften. "Het socialisme is de gelijkheidsvariant van de verlichting. Alles wordt genivelleerd: sportvereniging en kerk worden gelijk gesteld, man en vrouw, de burger met een vak en de wetenschapper. Men ziet geen verschil meer tussen een ambtsdrager en een leider van een vereniging. De gelijkheid is doorgeslagen. Daardoor is er geen gezag meer.

Verder zie je meer en meer de ongehoorzaamheidsvariant van de verlichting, het *anarchisme*. Gods Woord typeert deze tijd zo: *de mensen zijn liefhebbers van zichzelf geworden*, zegt 2 Timotheüs 3. En deze tijdgeest doortrekt onze gereformeerde gezindte ook. Het is voor mij een worsteling voor Gods aangezicht of onze opstelling als kerken in de pandemie ook niet hierdoor is beïnvloed, of gaat het ons wezenlijk om het dienen van God zoals Hij dat van ons vraagt? Dat moet je heel zorgvuldig afwegen: gaat het om een vrome vorm van de tijdgeest of zit het dieper, levend vanuit een levende Godsvreze?"

Drie woorden vragen om bezinning na alle gebeurtenissen van 2021, stelt Van Haaften: *liefhebben, luisteren en lezen*.

"Het gaat me om liefhebben in de zin van: God lief te hebben boven alles, en onze naaste als onszelf. In dié volgorde. Dat betekent ook dat de liefde soms scherp is. Daarom moeten we ook eerlijk zijn tegenover overheid en volk. We moeten de overheid terugroepen tot de getuigenis. Gods Woord moet klinken.

Dan het luisteren. Het is een van de ernstigste dingen dat we niet meer luisteren naar elkaar. Luistert de overheid nog? Luisteren wij nog naar de overheid? Luistert het Reformatorisch Dagblad nog naar Gods volk?

Dan lezen. Ik ben ervan overtuigd dat we niet meer eerlijk lezen. We lezen niet wat er staat. En in onze gezindte maak ik me zorgen over de ontleding. We gaan de goede bronnen missen.

Dit alles bij elkaar leidt er ook toe dat we niet meer kunnen luisteren naar de prediking van Gods Woord. Daarom vormen deze ontwikkelingen samen een frontale aanval van de duivel op onze gezindte en erger, op onze kinderen. Ik kan het niet anders zien."

Maar er is ook een andere kant, benadrukt Van Haaften. Als hij hierover spreekt, klinkt in zijn stem de ontroering door. "Er is er Eén die regeert. Daar heeft de Heere me met betrekking tot de omstandigheden zo mee vertroost onder een preek van onze dominee over Openbaring 4:1: "Na dezen zag ik, en ziet, een deur was geopend in den hemel; en de eerste stem zeide: Kom hier op, en Ik zal u tonen, hetgeen na dezen geschieden móét." Er staat móét! Het gaat zoals

het moet. Het lot ligt niet in de golven. Het gaat zoals Hij het wil. Dat geeft zo'n rust. Dat is geen vrijbrief om onvoorzichtig te zijn. Nee, dat niet, maar de Heere waakt en stuurt."

Hondje

En wat zijn de gedachten van Van Haaften als het over de toekomst gaat? Hij denkt even na en haalt dan een herinnering op. "Eerder deze maand was ik in Leeuwarden, bij de evangelisatiepost van de Gereformeerde Gemeenten daar. Aan het begin van de dag hebben we gelezen uit Psalm 63. David zingt die psalm in de woestijn. Hij verlangt naar de Heere. Dat raakte me.

We gingen daarna naar buiten om de kar klaar te maken die we gebruiken op de markt. Er gebeurden twee bijzondere dingen. Op het dak tegenover de post waren drie mannen aan het werk. Even later verdwenen er drie Bijbels in hun bouwvakkersbus. En er passeerde een vrouw. Haar hondje trok aan de lijn en wilde naar binnen bij de post. Hij bleef trekken. Ik zei: "U mag ook wel naar binnen hoor." Ze zei: "Daar is geen plaats voor mij. Jullie zijn van de Bijbel en zo." Ze sprak over haar vader en moeder, die jaren geleden waren gestorven. Moeder stierf met hoop op God. Ze zei: "Dat mis ik. Nu wacht ik op een teken." Ik zei tegen haar: "Het teken krijg je nu. Heb je nog een Bijbel?" Die had ze wel, maar lag ergens op zolder. Ik zei: "Het teken is: zoek je Bijbel op en lees maar Psalm 63. Dat hebben wij net ook gedaan. En als je uitleg nodig hebt kom je maar." Ze kreeg nog een paar folders mee. Met tranen in de ogen ging zij weg.

De wereld is ten diepste in nood. De wereld moet God leren kennen. Daar moeten we haast mee maken. De vraag is of wijzelf wel gegronde hoop op God mogen hebben. We moeten gericht zijn op de ander, en op onze omgeving, maar bovenal op dé Ander. Ook in de kerk."

8. DIVERSE ARTIKELEN

REFORMATORISCH DAGBLAD DONDERDAG 13 JANUARI 2022

"Laat onderlinge bijeenkomsten niet na"

Preek over Exodus 4:18-26 door **ds. A. T. Huijser**, predikant van de Gereformeerde Gemeente te Sliedrecht, zondag 4 oktober 2020, gehouden in de gereformeerde gemeente Ridderkerk-Slikkerveer.

In deze preek trekt de predikant een lijn trekt van het verzuim van Mozes om zijn zoon te besnijden naar de gehoorzaamheid die wij moeten tonen aan Gods inzettingen.

"Het is naar de eis van Gods Woord dat wij de onderlinge bijeenkomsten niet zullen nalaten. En, ja, zeker: met inachtneming van alle regels. Kunnen wij naar de wereld nog laten zien dat Gods inzettingen ons boven alles gaan? Een online kerkdienst kan nooit een vervanging zijn voor het werkelijke samenkomen onder de bediening van Gods Woord."

"Deze preek hield ik tijdens een doopdienst in de gemeente van Ridderkerk-Slikkerveer en ik sta nog steeds volledig achter mijn uitspraken. De kerk heeft de roeping om op verantwoorde wijze invulling te geven aan de eredienst. Maar laten we Gods inzettingen niet te haastig opzij schuiven om de overheid te behagen.

Het fragment raakte veel mensen, omdat daarin de uitzonderingspositie van de kerk in coronatijd duidelijk werd. Dat zorgde voor veel boosheid bij seculier Nederland. Ik ontving tientallen brieven, haatmails en er kwamen scheldkanonnades door de telefoon.

Maar er kwamen ook veel positieve reacties van zowel kerkelijke als niet-kerkelijke mensen uit het hele land.

Diverse media benaderden mij voor een interview. Als ik mijn standpunt uitlegde, ontving ik veel begrip, met name toen journalisten zagen hoe groot ons kerkgebouw is en welke voorzorgsmaatregelen wij nemen. Ik heb ervan geleerd dat wij als kerk veel meer aan de samenleving moeten uitleggen wat ons drijft. Laten we daar niet de christelijke partijen voor laten opdraaien, maar zelf zorgen voor goede woordvoerders. Zo creëer je meer begrip in de samenleving.

Ik ben er nooit achter gekomen wie de preek op YouTube heeft gezet. Er staan meerdere preken van mij op dat medium zonder dat ik daar toestemming voor heb gegeven. Daar heb ik moeite mee. YouTube zie ik toch als een soort vuilnisbak van de samenleving. Ik zou als kerk ook nooit kiezen voor uitzending van een livestream via YouTube. Een deel van mijn preek werd op videowebsite Dumpert geplaatst. Ik schrok van de enorme haat en spot die ik daar tegenkwam.

Door dit incident ben ik niet anders gaan preken. Wel ben ik me er bewust van dat de ruimte die een Predikant heeft om binnen de eigen gemeente vertrouwelijke zaken te delen steeds kleiner wordt. Het gebeurt weleens dat gemeenteleden fragmenten uit mijn preek onderling delen of verspreiden. Stel dat ik een preek houd over het zevende gebod waarin ik de Bijbelse visie op het huwelijk verwoord en iemand die kwaad wil, stuurt dit naar de media. Dan is het een kwestie van tijd voordat het op straat ligt en je je als predikant kunt verantwoorden. Ik sluit niet uit dat dit in de toekomst leidt tot een rechtszaak of een boete.

Ik probeer me hier geen overmatige zorgen over te maken, maar ik houd er wel rekening mee dat een preek ook in handen van anderen kan vallen. Dat maakt je als predikant kwetsbaar. Ik hoop dat mensen die een preek op YouTube zetten of preekfragmenten door sturen zich daar bewust van zijn."

Ds. A. T. Huijser, predikant Gereformeerde Gemeente

"Luister niet naar de overheid, het gaat om je ziel"

Ds. A. A. Egas, predikant van de christelijke gereformeerde kerk te Damwoude
zondag 8 november 2020, gehouden in de hersteld hervormde gemeente te Montfoort
Preek over Handelingen 10 over de bekering van Cornelius waarin de predikant de waarde van de kerkgang benadrukt.

"Ik kan wel begrijpen dat die burgemeester zegt: Niet te veel in de kerk. Toch verdrietig dat de overheid zulke dringende adviezen geeft. Daar moet je niet naar luisteren hoor, want het gaat om je ziel, je eeuwige ziel."

Als ik ga preken, bid ik vooraf dringend of de Heilige Geest mij wil leiden, dan verwacht ik alles van Hem. Daarom mag ik weten dat ik deze woorden geleid door de Heilige Geest heb gesproken en sta ik er nog steeds volledig achter.

De overheid adviseert kerken om over te gaan op online diensten. Dat vind ik *funest voor het geestelijk welzijn van de gemeente*. Een digitale dienst weegt niet op tegen een fysieke kerkdienst. Achter de maatregelen van de overheid om het aantal kerkgangers te beperken zie ik werkzaamheden van de vorst der duisternis, zonder dat de overheid zich daar overigens bewust van is.

Een paar weken nadat ik deze preek had gehouden, kreeg mijn vrouw een mailtje van een oud-gemeentelid, een Urker visser. Hij had op zee dit fragment op YouTube bekeken en wenste ons sterkte in de storm die is opgestoken. Tot die tijd wist ik niet dat dit filmpje op internet stond.

Het fragment is daarna honderden keren bekeken. Hoe ik dat verklaar? In onze gezindte en daarbuiten vindt veel discussie plaats over onze houding ten opzichte van de overheid. Mijn uitspraken zijn daar een onderdeel van geworden. Moeite heb ik daar niet mee. Wat ik wel lastig vind, is dat er selectief wordt geknipt in een preek. Ik hoop dat mensen niet alleen deze citaten beluisteren, maar ook het verband waarin ze zijn gezegd.

Dat een onbekende dit filmpje op YouTube heeft geplaatst, vind ik niet erg. Je weet als predikant dat dit kan gebeuren. Ik ga er niet anders door preken. Ik spreek mijn woorden uit voor Gods aangezicht en preek zoals de Heere geeft te spreken. Of dat nu voor 300 mensen in de kerk is of voor 30.000 via internet. Als mijn boodschap vragen oproept, dan ben ik altijd bereid om die te beantwoorden. Als je dat rustig en weloverwogen doet, levert dat vaak respect op. We moeten wel beseffen dat de Bijbelse boodschap haaks staat op het moderne denken. Ze zal steeds weerstand blijven oproepen."

Ds. A. A. Egas, Christelijk Gereformeerd predikant Damwoude

RD. Magazine 5 maart 2022

Wim Huisman en Geerten Moerkerken

SERIE Kerk en corona

Alle drie preekten ze voor een vrijwel lege kerk. "Dat doe ik nooit meer." Allen worstelden ze met de coronamaatregelen. "Ik ben blij dat ik geen politicus ben." Samen zien ze lessen liggen na de pandemie. "Zijn we nu voorbereid op een andere beproeving?" Drie predikanten in gesprek over de gevolgen van twee jaar corona voor de kerk. De redactie kerk ondervroeg lezers en kerkenraden over de gevolgen van twee jaar coronacrisis op het kerkelijk leven.

Samen poseren ze voor de preekstoel van de hervormde Sionskerk in Krimpen aan den IJssel. Drie voorgangers die elk binnen hun kerkverband mede leidinggaven aan het kerkelijk leven in coronatijd. ***Ds. L. A. den Butter dient de Christelijke Gereformeerde Kerken, ds. O. M. van der Tang de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en hervormd predikant ds. J. A. W. Verhoeven de Protestantse Kerk in Nederland.***

De predikanten gaan in gesprek naar aanleiding van een onderzoek van het Reformatorisch Dagblad naar de gevolgen van de coronacrisis voor de kerk. Op veel punten is er herkenning, maar vooral als het gaat over de verhouding tussen kerk en overheid tijdens de crisis verschillen de analyses.

Het gesprek vindt plaats net voordat vrijwel alle beperkende maatregelen worden opgeheven, ook voor kerken. Er is onder gemeenteleden "een groot verlangen" naar dit moment, proeft ds. Den Butter. "Er wordt echt naar uitgezien."

Dankbaarheid overheerst, voegt ds. Verhoeven toe. "Zeker als je terugdenkt aan de tijd dat mensen wekenlang niet naar de kerk konden, of dat er maar dertig of zestig mensen in de kerk zaten. Dat was heel zwaar. Nu zijn er bij ons geen beperkende maatregelen meer. Wel blijft er een apart vak voor mensen die kwetsbaar zijn."

In de gemeente van ds. Van der Tang veranderde deze periode niet veel. 'Vanaf september zijn we teruggegaan naar twee diensten voor heel de gemeente zonder afstand. Later is daar een derde dienst bijgekomen voor de kwetsbaren, waar wel afstand is gehouden.'

Worsteling

Ds. Van der Tang brengt het gesprek op gang als hij de "grote worsteling" beschrijft achter de keuzes in zijn gemeente. "Voor mij ging de vraag steeds zwaarder wegen: hoe ver gaat je plicht om de overheid gehoorzaam te zijn? We hebben na enige tijd de vrijmoedigheid gekregen om niet de maatregelen te blijven volgen. Wat me daarbij erg geholpen heeft, is wat Zacharias Ursinus, de auteur van de Heidelbergse Catechismus, schrijft over de verhouding tussen de twee tafels van Gods wet. De eerste tafel gaat over het dienen van God. Ursinus stelt dat gehoorzaamheid aan de tweede tafel -over het leven met de naaste-moet wijken voor gehoorzaamheid aan de eerste. Het gebod om naarstig op te gaan naar Gods huis is ons op het hart gebonden. De principiële ondergrens daarbij is dat de gemeente twee keer per zondag kan opgaan. Als een overheidsmaatregel daarmee strijdig is, laten we die daarom vallen."

Ds. Den Butter: "Eerder hielden jullie wel afstand, was dat in september geen optie meer?"

Ds. Van der Tang: "Wat voor ons steeds zwaarder woog, is dat de gemeente in delen moest opkomen. De eenheid was doorbroken en dat begon negatieve gevolgen te hebben!"

Ds. Den Butter: "Een soort voortschrijdend inzicht dus? Ja, dat herken ik wel."

Ds. Verhoeven: "Wij hebben het iets anders gedaan, maar wel met eenzelfde gedachtegang. Ook ik zou het voortschrijdend inzicht willen noemen. Wij zeiden achteraf weleens: Hadden we nu zo strikt moeten zijn? Het meekijken thuis, zeker met jonge gezinnen en tieners, heeft geestelijk gezien schade opgeleverd. Toch probeerden we als kerkenraad te zoeken naar het maximaal haalbare voor de gemeente. Ik vind de laatste golf ook anders dan de eerste, qua ziektebeeld. En mensen komen nu wat minder gespannen naar de kerk dan voorheen. Je merkt dat gemeenteleden heel wisselend reageren, vanuit de eigen situatie. Het ligt heel anders voor een verpleegkundige of voor mensen die familie verloren aan corona, dan voor ondernemers die alleen maar last hebben van de maatregelen. Daar sta je als kerkenraad tussenin. En je moet wel besluiten nemen."

Ds. L. A. den Butter, predikant ckg te Rijnsburg

Ds. Den Butter: „Je voelt als kerkenraad de verantwoordelijkheid naar twee kanten. We hebben te zorgen voor de fysieke welstand van mensen, maar het geestelijk welzijn gaf altijd de doorslag.

In de moeilijke begintijd heb ik een bericht naar collega's gestuurd: „Ik moet maar vasthouden aan het feit dat de engelen begerig zijn om in te zien in het plan hoe God een zondaar zalig maakt. De engelen nemen zondag de plaats van de mensen in." Zonder die wetenschap was het niet gegaan. Aan de andere kant kreeg je ook wel bemoedigende berichten. Iemand schreef: „Dominee, als u nu in de camera kijkt, dan kijkt u ons allemaal persoonlijk recht aan. Dat lukt u in de kerk anders nooit:

Door alles heen geloof ik toch dat de Heere heeft willen werken. Hij kan ook deze situatie voor heel wat Zacheussen, die misschien wel uit nieuwsgierigheid in een digitale vijgenboom zitten, gebruikt hebben:"

Hoe kijkt u terug op de verhouding tussen kerken en overheid in de achterliggende tijd? Ds. Den Butter: „Adviezen kun je toespitsen op de eigen gemeente, maar bij verplichte maatregelen voel je spanning. We weken als kerkenraad soms van de regels af. Dan waren er ook mensen die zeiden: „We leren onze kinderen dat we de overheid moeten gehoorzamen, maar nu wijkt u als kerkenraad er zelf vanaf." Ik snapte die reacties. Tegelijkertijd: als je goed en helder communiceert waarom je bepaalde besluiten neemt, is er vaak begrip.

In de onzekerheid van het begin zeiden we: Dan maar niemand naar de kerk. Maar later heb ik tegen de kerkenraad gezegd: "Wat de overheid ook zegt, ik ga nooit meer voor een lege kerk preken." Niet uit eigenwijsheid, maar als ik één ding geleerd heb in de afgelopen tijd, is het wel dat preken een dialoog is tussen predikant en hoorders. Toen het advies weer naar dertig personen ging, zijn wij daar niet meer naar teruggegaan."

Ds. Verhoeven: "Nee, wij ook niet. Wel hebben we sterk de gehoorzaamheid aan de overheid benadrukt. We moeten haar als instituut erkennen. Dat betekent niet dat je het eens bent met alles wat de overheid doet. Dat wordt weleens vereenzelvigd, dan hoor je: Je bent braaf en je gaat gedwee achter de overheid aan. Zo is het niet; maar de overheid is wel een instelling waardoor God -zoals Calvijn zegt- billijkheid in de samenleving wil verspreiden.

Daarbij komt dat we in ons land rond deze onderwerpen niet te snel over lijden moeten spreken. De burgemeester van Krimpen aan den IJssel heeft ons als predikanten keer op keer bij elkaar geroepen om hierover in gesprek te gaan. Ook minister Grapperhaus is bij zo'n overleg geweest. Dat was een indrukwekkende ontmoeting. Als predikanten brachten wij onze grieven aan hem over. Hij luisterde zeer welwillend. Na afloop dacht ik: 'waar ter wereld vind je een land waar je tegen de minister kunt zeggen dat je het niet eens bent met zijn beleid?'

We mogen dankbaar zijn met een ordelijke overheid. Zeker, er is een spanning tussen Romeinen 13 en Openbaring 13. Er is een grens aan gehoorzaamheid. Maar ik wil voorzichtig zijn om steeds maar op de trom te roffelen dat de overheid ons tegen is."

Ds. Van der Tang: "Daarin ben ik het toch niet met u eens. Kijk, wij hebben óók met tien tot vijftien man in de kerk gezeten. Maar als je nu terugblijkt, denk je: hoe wettig is het om iemand met een loopneus, maar met een heilbegerige ziel de toegang tot Gods huis te ontzeggen? Ik heb het gedaan hoor, dus ik wijs met geen vinger naar anderen. Maar ik denk dat we daar te ver in zijn meegegaan. Bij pandemieën in het verleden zoals cholera en pest zijn kerken ook niet gesloten.

Wat ik als pijnlijk heb ervaren: er is een periode geweest waarin afstandsregels wel golden voor kerken, maar niet in seksclubs. Voetbalwedstrijden in de eredivisie konden altijd gespeeld worden. Waarom? De overheid durfde het niet aan om mensen dat vermaak te onthouden."

Ds. Verhoeven: "Maar ook daar speelden ze zonder publiek, toch?"

Ds. Van der Tang: "Maar voetballen op 1,5 meter afstand lukt niet. Waarom dan wel die regels voor de kerken? Ik ben er steeds meer van overtuigd geraakt dat we voor de overheid moeten buigen, behalve als maatregelen tegen Gods Woord ingaan. Als je niet naar de kerk mag, is dat in mijn beleving verbonden aan de eerste tafel van de wet. Zo'n verbod gaat daar tegenin. Ik zie niet hoe we daar de overheid in kunnen en mogen volgen."

Ds. Verhoeven: "Maar strikt gezien heeft de overheid de kerkdiensten niet verboden. Vanuit haar verantwoordelijkheid om de pandemie zo goed mogelijk op te vangen, deed ze wel een oproep aan kerken om zorgvuldig te zijn."

Hebben -terugblikkend- de kerken zich te snel neergelegd bij de overheidsmaatregelen? Ds. Van der Tang: "Ik denk dat we echt tekort zijn geschoten. Met hoeveel nadruk hebben de horeca en andere sectoren zich laten horen en zijn zij voor hun belangen opgekomen. Maar hoe hebben wij als kerken aan de overheid bekendgemaakt hoe wezenlijk de eredienst voor ons is? We zijn te voorzichtig geweest."

Ds. Den Butter: "Ik denk dat dit geluid via het CIO naar de overheid is overgebracht. Maar dat overlegplatform is breed. De regering begon heel erg met het fysieke. Pas later is meer oog gekomen voor de psychische gevolgen van de maatregelen. Het geestelijke aspect past echter niet in het mensbeeld van de overheid. De mens is meer dan lichaam en psyche: ook ziel. Die zielzorg is onder druk komen te staan. Daar hadden we als kerken meer op moeten wijzen."

Ds. Verhoeven: "Daar voel ik me iets minder bezwaard onder; volgens mij is dit punt in de contacten met de overheid wel onder de aandacht gebracht. Maar een belangrijk aspect is ook de beeldvorming naar buiten toe geweest. Wat doet het als de kerk mensen toelaat en bedrijven en instellingen zitten dicht?"

Ds. Den Butter: "Beeldvorming, ja, dat vind ik een lastig argument. De redenering om uit solidariteit dingen te doen of te laten, heb ik altijd moeilijk gevonden. De mediaberichten over Urk en andere plaatsen hebben wel veel kwaad gedaan. Ik geloof dat de beeldvorming zo moet zijn dat we als kerken op verantwoorde wijze Gode meer gehoorzaam zijn dan de mensen. We mogen geen aanstoot geven, maar tegelijk moeten we laten zien dat de ontmoeting in Gods huis, het buigen onder Zijn Woord, essentieel is?"

Ds. Van der Tang: "Met dat laatste ben ik het absoluut eens. Maar geen aanstoot geven kan uiteindelijk niet de beslissende norm zijn, want Gods geboden geven aanstoot in de huidige samenleving. Als ik daarover ga zwijgen, is dat de beste strategie om geen aanstoot meer te geven?"

Ds. Den Butter: "Als je een compliment krijgt van D66 moet je achter je oren krabben."

Ds. Van der Tang: "Precies. In de notulen van de synode van de Free Presbyterian Church van Schotland las ik een aspect dat ik nog niet zo scherp had: de kerkgang op zondag is een openbaar getuigenis van de dienst des Heeren. Als iedereen thuiszit, dan is dat getuigenis dus weg uit de samenleving!"

Ds. Verhoeven: "In de pandemie heb ik me weer eens verdiept in artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, over de plaats van de overheid, en over dat onderwerp Calvijns "Instituut" nagelezen. In de achterliggende maanden zag ik onder christenen in Nederland ook een zekere parmantigheid, er ontstond een soort christelijke mondigheid. Daarin proefde ik soms een vrijheidsdenken: wat hebben wij met gezag te maken? Ik zie daarin eenzelfde onderstroom naar boven komen die we van de wederdopers kennen, waar Calvijn zo duidelijk afstand van nam. In de voorbede heb ik steeds beleden dat er een Heere boven alle heren is, een Koning boven alle koningen, Hij staat boven de regering. Maar dankbaarheid dat er een overheid is, zou de boventoon moeten voeren. Wordt het beroep op onze vrijheid niet al te snel vermengd met een vrijheidsdenken dat eigenlijk modern is?"

Ds. Van der Tang: "Zo durf ik dat zeker niet te kwalificeren. De eerste vraag is niet: wat vraagt de overheid van ons, maar: wat vraagt de Heere van ons."

Ds. Verhoeven: "Maar Hij vraagt dat toch ook via die overheid? Dat is geen tegenstelling."

Ds. Van der Tang: "Zeker. Maar het opgaan naar Gods huis is geen optie, het is ook geen recht dat wij ontleen aan de vrijheid van godsdienst, maar een gebod van de Koning van de kerk. We moeten zeer loyaal zijn aan de overheid en ik ben met u dankbaar dat we in een ordelijk land leven. Maar de regels van de overheid mogen nooit prevaleren boven die van Gods wet. Sterker nog: *ik denk dat deze tijd een beproevingstijd is geweest voor ons als kerk. De Heere heeft getoetst hoe lief ons Zijn huis, Zijn dag en Zijn dienst waren. Hij heeft ons geëxamineerd. En we zijn gezakt.*"

Er is veel gesproken over de duiding van deze crisis. Als u zelf woorden moet geven aan wat heeft plaatsgevonden, waar denkt u dan aan?

Ds. Van der Tang: "De snelheid waarmee zo'n ziekte zich verspreidde, is iets om van onder de indruk te zijn. Het leert ons onze zwakte en afhankelijkheid als mensen. Als dit ons tot iets zou moeten brengen, dan is het wel tot de ootmoedige erkenning van hoe klein en machteloos we zijn; en hoe verheven en majestueus Zijn regering is. Maar als je naar de afgelopen twee jaar kijkt, is er nog nooit een tijd geweest waarin de mensheid zo heeft uitgestraald: wij halen onszelf hieruit, samen krijgen wij corona onder controle. Dat is eigenlijk het tegendeel van wat we hadden moeten leren."

Ds. Verhoeven: „De gedachte die heerst is: er moet actie worden ondernomen, dan komen we eruit, en dan kunnen we weer verder op de oude voet. Ik ben bang dat dit ook in eigen kring speelt. We mogen weer allemaal naar de kerk. Maar over een halfjaar denkt wellicht niemand meer terug aan de crisis en gaan we op de oude voet weer verder. Terwijl we geroepen zijn, niet tot het oude normaal, maar tot een nieuw leven. Ik heb wel de vraag opgeworpen in de prediking: Bent u nu in afgelopen twee jaar dicht bij de Heere gekomen? Is uw gebed intenser geworden?"

In het verleden heeft de Heere wel door crisissen gewerkt en werden kerken voller.

Ds. Den Butter: „De vrucht zal moeten blijken. De maakbaarheidsgedachte, ons recht op gezondheid, dat is wel omgezaagd. Maar als het om de duiding gaat, moeten we ook eerlijk zeggen dat onze eigen context erg bepalend is. We kunnen nu in het Westen zeggen dat dit betekent dat we minder wereldreizen moeten maken, maar iemand in de sloppenwijken van Sao Paulo duidt deze crisis heel anders.

Een algehele duiding van een wereldwijde pandemie geven, vind ik lastig. Laten we maar maar dicht bij onszelf blijven: wat heb Ik er nu van geleerd? Eén ding heb ik wel gezien: wat is het een zegen als de Heere een gemeente aan je zorgen toevertrouwt. We hebben nu tijden

meegemaakt dat de gemeente er niet was. Ik hoop dat we geleerd hebben dat het genade is dat we samen kunnen komen en dat Zijn roepstem nog klinkt

Wat neemt u persoonlijk mee vanuit de crisis?

Ds. Van der Tang: "In maart 2020, toen de wereld in korte tijd stilstond, was er blijdschap in mijn hart. Blijdschap omdat de Heere Zijn macht openbaarde. Blijdschap omdat ik Zijn voetstappen hoorde en Hij Zijn absolute majesteit aan het wereldrond bekendmaakte door zo'n ziekte. In de begintijd zijn er zeker wel momenten geweest dat ik de last van zonde en schuld zwaar op mijn ziel voelde drukken, en dat de lege plaatsen in de kerk mij persoonlijk aanklaagden".

Zoekend naar woorden: "Uiteindelijk ben ik steeds meer gaan zien dat de houding van ons als christenen in deze crisis misschien wel het grootste oordeel is. Namelijk dat wij niet op wacht hebben gestaan. Dat we met heel ons volk in een tunnelvisie van maakbaarheidsdenken zijn terechtgekomen. Misschien hebben we nee gezegd tegen vaccinatie, maar dachten we met evenveel vertrouwen op andere maatregelen, met het steunen op eigen wijsheid, de zaak weer onder controle te krijgen.

De vraag is eigenlijk: wat leren wij nu geestelijk waardoor we beter voorbereid zijn op een ander oordeel, op een andere beproeving die komt? Ik denk aan onderwerpen als de lhbt-discussie, de wet rond het verbod op homogenezing. Maatschappelijke ontwikkelingen die je niet los van elkaar kunt zien. Eigenlijk zie ik bij mezelf en bij ons allen de tendens om te zwijgen, in plaats van te spreken en te getuigen van Gods geboden en inzettingen.

Is deze pandemie niet een krachtige roepstem geweest voor christenen om te getuigen van wat bij de Heere te vinden is? Van de noodzaak tot inkeer, berouw over de zonden, maar ook over wat er te vinden is in de enige Zaligmaker Christus. Heeft de samenleving dat geluid nu méér gehoord van ons als kerken dan voor deze tijd? En als dat niet zo is, waarom zijn we dan zo bedeesd en ongepast bescheiden om dat te laten horen?

Ik acht het als een groot gevaar dat we bang zijn voor de consequenties van ons spreken, bang om aanstoot te geven in de samenleving. Als dat de vrucht is van de crisis, vrees ik met grote vreze voor een beproeving die komt en nog zwaarder zal zijn. Laten we wel wezen: het is een zware en moeilijke tijd geweest, maar toch ook een lichte verdrukking. Als we nu al in onze schulp gekropen zijn en zwegen, wat zal er dan gebeuren bij een zware verdrukking?"

Ds. Verhoeven: "Dat versta ik. Ik zou ook de andere kant willen benadrukken. Als we zwijgen door angst voor de samenleving, dan is het niet goed.

Maar er moet ook iets blijven bestaan van een zekere solidariteit met de samenleving waarin je leeft. We zijn ook burgers van dit land. Ik vind het nog iets te vroeg om ons nu zo af te zetten tegen wat in de samenleving gebeurt, dat we ons daar ook van gaan isoleren."

Ds. Van der Tang: "Ik bepleit niet om ons af te zetten tegen de samenleving, maar ik pleit voor een veel vrijmoediger getuigenis naar de samenleving?"

Ds. Verhoeven: "Dan zou ik beginnen met het getuigenis van Jezus Christus. Als wij nu de geboden ter sprake brengen, verstaat de samenleving ons helemaal niet. Er is een enorme verstaanskloof. Maar of dat beter is met het Evangelie vraag ik me af, want daar heeft de samenleving ook geen oor naar."

Ds. Van der Tang: "Ik kan het Evangelie niet prediken zonder te beginnen met geboden."

Ds. Verhoeven: "Het is de vraag hoe je communiceert?"

Ds. Van der Tang: "Misschien zoals Johannes de Doper, die Herodes wees op zijn zonden?"

Ds. Verhoeven: "Dat kan nodig zijn. Ik heb in de achterliggende tijd vooral geleerd om veel te bidden, voor de overheid en de samenleving. Ik vind dat de overheid ook een moeilijke opdracht heeft. Ik ben blij dat ik geen politicus ben?"

Ds. Van der Tang: "Zeker?"

Ds. Verhoeven: "Je zoekt naar de weg die de Heere met ons gaat. En dan is het inderdaad een lichte verdrukking. Wij zijn eigenlijk helemaal niet toe aan lijden om de Naam van Christus."

Ds. Den Butter: "Ja, je kunt wel spreken over een lichte verdrukking. Wel moet je ook mensen op het netvlies hebben die geliefden verloren aan corona. Ik stond bij iemand van wie zijn bedrijf failliet ging. Dan kan ik vanuit de studeer-kamerstoel makkelijk zeggen dat het een lichte verdrukking was."

Ds. Verhoeven: "Het is goed dat je dat zegt?"

Ds. Den Butter: "Maar in algemene zin was de verdrukking niet tot bloedens toe. Dat bedoelen jullie en daar ben ik het ook mee eens.

Wat mij erg heeft aangegrepen is dat ik het pastoraat niet vorm kon geven zoals je dat zou willen, zeker in het begin. De crisis gaf me meer oog voor de eenzaamheid van onze ouderen. En voor de jongeren. Ik denk dat ik in deze periode geleerd heb dat ondanks onze beperkingen en ondanks onze zonden God dwars hier doorheen trouw is gebleven aan Zijn eigen werk.

De eerste zondag van de lockdown heb ik gepreekt over Jesaja 33. Over dat er straks een stad komt waarin niemand meer zal zeggen: ik ben ziek, want ze hebben gerechtigheid, vergeving van zonden gekregen. Is deze crisistijd daar ook geen signaal van? We hebben als mensen in de afgelopen tijd gezocht naar een paradijs op aarde, om de ziekte uit te bannen. Maar deze stad komt niet bij ons vandaan, hij komt uit hemel. Als God zegt: "Ik zal", moeten wij afleren om te zeggen: "Zal ik?"

Ds. Verhoeven: "*Daar zeg ik amen op.*"

9. Evaluatie RD. 12 oktober 2022

Door Bart van den Dikkenberg

OVV: Overheid liet steken vallen bij evaluatie corona

Het kabinet heeft steken laten vallen bij de evaluatie van de effecten van de coronamaatregelen. Niemand weet nog wat de effecten van ingrijpende maatregelen zoals avondklok en schoolsluiting zijn geweest.

Dat is de stevige conclusie van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) woensdag in zijn tweede onderzoeksrapport over de aanpak van de coronacrisis in de periode van september 2020 tot juli 2021.

Het kabinet voerde in het najaar en de winter van 2020-2021 de mondkapjesplicht in, sloot scholen voor basis- en voortgezet onderwijs en stelde een avondklok in om de verspreiding van het coronavirus in te dammen. Het effect van die maatregelen was bij de invoering al onzeker. Maar “doordat weinig wordt gemonitord en geëvalueerd, blijft deze onzekerheid bestaan.”

De maatregelen konden aanvankelijk nog op draagvlak onder de bevolking rekenen, maar dat kalfde gaandeweg af. Onder meer doordat de wetenschappelijke onderbouwing ontbrak. Zo waren de effecten van de schoolsluiting en de avondklok onduidelijk. Het zou volgens de OVV beter zijn geweest wanneer de overheid de twijfels die er leefden, had benoemd.

Ook schaafde het zwalkbeleid van het kabinet het draagvlak. Zo werden mondkapjes eerst niet en later wel ingevoerd en zelfs verplicht. Stellige uitspraken, zoals dat „prik voor prik het normale leven dichterbij komt”. kon het kabinet niet waarmaken. Als blijkt dat een hoge vaccinatiegraad niet direct leidt tot minder maatregelen, “ontstaat bij een deel van de bevolking een gevoel van desillusie.” constateert de OVV.

Valse start

De vaccinatiecampagne begin januari 2021 kende een valse start. In de voorbereiding ging de overheid ervan uit dat huisartsen de vaccins zouden zetten. Maar op het laatste moment schakelde het kabinet over naar grootschalige vaccinatie door GGD'en. Die moesten in korte tijd grote vaccinatieplaatsen inrichten.

De vaccins waren in januari 2021 nog schaars. De Gezondheidsraad adviseerde het kabinet eerst de meest kwetsbare mensen te vaccineren. Het kabinet liet echter eerst zorgmedewerkers vaccineren. Sommige medisch-kwetsbare mensen kwamen pas maanden later aan de beurt.

Het kabinet voer aanvankelijk blind op het advies van het Out-break Management Team (OMT). Soms leken ze op elkaars stoel te zitten, constateert de OVV, die voor een duidelijke rolverdeling pleit. Bovendien heeft het kabinet weinig koersvast gehandeld; het volgde onder politieke druk soms een andere richting dan eerst was ingeslagen.

In 2023 volgt een derde rapport.

Persoonlijke conclusie: Wat van diverse kerkelijke personen al vanaf het begin werd gehoord, blijkt nu voor ieder glashelder: Het wetboek van God en zelfs het Burgerlijk wetboek werd schromelijk genegeerd. De kerken praatten het goed met de Schriftuurlijke visie: *“Alle ziel zij de machten over haar gesteld onderworpen, want er is geen macht dan van God, en de machten die er zijn, die zijn van God geordineerd.”* Romeinen 13:1

10. Evaluatie en schuldbelijden

Uit de voorgaande publicaties blijkt dat de kerken, de gemeenten in de tijd van de coronamaatregelen enorme schade hebben opgelopen. Niet zozeer door de Overheidsmaatregelen, maar veelmeer door de pers die met hun hatelijke artikels de angst van kerkmensen aanvuurden. Het meeste schade hebben een groot aantal kerkenraden zelf veroorzaakt door hun strenge maatregelen van afschaling. Binnen de kerken gingen wel protesten op, maar ze werden door een meerderheid overstemt. De gevolgen zijn bekend, de gezinnen bleven thuis om in het gunstig geval een preek te beluisteren via Internet. Dit werd door diverse kerkenraadsleden zozeer gepromoot alsof het een gepast alternatief is voor kerkdiensten.

Hoe moeilijk één of enkele preken beluisteren per zondag in een gezin is, hoeft niet gezegd te worden. De visie van de Bijbel op deze noodoplossing werd losgelaten. Het motto van kerkenraden luidde: *we meten de overheid gehoorzaam zijn*, Rom. 13. De praktijk blijkt dat we niet veel last gehad hebben van de Overheid. Ze heeft ons beschermd tegen de besmetting en waar nodig op enkele plaatsen bewaakt tegen overlast. Het is erg te zeggen, de meeste kerkenraden zijn in de afgelopen 2 jaar de meest schuldigen geweest, helaas. Het ware gehalte van kerkenraden en leden is helder voor de dag gekomen. De Heere kwam met de roede in Zijn handen nadat Hij jaren lang bedreigd had. De verzoeking is gekomen ... en het verval en afval komt aan het licht. Met geen tranen genoeg om te bewenen.

Weliswaar we zijn allen schuldig, ieder in zijn eigen ambt of positie. De kerken zijn allang ingeslapen. En wat ook heel erg is, die nog waarschuwen en opriepen om wakker te worden en te blijven werden na kort of langer tijd beschuldigd van lastposten. Die de diagnose stellen dat we ver van de Heere zijn afgeweken, zijn ook schuldig aan zelfverheffing. Rom. 2: 2: Die en ander leert, leert gij uzelfen niet? Jacobus wijst ons een eenvoudige weg tot boete, berouw en terugkeer. ***Belijdt elkander de misdaden en bidt voor elkander. ... En zo hij zonden gedaan zal hebben, het zal hem vergeven worden.*** Jac. 5: 15, 16. Laten we proberen samen die weg in te slaan. En ... de Heere wil uit kracht van Zijn Verbond trouweloze mensen zegenen.

Een voorbeeld is ds. J. Fraanje. Biezelingse, 20 oktober 1878 – Barneveld, 3 september 1949. Predikant bij de Ger. Gemeenten.

Ds. J. Fraanje zegt in een preek over Handelingen 2: 22-24.

... Duizenden hebben in ons land hun leven voor de waarheid en het geloof gegeven, maar zouden wij het kunnen doorstaan, toehoorders? Ik sta hier als de grootste schuldenaar in uw midden; *ach, mensen, wat zal er van onze godsdienst overblijven als de loutering komt?* Dan zal het niet gaan om met enkele vrienden in zoet gezelschap in vrede over onze bekering te praten en ongestoord een gebedje doen, maar verder ons niet bemoeien met de vreselijke breuk van land en volk, kerk en staat. Wat drukken wij in onze wandel van onze godsdienst uit, mensen? O, is het niet een verwaterde godsdienst in onze dagen? Een ieder steke zijn hand in eigen boezem en legge voor God zijn schuld eens neer. Ik twijfel er niet aan of we zullen genoeg aan ons eigen portie hebben, zodat we geen behoefte zullen gevoelen nog iets van onze naaste te zeggen. Ik aan het mijne en u aan het uwe als slechts de Heilige Geest ons in waarheid deed overnemen de grote kloof die er tussen God en ons ligt.

